

Ilkka Salomäenpää

YHTEISTYÖLLÄ ETEENPÄIN

**Selvitys taiteen ja kulttuurin aluekeskusten ja
alueellisten toimijoiden yhteistyön kehittämisestä**

Vaasan yliopisto
Levón-instituutti

2011

ESIPUHE

Yleisen kulttuuripolitiikan ja valtion taidehallinnon muutokset koskettavat alueellisen taiteen ja kulttuurinkentän toimijoita laajasti aina yksittäisistä taiteilijoista ja yhdistyksistä valtion osuuden piiriin kuuluviin alueellisiin toimijoihin, kulttuurialan koulutussektoriin ja aluehallintoon.

Vaikka yhteistyö on Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella tuttua, ovat kulttuurinkentän toimintaa ja vaikutusta vaimentaneet kolmen maakunnan ja kahden kielen rajat. Yhteiseen hiileen puhaltamisen aika vaikuttaisi nyt koittaneen, ja yhteistyöhön suhtaudutaan avoimen positiivisesti. Voimien yhteen saattaminen vahvistaa alueen valtakunnallista merkittävyyttä ja painoarvoa.

Selvityksen aineisto rakentuu alueen taiteen ja kulttuurin toimijoiden haastatteluista. Niiden esittelemistä näkökulmista muodostuu kuva yhteistyön mahdollisuuksista. Valtakunnallisella tasolla ongelmat näkyvät valtion rahoituksen pienuudessa suhteessa alueen kokoon. Tästä kärsivät myös selvityksen keskiössä olevat pohjalaiset taiteen ja kulttuurin aluekeskukset.

Selvityshankkeen rahoitti Pohjanmaan taidetoimikunta. Selvityksen toteutti Levón-instituutissa projektipäällikkö FL Ilkka Salomäenpää. Hänen lisäksi projektissa auttoivat projektipäällikkö KTM Miia Mäntylä, projektisihteeri Tiina Lähteenpää ja julkaisun taittanut toimistos sihteeri Merja Kokko. Tekijöiden puolesta osoitan onnistuneesta hankkeesta kiitoksen Pohjanmaan taidetoimikunnan pääsihteeri Raija Nummijärvelle sekä puheenjohtaja Eija-Irmeli Lahdelle ja varapuheenjohtaja Martti Laaksoselle. Kiitämme yhteistyöstä Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen sekä Svenska Österbottens förbundin kulttuurin aluehallinnon yhteistyön vahvistamisen selvityshanketta. Kiitos myös kaikille selvityksessä haastatelluille tahoille.

Vaasassa syksyllä 2011

Jukka Peltoniemi

Levón-instituutin johtaja

SISÄLTÖ

ESIPUHE

1.	JOHDANTO.....	9
1.1	Selvityksen tausta ja tavoitteet	10
1.2	Selvityksen toteutus	13
1.3	Selvityksen rakenne.....	15
2.	POHJANMAAN TAIDETOIMIKUNNAN TOIMIALUEEN TAITEEN JA KULTTUURIN ALUEKESKUKSET	17
2.1	Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK.....	21
2.2	Louhimo.....	23
2.3	Pohjanmaan tanssin aluekeskus.....	25
2.4	Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry	28
2.5	Elokuvakeskus Botnia ry – Filmcentrum Botnia rf.....	31
2.6	Aluekeskusten toiminta on yhteistyötä	33
	2.6.1 Paikallinen ja alueellinen yhteistyö	34
	2.6.2 Valtakunnallinen ja kansainvälinen yhteistyö.....	38
3.	TAITEEN JA KULTTUURIN ALUEKESKUSTEN YHTEISTOIMINTAMALLIT	40
4.	POHJANMAAN TAIDETOIMIKUNNAN TOIMIALUEEN TAITEEN JA KULTTUURIN ALUEELLISET TOIMIJAT.....	44
4.1	Maakuntakirjastot.....	44
4.2	Maakuntamuseot ja aluetaidemuseot	48
4.3	Teatterit	53
4.4	Orkesterit.....	56
5.	PROJEKTIYHTEISTYÖ ALUEKESKUSTEN JA ALUEELLISTEN TOIMIJOIDEN YHTEISTOIMINTAMALLINA	60
5.1	Projektiyhteistyö 1: Visuaalisen alan yhteistyö.....	61
5.2	Projektiyhteistyö 2: Lastenkulttuurin keskusten ja orkesterien yhteistyö.....	63
5.3	Projektiyhteistyö 3: Tanssin aluekeskuksen ja teattereiden yhteistyö.....	64

6.	NÄKÖKULMIA POHJALAISELTA TAITEEN JA KULTTUURIN RIKKAALTA KENTÄLTÄ.....	66
6.1	Alueen identiteetti ja sen merkitys	66
6.2	Taiteen ja kulttuurin yhteys hyvinvointiin	68
6.3	Kolmas sektori ja luova talous	72
6.4	Esimerkkejä luovan talouden toimijakentältä.....	75
6.5	Festivaalit.....	79
6.6	Visuaalisten alojen taiteilijoiden näkemyksiä.....	85
6.7	Kolme säätiötä.....	89
6.8	Koulutussektorin merkitys kulttuurin alueellisessa yhteistyössä	92
	6.8.1 Ammattikorkeakoulujen merkitys	93
	6.8.2 Rytmimusiikin verkosto	95
	6.8.3 Kulttuuria opistoista.....	98
7.	LOPUKSI	100
	LÄHTEET.....	105
	LIITE 1. Haastattelut	107

1. JOHDANTO

Vuoden 2010 lopulla opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) myönsi määrärahaan taiteen ja kulttuurin paikallis- ja aluehallinnon edistämiseksi Pohjanmaan taidetoimikunnalle 70 000 euroa jaettavaksi edelleen valtionavustuksina hankkeisiin taiteen ja kulttuurin aluekeskusten keskinäisen sekä muiden kulttuuritoimijoiden yhteistoiminnan kehittämiseksi tavoitteena alue- ja paikallistason kulttuuripalveluiden lisääminen. Pohjanmaan alueellisen taidetoimikunnan valtakunnallisesti haastavalla kaksikielisellä ja kolme maakuntaa sisältävällä toimialueella määrärahalla voitiin tukea myös alueellisen taidetoimikunnan, maakuntien liittojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten hallinnollisen yhteistyön vahvistamista.

Pohjanmaan taidetoimikunta myönsi Levón-instituutille taiteen ja kulttuurin aluekeskusten keskinäisen ja alueellisten kulttuuritoimijoiden yhteistoimintamallien kehittämiseen ja pilotointiin 50 000 euroa. Etelä-Pohjanmaan liitolle (Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen sekä Svenska Österbottens förbundin yhteistyönä) myönnettiin 20 000 euroa Etelä- ja Keski-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan maakuntien alueella Pohjanmaan taidetoimikunnan, maakuntien liittojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten hallinnollisen yhteistyön vahvistamiseen. Hankkeet toteutettiin Levón-instituutin ja Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen sekä Svenska Österbottens förbundin (SÖFUK) yhteistyönä. Tavoitteena oli alue- ja paikallistason kulttuuripalveluiden tarjonnan lisääminen.

Yhteistyö rakentui hankkeiden selvityshenkilöiden säännölliseen yhteydenpitoon (allekirjoittanut ja maakuntien liittojen hankkeen puolelta Maria-Terttu Hautanen-Jokela), sekä tapaamisille, joihin osallistuivat allekirjoittanut ja maakuntien liittojen kulttuuriasioista vastaavat (Etelä-Pohjanmaan liiton kulttuurijohtaja Marjatta Eväsoja, Pohjanmaan liiton kulttuuripäällikkö Tarja Hautamäki 1.4.2011 alkaen, tätä ennen Heimo Salomaa, SÖFUK:n kulttuuriyksikön KulturÖsterbottenin kulttuurijohtaja Vivan Lygdbäck, sekä Keski-Pohjanmaan liiton yhteyspäällikkö Anne Sormunen 1.5.2011 alkaen, tätä ennen Kauppi Virkkala). Lisäksi tapaamisiin osallistuivat myös Vaasan yliopiston aluetieteen professori Hannu Katajamäki ja Pohjanmaan taidetoimikunnan puheenjohtaja teatteriohjaaja Eija-Irmeli Lahti sekä varapuheenjohtaja professori Martti Laaksonen. Selvitystyön edetessä hankkeessa esiin tulleita näkemyksiä ja mahdollisia yhteistoimintamalleja esiteltiin Pohjanmaan taidetoimikunnan ja maakuntien liittojen edustajille ja maakuntien liittojen selvitystyön etenemistä tiedotettiin hanketta. Selvitysten valmistuttua tuloksia esiteltiin yhteisessä päätösseminaarissa Vaasassa lokakuussa 2011. Seminaarin järjestivät Levón-instituutti, maakuntien liitot ja Pohjanmaan taidetoimikunta.

1.1 Selvityksen tausta ja tavoitteet

Selvityksen tavoitteena on kehittää Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taiteen ja kulttuurin aluekeskusten keskinäistä, sekä näiden ja alueellisten valtion osuuden piiriin¹ kuuluvien toimijoiden välistä yhteistyötä ja mahdollisuuksien mukaan tuottaa yksi tai useampi yhteistoimintamalli. Tavoitteena on myös luoda edellytyksiä laajemmalle alueen yhteistyölle. Selvitys pyrkii taiteen ja kulttuurin kentän haastatteluiden ja keskusteluiden avulla selkeyttämään niitä mahdollisuuksia, joiden avulla voidaan lisätä taiteen kentän työskentelymahdollisuuksia sekä parantaa kulttuuripalveluiden saatavuutta ja tuottamista kolmessa pohjalaismaakunnassa.

Valtioneuvoston selonteko kulttuurin tulevaisuudesta osoittaa, että kulttuurin palvelurakenteet ovat kehittyneet aluehallinnon eri vaiheiden myötä. Historiallisista syistä alueilla on sisällöltään, omistajuudeltaan, rakenteiltaan ja hallinnoltaan monenlaisia kulttuuritoimijoita. Kulttuuripalveluja tuottavat taide- ja kulttuurilaitokset (teatterit, orkesterit, museot) sekä muut kulttuuritoimijat, joista osaa tuetaan valtionavustuksin. Maakuntamuseot ja maakuntakirjastot ovat kunnallisia toimijoita, jotka saavat valtion tukea maakunnallisten tehtävien hoitamiseen. Julkisen tuen piiriin kuuluvat myös eri taiteenalojen alueellisina keskuksina toimivat yksityiset toimijat: lastenkulttuurin Taikalamppu-verkosto sekä valokuvan, elokuvan ja tanssin aluekeskukset. Lisäksi alueilla järjestetään suuria kulttuuritapahtumia. Taiteen ja kulttuurin alueellisten toimijoiden osalta tilanne on hajanainen, sillä määrä ja verkostojen valtakunnallinen kattavuus vaihtelevat. Ne eivät kata kaikkia alueita eivätkä taiteen ja kulttuurin eri aloja. Kulttuuri nähdään entistä enemmän alueiden tulevaisuuden keskeisenä kehitystekijänä. Tällöin aluekehitystoimijoiden ja alueellisten kulttuurihallintotoimijoidenkin toiminnan merkitys lisääntyy. Aluehallinnon kentällä on useita toimijoita. Alueelliset taidetoimikunnat ovat osa valtion taidetoimikuntalaitosta. Valtiollisia aluehallinnon toimijoita ovat myös uudet elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset (ELY) ja aluehallintovirastot (AVI) – kulttuuri sisältyy ELY-keskusten toimialaan. Maakuntien liittojen tehtäväkuvassa kulttuurin rooli vahvistuu. Näiden kaikkien toimijoiden välinen yhteistyö nousee avainasemaan. (Opetus- ja

---

¹ Valtionosuuksia maksetaan taide- ja kulttuuripalvelujen tarjonnan turvaamiseksi. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmä on lakisääteinen rahoitusjärjestelmä kulttuurilaitoksille. Valtionosuuden laskennan perusta on henkilötyövuosi (htv), jolle määritellään vuosittain valtion talousarvion yhteydessä yksikköhinta. Päätökset laitosten hyväksymisestä lain ja rahoituksen piiriin sekä valtionosuuden maksamisesta tekee opetus- ja kulttuuriministeriö siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa (635/1998) ja teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992) sekä museolaissa (729/1992) säädetään. Päätöksen laitoskohtaisesta htv-määrästä ministeriö tekee talousarvion mukaan, eli valtionosuusjärjestelmässä yhdistyvät sekä lakisääteisyys että harkinta. Kaikkia valtionosuuden kelpoisuusehtoja täyttäviä laitoksia ei ole voitu ottaa valtionosuuden piiriin henkilötyövuosien rajallisesta määrästä johtuen. (ks. esim. Opetusministeriö 2009b: 9–10.)

kulttuuriministeriö 2011a: 18–19.) Valtion selonteko kulttuurin tulevaisuudesta huomioi taiteen ja kulttuurin aluetoimijoiden hajanaisuuden ja keskinäiset erot.

Tämä selvitys käsittelee Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taiteen ja kulttuurin kentän tilannetta ja toiminnan kehittämisen edellytyksiä, siinä missä Etelä-Pohjanmaan liiton hallinnoima hanke keskittyy julkisen sektorin hallintotoimijoiden, eli Pohjanmaan taidetoimikunnan, maakuntien liittojen sekä ELY-keskusten hallinnollisen yhteistyön vahvistamiseen. Kummankin selvityshankkeen voidaan katsoa kytkeytyvän opetus- ja kulttuuriministeriön ja maakuntien liittojen luovan talouden yhteistyöryhmän raportin toimenpide-ehdotukseen, jossa selvitetään taiteen ja kulttuurin aluekeskusten keskinäisen yhteistyön vahvistamista ja aluekeskusten yhteistyömahdollisuuksia alueellisten taidetoimikuntien kanssa, sekä alueiden taiteen ja kulttuurin yhteistyöverkoston laajentamista kaikkien aluekehittäjien suuntaan alueiden omista lähtökohdista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010: 60–61).

Tässä selvityksessä lähestytään taiteen ja kulttuurin aluekeskusten (valokuva, elokuva, tanssi ja lastenkulttuuri) ja alueellisten valtion osuuden piiriin kuuluvien kulttuuritoimijoiden (kirjastot, museot, orkesterit ja teatterit) yhteistyön kiinnostusta ja mahdollisuuksia ottaen huomioon yhteistoimintamallien kehittämisen edellytykset. Aluekeskusten tilanteiden välillä on vaikuttavia eroja – kuten eroja on alueellisten valtionosuutta saavien toimijoidenkin välillä. Etenkään ilman opetus- ja kulttuuriministeriön tahtoa ja panostusta ei kehitys pohjalaisissa maakunnissa ole resursseiltaan pienien taiteen ja kulttuurin aluekeskusten osalta helppoa kulttuuripalveluiden edistämisessä. Opetus- ja kulttuuriministeriön² *Kulttuuri-politiikan strategia 2020*:ssa nähdään huolta, että maan eri osien erojen kasvamisessa kulttuuripalveluidenkin osalta voi näiden tasa-arvoisessa saatavuudessa syntyä ongelmia (Opetusministeriö 2009a: 17). Valtioneuvoston selonteon kulttuurin tulevaisuudesta mukaan valtion on taattava tietty kulttuuripalvelujen taso, jatkuvuus ja saatavuus koko valtakunnassa paikalliset olosuhteet huomioon ottaen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011a: 19). Selonteon toimenpide-ehdotuksiin linkittyy tämän selvitystyön osalta taiteen ja kulttuurin aluetoimijoiden keskinäisen koordinaation kehittäminen. Toisaalta selvityksen tavoitteeksi voidaan lukea myös taiteen instituutioiden ja vapaan kentän yhteistyön edistäminen (ks. emt. 20). Haastattelemalla laajasti taiteen ja kulttuurin kentän toimijoita voidaan jo toimivaan yhteistyöhön löytää myös uusia mahdollisuuksia.

Yhteistoimintamallien osalta selvityksen tavoitteet ovat konkreettisissa toteuttamismahdollisuuksissa. Kulttuurikentän toimintaan liittyvät strategiat osoittavat usein kiitettävästi sen hetken tahtotilan, mutta valitettavasti saattavat erota todellisista resursseista. Tämän kompastuskiven välttäminen otetaan huomioon selvityksessä. Tämä selvitys syntyy toimijoista itsestään ja heidän

---

² Nykyinen nimi, sitä ennen vielä vuonna 2009 nimellä opetusministeriö.

tahdostaan – ilman heidän jakamiaan näkemyksiä, tietoa ja keskinäistä kommunikaatiota ei selvitys valmistuisi. Tekijöiden tieto on ensiarvoisen tärkeätä siinä, miten yhteistyö voidaan toteuttaa ja minkälaisia yhteistyömalleja voidaan luoda: heillä on tietoa jo toteutuneen yhteistyön tuloksista ja myös keskeytyneistä projekteista. Heillä on kokemusta niin keskinäisestä kilpailusta kuin yhteen hiileen puhaltamisestakin, taiteen ja kulttuurin kentän tavoitteista, mahdollisuuksista ja edellytyksistä. Selvityksessä tarkastellaan alueellisen yhteistyön näkökulmasta useita erilaisia toimijoita – selvityksen keskeisten tarkasteltavien tahojen lisäksi aina kolmannen sektorin yhdistyksistä ja taidetta ja kulttuuria tukevista säätiöistä alueella toimivien taiteen ja kulttuurin koulutussektorin toimijoihin.

Pertti Palttila teki opetusministeriön toimeksiannosta vuonna 2009 julkaistun *Alueellinen taiteen edistäminen* -selvityksen, jonka pohjalta nähtiin tarpeellisuutta käynnistää toimenpiteitä alueellisen yhteistyön vahvistamiseksi. Palttila kartoitti alueellisen taiteen- ja kulttuurikentän toimijat ja kentän tilanteen sekä selvitti kehittämistarpeita että hyviä käytäntöjä ja yhteistyömahdollisuuksia. Palttilan mukaan taidehallintoa uudistettaessa ja kehitettäessä alueellisen taiteen edistämisen edellytykset olisi turvattava laajalla alueellisella yhteistyöllä. Valtakunnallisesti ja alueellisesti olisi selvitettävä eri toimijoiden vastuuta, yhteistyötä, resurssointia sekä mahdollisia uudelleen organisoimiseja. Alueellisten toimijoiden mahdollisuuksia pitkäjänteisen toiminnan varmistamiseksi ja kehittämiseksi olisi tarkasteltava. Olisi paneuduttava myös aluekeskusten ja aluetoimintaan valtionavustusta saavien taidelaitosten yhteistyön kehittämiseen. Alueellisen yhteistyön kehittämisestä ovat vastuussa alueelliset taidetoimikunnat ja maakuntien liitot. (Palttila 2009: 25.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi loppuvuodesta 2010 Vilja Ruokolaisen selvityksen *Alueellisten taiteen edistämisorganisaatioiden yhteistyön edut, haasteet ja mahdollisuudet*. Ministeriön toimeksianto sisälsi taiteen ja kulttuurin aluekeskusten keskinäisen ja muiden organisaatioiden, kuten alueellisten taidetoimikuntien ja muiden aluekehittäjien kanssa tehtävän yhteistyön arviointia talouden, sisällön ja toiminnan organisoiminnan kannalta. Aluekeskukset rajautuivat siis toimijoihin, jotka saavat toiminta-avustusta Taiteen keskustoimikunnan alaisilta toimikunnilta (valokuva/elokuva) tai opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisrahoitusta (tanssi ja lastenkulttuuri) (Ruokolainen 2010: 7.) Rahoituksessa olisi parannettava myös alueellisten erojen huomioon ottamista alueiden erot, erityispiirteet ja vahvuudet laskemalla. Olisi myös pohdittava sitä, millaista aluekeskusverkostoa Suomessa halutaan ylläpitää valtion tuella sekä kehityshankkeina käynnistettyjen keskusten rahoituksen tulevaisuutta. (Emt. 31–33.) Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvien strategisten tavoitteiden ja toimenpide-ehdotusten ohella tämä selvitys kytkeytyy ennen muuta edeltäviin valtakunnallisen tason selvityksiin, ja sen voidaan tulkita olevan näiden selvityksien jatkaja Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella. Aluekeskusten yhteistoimintamalleja muodostettaessa Ruokolaisen selvitys on ollut hyödyllinen.

1.2 Selvityksen toteutus

Selvityksen tavoitteena on kehittää Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taiteen ja kulttuurin aluekeskusten (tarkastelujärjestyksessä lastenkulttuuri, tanssi, valokuva ja elokuva) keskinäistä, sekä näiden ja alueellisten valtion osuuden piiriin kuuluvien toimijoiden välistä yhteistyötä ja mahdollisuuksien mukaan tuottaa yksi tai useampi yhteistoimintamalli. Aluekeskukset on rajattu niihin toimijoihin, jotka saavat toiminta-avustusta Taiteen keskustoimikunnan alaisilta toimikunnilta (valokuva ja elokuva) tai opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisrahoitusta (tanssi ja lastenkulttuuri). Selvitystyön aineisto koostuu haastatteluista, jotka suoritettiin alueiden toimijoiden kanssa pääasiassa kasvokkain tapaamisina. Muita käytettyjä toteutustapoja olivat haastattelut puhelimitse tai sähköpostilla. Lisäksi selvitystyön yhteydessä järjestettiin kolme ryhmätapaamista. Selvityksen teko alkoi helmikuussa 2011 ja työ oli valmis vuodenajan taittuessa syksyyn.

Aineiston ensisijainen ryhmä käsittää yhteyshenkilön tai -henkilöiden tapaamiset Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella sijaitsevista aluekeskuksista, joita ovat Elokuvakeskus Botnia ry – Filmcentrum Botnia rf, Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry, Pohjanmaan tanssin aluekeskus, sekä yhdessä valtakunnallisen Taikalamppu-verkoston jäseninä olevat Louhimo ja Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK. Alueellisista valtionosuuden piiriin kuuluvista orkestereista tavattiin Vaasan kaupunginorkesteri, Seinäjoen kaupunginorkesteri ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri. Teattereista tavattiin Vaasan kaupunginteatterin, Seinäjoen kaupunginteatterin, Kokkolan kaupunginteatterin ja Wasa Teaterin edustajat. Maakuntakirjastot Vaasan kaupunginkirjasto, Seinäjoen kaupunginkirjasto ja Kokkolan kaupunginkirjastot olivat mukana, kuten myös alueellisesta toiminnasta vastaavat maakunta- ja aluetaidemuseot Pohjanmaan museo, Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo, Nelimarkka-museo ja K.H. Renlundin museo – Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo.

Toisena samanaikaisesti tavattuna ryhmänä on ensimmäisestä ryhmästä erottuva pohjalaiselta taiteen ja kulttuurin kentältä valikoitu rajattu, mutta edustavuuteen pyrkivä otos. Toisessa ryhmässä huomioitiin niin Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taidetta ja kulttuuria tukevia säätiöitä, taideyhdistyksiä, koulutussektorin tahoja, kuin suuria festivaalejakin. Otoksen rajauksessa kuunneltiin sekä kentän palautetta että maakuntien liittojen kulttuuripäälliköitä yhteistyötapaamisissa. Yhteensä haastatteluja on noin neljäkymmentä, joka määrällisesti ja laadullisesti suhteutettuna on edustava otos. Toteutettujen haastattelujen lista on myös erillisenä liitteenä selvityksen lopussa (ks. Liite: Haastattelut).

Teemahaastattelu valittiin selvityksessä käytettäväksi metodiksi kahdesta syystä. Ensinnäkin Palttilan selvityksessä käytettiin jo yleisiä maakunnallisia keskustelutilaisuuksia pohjalaismaakunnissa. Valtakunnallisen tarkastelun tasolla tämä tapa on hyvä, mutta yleisten keskustelujen sisältö on vaarassa jäädä yleis-

tyksiksi ja liian suppeaksi tarkalle informaatiolle. Yhteen tapaamiseen kaikkien saaminen on mahdotonta. Haastattelut toimivat, koska niille varattu aika oli tarpeeksi pitkä. Jos ensimmäinen, toinen tai kolmas aika ei sopinut, oli mahdollisuus ehdottaa neljättä. Lähes kaikki suunnitellut haastattelut toteutuivat – kahta viime hetken peruutusta lukuun ottamatta. Toinen selvityksen toteuttamiselle harkittava vaihtoehto oli lomakekysely. Tämän osalta kuitenkin vastausten saaminen olisi epävarmaa ja kysymykset olisivat strukturoituja. Tavoitteena oli kuitenkin tavoittaa kaikki selvityksen kannalta keskeiset toimijat, jotka käsittelisivät asiaa omasta näkökulmastaan mahdollisimman vähällä ohjauksella.

Teemahaastatteluissa kysymykset auttavat yhteisymmärryksen löytämisessä, minkä jälkeen haastattelu on väljemmin kontrolloitua. Toimijoilla on aikaa miettiä vastauksiaan ja erilaisten vaihtoehtojen pohtiminen on syvempää. Voidaan myös keskustella asioista, joita ei haluta vielä julkisesti käsitellä tai kertoa helpommin negatiivisista kokemuksista. Haastattelua voidaan verrata keskusteluun, jolla on ennalta päätetty tarkoitus. Haastatteluksi keskustelun tekee se, että se tähtää informaation keräämiseen. Hyvin monipuolisen kentän toimijoiden haastatteluissa ei voitu käyttää kaikissa samoja kysymyksiä, vaikka teemat pysyivätkin samoina. Yhteistyön lisäksi haastattelun teemat käsittelivät identiteetin merkitystä, taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta ja yhteyttä hyvinvointiin sekä luovan talouden haasteita. Kaikkien näiden osalta painotukset ja huomiot vaihtelivat paljon riippuen haastattelutahon toteutuneesta toiminnasta ja tavoitteista yhteisen aihepiirin sisällä.

Haastattelu oli metodina oikea, sillä aiheiden järjestystä tuli voida vapaasti säädellä, haastateltavalla oli mahdollisuudet tulkita kysymyksiä ja myös haastattelijalta voitiin kysyä täsmennyksiä. Haastattelu oli vuorovaikutustilanne, jossa haastateltavat olivat aktiivisia jakaessaan näkemyksiään ja ohjasivat uusiin kysymyksiin, joita allekirjoittanut ei ollut välttämättä huomioinut. Kysymysten asetelu teemahaastattelussa mahdollistaa elävän ja liikkuvan keskustelun. Aikataulu salli myös sen erittäin tärkeän mahdollisuuden, että haastatteluja täydennettiin lisätiedoin sekä haastattelijan taholta että haastateltujen puolesta.

Laajan ja monipuolisen taiteen ja kulttuurin kentän ymmärtäminen vaati tämän selvityksen ulkopuolellekin jäävän informaation käsittelyä – sillä vaikka itse selvitys ei toimi alueen eri toimijoiden esittelynä, täytyi allekirjoittaneen ymmärtää erilaiset taustat ja tehtävät. Näiden käsittely koostui erilaiseen materiaaliin tutustumisesta, kuten verkkosivuilla jaettava tieto ja esimerkiksi toimintakertomukset. Haastattelijalta vaaditaan taustatietoa ja alueen erityisten piirteiden ymmärtämistä; yksi keskeinen näkökulma haastatteluiden onnistumiseen on siinä, kuinka haastattelija tuntee alueen kentän ja toiminnan. Allekirjoittaneella on aluekeskusten osalta kokemusta Elokuva- ja elokuvakeskus Botnian suunnittelutyön ja käynnistämisen saralta. Pohjanmaan taidetoimikunnan määräaikaisena pääsihteerinä toimiminen on antanut käsityksen alueen toimijoista. Kuitenkin rikkaan

kentän erilaisten näkökulmien tai taidealakohtaisten asioiden sisäistäminen oli haastavaa. Haastattelumetodilla tähän haasteeseen voitiin vastata paremmin kuin lomakekyselyllä tai suurilla keskustelutilaisuuksilla. Haastatteluista saatu palaute oli pääosin myönteistä. Alueilla arvostettiin selvityksen luonnetta konkreettisten yhteistoimintamallien kehittäjänä ja erityisesti sitä, että toimijoilla oli tilaisuus henkilökohtaisesti vaikuttaa ottamalla kantaa yhteistyön haasteisiin.

Selvitystyö perustuu pääosin haastatteluaineistoon, mutta tehtävänannon mukaisesti siihen liittyy myös yhteistyön pilotointi. Yhteistoimintamallien pilotoinnin suhteen oli mietittävä, kuinka se suhteutetaan selvitystyön aikatauluun ja budjettiin, joka ei tällaisenaan kata Levón-instituutin osalta laajempaa hankkeiden eteenpäin viemistä. Tämä tehtävänanto sisällytti selvitystyön luonteeseen aktiivovan tavoitteen, jolloin toimintamallien eteenpäin vieminen tapahtuisi osana selvitystyötä, ei vain sen tulosten jälkeen. Varsinaisen pilotointiosuuden voidaan katsoa siis koostuneen kolmesta ryhmätapaamisesta, joissa selvityksen haastattelukierrokselta saatuja näkemysten valossa yhteistyötä pyrittiin edistämään keskustelemalla konkreettisista yhteistyöajatuksista, jatkomahdollisuuksista ja -edellytyksistä. Järjestetyt keskustelutilaisuudet liittyivät kaikki taiteen ja kulttuurin aluekeskusten ja alueellisten toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Tavoitteiden selkeyttäminen ja yhteistyön mahdollisuuksien tiivistynyt pohdinta – jopa jatkosuunnitelmien sopiminen – on selvityksessä tavoiteltava arvokas tulos, joka palvelee asetettuja lähtökohtia. Selvityksen kytkeytyminen laadulliseen tutkimukseen näkyy metodinvalinnan lisäksi sen prosessisesta luonteesta, jossa erilaiset vaiheet aineistonkeruusta, päätelmistä ja jatkotoimenpiteistä kietoutuvat yhteen.

1.3 Selvityksen rakenne

Selvityksen tausta, tavoitteet ja valittu toteuttamistapa on esitetty johdannossa. Selvityksen luvussa kaksi esitellään Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taiteen ja kulttuurin aluekeskukset ja keskitytään niiden taustaan, rahoitukseen ja yhteistyöhön. Luvussa kolme esitellään haastattelujen perusteella johdetut yhteistoimintamallit ja aluekeskusten palaute näistä malleista. Luvussa neljä käydään läpi valtion osuuden piiriin kuuluvat alueelliset taiteen ja kulttuurin toimijat astetta yleisemmällä tasolla. Keskittyminen taustaan ja rahoitukseen ei ole niin keskeistä kuin taiteen ja kulttuurin aluekeskusten osalta. Luvussa viisi esitellään aluekeskusten ja alueellisten toimijoiden väliselle yhteistyölle yhteistoimintamalli ja käydään tämän osalta järjestettyjen ryhmäkeskustelutilaisuuksien tulokset läpi. Luvussa kuusi eli *Näkökulmia pohjalaiselta taiteen ja kulttuurin rikkaalta kentältä*, laajennetaan selvityksen käsittelyä kahdella tasolla. Ensinnä luvussa käsitellään yhteistyöstä erillisten teemojen vastauksia kaikkien haastatteltujen osalta. Toiseksi tarkastelua laajennetaan otsikon mukaisesti ottamalla huomioon mainitun toisen

haastatteluryhmän näkökulmia, tavoitteita ja jo toteutuvan yhteistyön sekä mahdollisuuksien kirjjon. Luvussa seitsemän esitetään tutkimuksen loppupäätelmät. Selvityksen lähdeluettelon jälkeen on liite haastattelutiedoista.

2. POHJANMAAN TAIDETOIMIKUNNAN TOIMIALUEEN TAITEEN JA KULTTUURIN ALUEKESKUKSET

Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella toimii aluekeskus jokaiselta opetus- ja kulttuuriministeriön tukemalta taiteen ja kulttuurin aluekeskusalalta. Aluekeskukset saavat toimintaansa tukea Taiteen keskustoimikunnan alaisilta toimikunnilta (valokuva ja elokuva) tai kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisrahoituksen verkostojen piiriin (tanssi ja lastenkulttuuri). Pohjanmaan taidetoimikunta ja maakuntien liitot ovat olleet aktiivisia aluekeskustoiminnan käynnistämässä ja keskukset ovat saavuttaneet alueellista tukea. Käytännössä aluekeskustilanne on hyvä lukumäärältään, mutta pohjalaisten aluekeskusten rahoituksen voidaan yleistäen todeta olevan valtakunnallisessa vertailussa vaatimatonta, eikä niiden toiminta vastaa vanhan Vaasan läänin kokoisen toiminta-alueen tarpeita. Keskukset saavat vähiten aluekeskusrahoitusta valtakunnallisessa vertailussa. Tämä onkin suuri ongelma, mikä väistämättä heijastuu toimintamahdollisuuksiin. Turvaton perustoiminnan myötä yhteistyömahdollisuudet kasvavat, kun tekijöinä ovat palkatut henkilöt vapaaehtoistyötä tekevien sijaan. On nähtävissä, että yhteistyö on pohjalaisessa taide- ja kulttuurimaisemassa se siemen, josta korjataan paras sato. Yhteistyö on siten mahdollisuuksien perustavanlaatuisen edellytys, mutta vaatii myös valtakunnallisesti vertailukelpoisen rahoituksen.

Ruokolaisen selvitys otti huomioon, että alueellisen taiteen edistämisen järjestelmässä perus- ja projektirahoituksen suhde ei ole helppo. Valtion myöntämä toiminta-avustus merkitsee yhtäläillä perustoiminnan turvaamisesta kuin toiminnan kasvun mahdollistamisesta, sillä se ei ole sidottu tiettyyn osaan toiminnasta, kuten yksittäiseen projektiin. Toiminta-avustuksen turvin perustoimintaa voidaan täydentää ja laajentaa hankerahoituksella. (ks. Ruokolainen 2010: 31.) Pohjanmaan taidetoimikunnan alueen toimijoiden osalta edellä esitettyyn voidaan yhtyä. Riittämätön toiminta-avustus aiheuttaa ongelmia valtakunnallisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Toiminnan toteutumisen arviointi selkeytyy toimintaan kuuluvien tehtävien vakiintuessa. Toiminnan ollessa turvattu myös toiminnan saavutettavuus ja liittyminen alueen elämänmenoon eittämättä kasvaa. Kulttuuri tuottaa ympäristössään hyvinvointia, kohottaa alueen identiteettiä ja kehittää kommunikaatiota inspiroiden edistystä. Kaikki nämä yhdessä lisäävät alueellista viihtyvyyttä ja siten vetovoimaa.

Ruokolaisen selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusinstrumentteja tulisi kehittää joustavammiksi ja muutoksiin reagoivammiksi. Aluekeskusten rahoittaminen samasta organisaatiosta mahdollistaisi paremman hallinnon ja yhdenvertaiset rahoitusperusteet. Taiteen keskustoimikunnan

rahoituksen toivottiin haastatteluissa siirtyvän useampivuotisiin budjettiehtoihin päätöksiin. Harkinnanvaraista, yhdelle vuodelle kerrallaan annettavaa valtion tukea pidettiin huonona. Tärkeää tietysti on saada valtiolta edes jotain tukea, mutta vuodeksi kerrallaan tuleva rahoitus häiritsee pitkäjänteistä kulttuurityötä. Silloin tulevan vuoden suunnitelmat joudutaan tekemään ilman tarkkaa budjettia. Aluekeskuksille tulisi muodostaa kirjalliset julkiset kriteerit sekä tehtävät. Tilastointi ja arviointi kulkisivat rahoituskausien mukaisesti. Rahoituksen tulisi turvata aluekeskukseen yksi kokopäiväinen työntekijä. Nyt taiteen ja kulttuurin aluekeskukset ovat keskenään erilaisessa asemassa rahoituksellisesti ja toiminnan jatkon kannalta. Toisilla on aluekeskusjärjestelmä, toisilta alueellinen edistämisen organisaatio puuttuu. Aliresurssiset tekijät kaiken lisäksi kilpailevat keskenään samoista alueellisista rahoituksista ja saattavat tehdä pienellä työvoimallaankin päällekkäisiä töitä. (Ruokolainen 2010: 31–33 & 35.) Tämän selvitystyön osalta näkökulmat yhtyivät valtakunnallisella tasolla havaittuihin asioihin. Rahoituksen keskittäminen samasta organisaatiosta tulevaksi tasoittaisi mahdollisesti aluekeskusten välisiä eroja. Siihen, kuinka rahoitus tarkemmin järjestettäisiin, ei haastatteluissa tullut esiin selkeätä näkökantaa. Ehdottomasti kaikki keskukset tarvitsisivat palkatun henkilön ja useampivuotista tietoa rahoituksesta ja sen määrästä – tämä on kaikille taiteen ja kulttuurin toimijoille yhteistä.

Tarkasteltaessa esimerkiksi elokuvakeskusten rahoitusta tänä vuonna, voidaan huomata valtion rahoituksen epäselvyys. Elokuvakulttuurin valtiollinen rahoitus jakaantuu kahdelle taholle eli Valtion elokuvataidetoimikunnalle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Valtion elokuvataidetoimikunta myöntää elokuvan aluekeskuksille toimintatukea. Valtion elokuvataidetoimikunta toimii opetus- ja kulttuuriministeriön tuen harkinnassa asiantuntijaelimenä ja antaa ministeriölle lausunnon määrärahan jakamisesta. Avustuksia ei myönnetä hankkeisiin tai toimintaan, johon taiteen keskustoimikunta tai valtion taidetoimikunnat, esimerkiksi valtion elokuvataidetoimikunta, voivat myöntää avustuksia. Kuitenkin ministeriön tukipäätöksessä valtakunnallisten elokuvajärjestöjen toimintaan vuodelle 2011 on kaksi elokuvakeskusta (Taulukko 1).

Taulukko I. Opetus- ja kulttuuriministeriön myönnöt valtakunnallisten elokuvajärjestöjen toimintaan 2011 (yhteensä 450 000 euroa)³

Animaatioklinikka-Suomen Animaationtekijät ry	8 000 €
Dokumenttikilta ry	17 000 €
Euphoria Borealis ry	7 000 €
Finlandssvenskt filmcentrum rf	60 000 €
Mediakasvatuskeskus Metka ry, Centralen for mediefostran Metka rf	60 000 €
Suomen Elokuva- ja Videotyöntekijäin liitto ry	29 000 €
Suomen Elokuvaohjaajaliitto, SELO ry	21 000 €
Suomen Elokvatuottajien Keskusliitto SEK ry	40 000 €
Suomen elokuvakontakti ry	147 000 €
Varsinais-Suomen Elokvakeskus ry – Egentliga Finlands Filmcentrum ry	28 000 €
Walhalla - Pohjoismaisen elokuvan Suomen näyttämö ry	33 000 €

Valtion elokuvataidetoimikunnasta puollettiin Varsinais-Suomen Elokvakeskus ry:n rahoitusta ministeriön puolelta toukokuussa 2011, sillä sen tuki osoitettiin elokuvakerhopalveluhankkeelle. Toisaalta näytöstoiminnan voidaan katsoa olevan perustoimintaan viittaava osa, joten tapaus on ratkaistu tulkintakohtaisesti. Toisessa tapauksessa Valtion elokuvataidetoimikunta ei ollut saanut perusteluita, miksi opetus- ja kulttuuriministeriö siirsi ruotsinkielisen elokuvakeskuksen eli Finlandssvenskt filmcentrum rf:n käsittelyynsä pois elokuvataidetoimikunnalta ja vei samalla mukanaan tämän rahamäärästä 60 000 euroa – jonka sitten myönsi ruotsinkieliselle keskukselle. Opetus- ja kulttuuriministeriö vaikuttaa tämän esimerkin valossa toimivan myös omien sääntöjensä vastaisesti. Valtiollisen tuen menettelyä tulisikin tarkistaa ja yhtenäistää – niin sääntöjä kuin arviointia. Päätökset perusteluineen tulisivat olla julkisia.

Se, mikä Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taiteen ja kulttuurin aluekeskuksia yhdistää, on valtion rahoituksen pienuus verrattuna muiden vastaavien keskusten rahoitukseen. Tämän voidaan tulkita johtuvan monesta syystä, esimerkiksi monet pohjalaiset aluekeskukset ovat uudempia. Toisaalta Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry ei ole saanut riittävää valokuvataidetoimikunnan rahoitusta, vaikka se keskuksena on vanhempi kuin monet enemmän tukea saavat

³ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, Myönnöt valtakunnallisten elokuvajärjestöjen toimintaan 2011.

valokuvakeskukset. Rahoitusta voitaisiin korottaa, mikäli aluekeskuksille osoitettavat määrärahat kasvaisivat, verkostoituminen valtakunnallisesti toimisi ja toimintatuesta päättävien suhde alueeseen olisi läheisempi – nyt heitä ei tunneta, eivätkä he tunne aluetta. Mikäli valtakunnallisen rahoituksen kokonaismäärä ei nouse, ei tilanteessa näy valoa. Toisaalta tukijärjestelmä ei ole myöskään toteuttanut alueellista tasa-arvoa, koska heikommin tukea saavan keskuksen aseman parantamista ei ole riittävästi edistetty kokonaismäärärahan noustessa. Syyinä lienee se, että tällöin paremmassa asemassa olevat keskuksat olisivat vaarassa jäädä ilman korotuksia. On muistettava, että mikäli valtakunnallisesti jaettavan rahan määrää nostetaan, pitäisi sillä ensisijaisesti aina parantaa heikommassa tilassa olevien keskusten asemaa ja siten edistää valtakunnallisella tasolla kulttuuripalveluiden saatavuuden tasa-arvoisuutta.

Palttilan selvityksen mukaan alueellisessa taiteen edistämisen kentässä oli yleisesti ottaen huomattava määrä toimijoita, joiden roolit ja tehtävät sekä käytettävissä olevat henkilöstö- ja muut resurssit olivat ongelmalliset. Taiteen aluekeskukset ovat syntyneet eri aikakausina ja niiden toiminnan rahoituksessa on merkittäviä eroavuuksia. Palttilan järjestämässä keskusteluissa nousi esille huoli nykyisten toimijoiden pitkäjänteisen toiminnan turvaamisesta sekä yhteistyön vahvistamisesta – näin myös Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella. Lastenkulttuurikeskusten osalta tilanne on parempi, mutta erityisesti elokuvakeskusten ja valokuvakeskusten sekä monien muiden toimijoiden osalta toimintaan tarvittavat valtionosuudet ja -avustukset ovat harkinnanvaraisia ja haettava vuosittain, minkä ei voi katsoa luovan aitoja edellytyksiä esimerkiksi EU-hankkeiden valmisteluun ja hakemiseen sekä hankkeiden toteuttamiseen. (Palttila 2009: 13–14 & 55.) Opetusministeriön käytäntö päättää tanssin aluekeskusten ja lastenkulttuuriverkoston rahoituksesta useammaksi vuodeksi on koettu oikeaksi käytännöksi, mikä mahdollistaa pitkäjänteisemmän toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen. (Emt. 17.) Siten hieman paremmalla rahoituksella pyöritettävät Louhimo ja Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK sekä Pohjanmaan tanssin aluekeskus ovat opetus- ja kulttuuriministeriön kehitysprojekteja. Ei ole merkkiä siitä, ettei lastenkulttuurin Taikalamppu-verkostosta ja tanssin aluekeskusjärjestelmästä tehtäisi pysyvää, mutta ilman valtion rahoitusta eivät nämä keskuksat olisi olemassa – toisin kuin Elokuvakeskus Botnia ja Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus, jotka ovat yhdistyksiä.

Edellä on esitelty haastatteluissa esiin tulleita ja tausta-aineiston tarjoamia yleisiä näkökulmia aluekeskusten rahoitukseen. Seuraavaksi tarkastellaan jokaista aluekeskusta erillään, niiden toiminnan taustaa, lähtökohtia ja rahoitusta valtakunnallisessa vertailussa. Tämän tarkastelun jälkeen käsitellään toimintaa yhteistyön valossa. Ennen selvityksen yhteistoimintamalleja aluekeskusten keskinäiseen yhteistyöhön esitellään yleisesti aluekeskusten harjoittamaa yhteistyötä. Tarkastelussa rakentuu näkemys siitä,

minkäläinen yhteistyö aluekeskusten keskinäisessä toiminnassa on mahdollista, ja mitä edellytyksiä yhteistyö vaatii. Lastenkulttuurin osalta keskuksia alueella on kaksi eli Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK ja Louhimo. Opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt nämä keskuksat yhdessä yhdeksi jäsenoimijaksi valtakunnalliseen Taikalamppu-verkoston. Kummankin lastenkulttuurikeskuksen toimialue on pienempi kuin muiden aluekeskusten, eivätkä ne kata kokonaan Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialuetta.

2.1 Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK

Aloituvuosi:	2009
Hallinto-organisaatio:	Pohjanmaan liitto
Työntekijöitä:	1 (+1)
Toimitilat:	Toimistotila Pohjanmaan liiton tiloissa
Budjetti vuonna 2010:	92 000 euroa

Leader-hankkeena aloitettu ja projektimuotoisena jatkettu Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK (jatkossa kirjoitettuna lyhenteellä BARK) on valtakunnallisen lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkoston jäsen yhdessä Louhimon kanssa. Opetusministeriö käynnisti Taikalampun osana lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toteuttamista. Lasten ja nuorten taide- ja kulttuuripalveluita pyritään kehittämään koko maassa sekä tukemalla olemassa olevien keskusten toimintaa että edistämällä uusien palveluiden syntymistä sinne, missä niitä ei ole ollut. Lähtökohtaisina toimintaperiaatteina ovat toisia täydentävä tavoitteenasettelu, yhdenvertaisuus ja saavutettavuus. Ensimmäinen toimikausi oli vuosina 2003–2005. BARK ja Louhimo toimivat yhdessä kuluvalle Taikalamppu-verkoston kolmannella kaudella 2009–2013 opetus- ja kulttuuriministeriön vaatimuksesta. Yhteistyötä on sopivin osin. Louhimo on vetänyt Vaasassa bändisimulaattorin ja Turun kulttuuripääkaupunkivuodelle valmistettava Sytyke-projekti⁴ tehdään yhteistyössä. Valtakunnallisella tasolla BARKin yhteistyö muiden Taikalamppu-verkoston jäsenkeskusten kanssa on menetelmien ja hyvien käytäntöjen vaihtoa.

BARKilla on yksi työntekijä. Koordinaattori vastaa pääasiallisen toiminnan sisällöstä eli kulttuuriperintökasvatuksesta. Toiminnassa keskeisenä ovat aikamatka-kokonaisuudet, joita vuonna 2010 toteutettiin kahdeksan kappaletta. Seminaareja, koulutuksia ja inspiraatiopäiviä järjestettiin yhdeksän. Yhteistyötahoja, kuten museot ja arkistot oli 15–20 kappaletta. BARK toimii kummallakin

⁴ Kaikki Taikalamppu-verkoston kuuluvat yksitoista keskusta tekee yhteistyötä valtakunnallisella tasolla Sytyke-projektissa. Sytyke kattaa siten Suomen laajasti ja on suurin yksittäinen lastenkulttuurikokonaisuus Turun kulttuuripääkaupunkivuoden ohjelmassa.

kotimaisella kielellä. Ruotsinkieliseen toimintaan liittyvän koordinoituyhteistyön tavoitteena Helsingin kaupungin kulttuuriasiakkeskuksen kanssa on tuoda esille ruotsinkielisiä käytäntöjä suomenkielisille ja päinvastoin, auttaa ruotsinkielisiä toimijoita löytämään toisensa sekä aktivoida pohjoismaista yhteistyötä lastenkulttuurin saralla. Toiminta pyörii käytännössä toisenkin työntekijän panoksella. Maakunnan kehittämisrahalla toimii nuorisokulttuurihanke, mutta kaikkea sen toimintaa ei niputeta BARKin toimintaan. BARKin tilat ovat Pohjanmaan liiton toimistossa, mutta käytännön työ tehdään kentällä. Toimistotilat ovat toimivat. Alun alkaen BARKin tilat olivat Mustasaaren museo- ja kulttuurikeskus Stundarsissa.

BARKin aloitettua toimintansa suurin haaste on ollut rakentaa verkosto. Varovaisten arvioiden mukaan toiminnan nähdään vähitellen tulevan tunnetuksi kohderyhmän parissa, mutta edelleenkin puhelinsoitot alkavat usein organisaation esittelyllä. Toteutunut toiminta on lisännyt tunnettuutta. Vaikka BARKin toiminta on huomioitu mediassa kiitettävästi, on tunnettavuudessa parantamista. Tiedusteluja ei ole vielä ollut paljon, ja markkinointia on jatkettava. Ehkä tästä johtuenkin muiden asenteet toimintaa kohtaan ovat vaihdelleet. Uusia tahoja tavoitellaan esittelemällä BARKin toimintaa. Toisaalta paikkakunnilla, joissa Taikalamppu tunnetaan, BARKin ei tarvitse kuin mainita kuuluvansa kyseiseen verkostoon. Koulujen kiinnostus vaihtelee, vaikkei näille tule kustannuksia. BARKin päätuote, eli aikamatkat, on vielä melko tuntematon käsite – etenkin suomenkielisellä toimintakentällä. Yleisesti palaute toiminnasta on kuitenkin kiitävää. Toiminta voi laajentua vain, mikäli työntekijöitä saadaan lisää. Haastattelun mukaan toiminta-alue on melko laaja, kun sitä verrataan muihin Taikalamppuverkostossa toimiviin. Silti sen saama rahoitus on valtakunnallisesti pienimmästä päästä. Raportissa BARKin toiminnan rahoitusta tarkastellaan valtakunnallisella tasolla Louhimon yhteydessä, sillä ne saavat rahoituksen yhdessä.

BARKin vuoden 2010 budjetti oli 92 000 euroa, josta Pohjanmaan liiton osuus oli 45.000 euroa ja OKM:n 40 000 euroa. SÖFUK:n KulturÖsterbotten osallistuu rahoitukseen 5 000 euron vuosittaisella summalla ja sen edustaja on mukana BARKin ohjaus- ja projektiryhmässä. SÖFUK:n mukana olo laajentaa BARKin toiminnan yli Pohjanmaan maakunnan rajojen, sillä Kokkolan ruotsinkieliset kuuluvat myös siihen. Lisäksi BARK on saanut projektirahoitusta vuonna 2010 Svensk-Österbottenska samfundetilta. BARK hakee aktiivisesti hankerahoitusta, ja vuodelle 2011 se on saanut rahoitusta myös Svenska Kulturfondenilta. Toiminnan kohdentumisessa ruotsinkielisellä toiminnalla on merkityksellinen osuus.

2.2 Louhimo

Aloitusvuosi:	2006
Hallinto-organisaatio:	Seinäjoen kaupunki
Työntekijöitä:	2,5
Toimitilat:	Toimistotila Rytmikorjaamon tiloissa
Budjetti vuonna 2010:	126 268 euroa

Louhimo on Seinäjoen kaupungin kulttuuritoimen hallinnoima Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto. Seinäjoen seutuun kuuluvat Seinäjoki ja sen sopimuskunnat Kurikka, Jalasjärvi, Ilmajoki ja Lapua. Louhimo on kuulunut valtakunnalliseen Taikalamppuverkostoon sen toisesta kaudesta alkaen. Kuluvalla kaudella Louhimo on verkoston jäsen yhdessä Pohjanmaan liiton hallinnoiman BARKin kanssa. Louhimon toiminta-ajatuksena rytmimusiikin alalla on työkennellä lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi tuottamalla laadukkaita taide- ja kulttuuripalveluja yhdessä tekemällä.

Lasten ja nuorten kulttuurin saavutettavuutta pyritään lisäämään ja tavoitteena on antaa hyviä kokemuksia musiikista sekä kehittää yhtenäinen kasvu-ura innokkaille soittajille ja bändeille alkeista aina ammattiin saakka. Louhimon toimintaan on kuulunut bändiohjausta ja bändiohjaajakoulutusta, bändiohjauksen metodioppaan julkaisu sekä vierailut alueen kymmenillä kouluilla konserttien ja bändisoittotyöpajojen merkeissä. Louhimo on ollut mukana erilaisten musiikki-tapahtumien ja soitinklinikoiden organisoinnissa sekä järjestämässä koulutusta keikkamyyntiin ja manageritoimintaan.

Louhimon näkökulmasta kahden keskuksen muodostama yhteinen jäsenyys Taikalamppu-verkostossa toimii, ja yhteistyötä tehdään myös käytännön tasolla – Louhimo järjesti Vaasassa bändisimulaattorin ja Sytykkeessä tehdään yhteistyötä. Louhimon mukaan Taikalamppu-verkosto on toimiva, sillä yhteistyössä lasten ja nuorten kulttuurin erilaiset ammattilaiset voivat viestiä keskenään. Seinäjoen Rytmikorjaamolla toimistoaan pitävä Louhimo rakentaa toimintaansa läheisessä suhteessa Selmu ry:hyn, Rytmikorjaamon yhteydessä sijaitsevaan Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikköön ja Rytmii-instituuttiin sekä Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistoon ja Seinäjoen Ammattikorkeakouluun (SeAMK). Seinäjoella toimijoita yhdistää toimialue ja rytmimusiikin ala. Käytännössä Louhimon harjoittamien asioiden yhteyteen on helppo yhdistää hyvin monipuolisesti erilaisia yhteistyötahoja, joten mahdollisuuksia on. Kuitenkin on myös paljon kulttuuritoimijoita, joiden kanssa yhteistyötä ei ole ainakaan vielä tehty, kuten esimerkiksi kirjaston kanssa. Kaupalliset yhteistyökumppanit eivät satunnaista pientä sponsorointia lukuun ottamatta ole lastenkulttuuritoiminnassa mukana.

Louhimon ja BARKin tuki on valtakunnallisella tasolla hyvä verrattaessa muihin pohjalaisiin aluekeskuksiin, mutta summan jakaantuessa kahdelle (Louhi-

mo 60 % ja BARK 40 % summasta), se ei valtakunnallisella tasolla ole kovinkaan huomattava. Se, että tämä ei tule esiin tilastossa, johtuu opetus- ja kulttuuriministeriöstä, jonka vaatimuksesta kaksi keskusta tuli niputtaa yhteen (Taulukko 2: Seinäjoen kaupunki). Louhimossa ollaan periaatteessa tyytyväisiä rahoitukseen, sillä rahoituksen ja toiminnan suhde on toiminta-alueeseen nähden kunnossa. BARKin haastattelussa huomioitiin sen osalta tuen määrän ja toiminta-alueen epäsuhta. Rahoitus on heikkoa valtakunnallisessa vertailussa.

Taulukko 2. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuet Taikalamppu-verkoston lastenkulttuurikeskuksille vuonna 2011 (Yhteensä 1 317 940 euroa)⁵

Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu LASTU ry	65 000 €
Helsingin kaupunki/kulttuurikeskus	90 000 €
Hämeenlinnan kaupunki	210 000 €
Jyväskylän kaupunki	115 000 €
Kotkan kaupunki	155 000 €
Oulun kaupunki	125 000 €
Porin kaupunki	95 000 €
Rovaniemen kaupunki	148 300 €
Seinäjoen kaupunki	109 640 €
Tampereen kaupunki	125 000 €
Vantaan kaupunki	80 000 €

Louhimon budjetti vuonna 2010 koostui opetus- ja kulttuuriministeriön Taikalamppu-verkoston tuesta (63 000 euroa) sekä Seinäjoen kaupungin (33 642 euroa) ja seudun yhteistoimintakorvauksista (29 358 euroa). Lisäksi muuta tuottoa oli vajaat 300 euroa. Louhimossa katsotaan, että budjetti määrittää toiminnan tason. Rahoituksen ja toiminnan suhteeseen ollaan tyytyväisiä. Louhimon rahoitusta voidaan luonnehtia hyväksi – se on Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella toimivista aluekeskuksista rahoituksen ja toiminnan suhteessa selkein. Toiminnan laajentaminen vaatisi lisää henkilöstöä ja resursseja. Rahoituksessa Seinäjoen rooli määrää rajat toiminnassa. Toimintaa harjoitetaan Seinäjoella ja sen sopimus-

⁵ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, Taikalamppuverkoston tukemiseen vuonna 2011.

kunnissa eli muu osa Etelä-Pohjanmaan maakunnan lapsista ei kuulu toiminnan piiriin. Toisaalta Louhimon toiminnassa on myös osuuksia, jotka laajentavat kohdeyleisöä – esimerkiksi Rytmikorjaamolla järjestettäviin yleisötapahtumiin voivat kaikki osallistua. Uutta ideoidaan ja Louhimossa keskustellaan koko ajan siitä, miten toimintaa voidaan parantaa, mikä heijastuu erilaisiin yhteistyösuunnitelmiin. Toimintaa arvioidaan toimintakertomuksen ja -suunnitelman avulla. Kävijämäärät lasketaan ja palaute toiminnasta on ollut hyvää. Toiminnan kasvattamiseen on tilausta. Louhimo toteuttaa selkeällä toiminnallaan kompaktisti ja ruohonjuuritasolla Seinäjoen kaupungin strategiaa, jossa rytmimusiikkiin panostus on merkityksellinen. Lasten ja nuorten auttaminen koetaan tärkeäksi.

2.3 Pohjanmaan tanssin aluekeskus

Aloitusvuosi:	2009
Hallinto-organisaatio:	Watt ry
Työntekijöitä:	0,6
Toimitilat:	Ei ole
Budjetti vuonna 2010:	40 000 euroa

Kuten Taikalamppu-verkoston lastenkulttuurin aluekeskukset, myös tanssin aluekeskukset saavat opetus- ja kulttuuriministeriön kehitysrahoitusta ja raportoivat ministeriölle toiminnastaan. Tanssin aluekeskukset on perustettu parantamaan alan ammattilaisten työmahdollisuuksia sekä tanssin yleistä alueellista saavutettavuutta esimerkiksi tanssiproduktioiden, yhteisöllisten projektien ja opetustyön sekä yhteistyön ja verkostoitumisen voimin. Aluekeskukset on perustettu alueille, joissa tanssin rakenteita ja ammattilaistoimintaa on jo olemassa. Pohjanmaan tanssin aluekeskus valittiin helmikuussa 2010 kuudenneksi aluekeskukseksi ministeriön toiselle viisivuotiskaudelle 2010–2014.

Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen taustaorganisaationa toimii Watt ry (Vaasan alueen tanssitaiteilijat ry). Yhdistys ryhtyi tehtävään alueen maakuntien liittojen pyynnöstä. Pohjanmaan tanssin aluekeskusta hallinnoi siis Watt ry, mutta aluekeskuksen hallitus koostuu alueellisten rahoittajien eli liittojen ja keskuskaupunkien edustajista. Hallituksen merkitys on asiantuntijaelimenä toimiminen, ja se tarkastelee alueellisen rahoituksen toimivuutta. Alun alkaen mukana olivat vain Pohjanmaan liitto ja SÖFUK, mutta nopeasti myös Etelä-Pohjanmaan liitto ja Seinäjoen kaupunki sekä Keski-Pohjanmaan liitto ja Kokkola saatiin mukaan, mikä on positiivinen merkki aluehallinnon kulttuuriyhteistyön vahvistumisesta. Vuoden 2010 40 000 euron budjetista puolet on ministeriön tukea, puolet tuli Vaasan kaupungilta, Pohjanmaan liitolta ja SÖFUK:lta. Vuonna 2011 mukana ovat muutkin maakunnat keskuskaupunkeineen.

Maakuntien liitot ovat tanssin aluekeskustoiminnassa mukana aktiivisesti, mutta myös Pohjanmaan taidetoimikunta on suhtautunut aluekeskustoiminnan kehittämiseen positiivisesti ja yhteistyötä tehdään kiitettävästi. Pohjanmaan taidetoimikunnassa oli tanssin aluekeskushanke vireillä vuonna 2008, ja sille varattiin rahoitustukea toiminnan aloittamiseen. Watt ry olikin tuolloin kiinnostunut projektirahoituksesta ja yhteistyöstä, kun toiminta on aloitettu. Nyt tanssin edustaja on toimikunnassa ja Pohjanmaan taidetoimikunnalla on myös tanssin läänintaitelija. Kulttuurin aluehallinnon toimijoilla on siten tanssin aluekeskuksen osalta hyvin yhtenevät tavoitteet, ja toiminnan käytännön tason suunnittelevat ja toteuttavat alan ammattilaiset opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteiden mukaisesti. Laajan alueen jakaantuminen nosti haastattelussa toisaalta esiin kysymyksen mahdollisen koordinaattorin tarpeesta yhteyksien hoitamiseen eri tahoihin.

Taustaorganisaationa toimivan Watt ry:n toiminta on samansuuntaista aluekeskustoiminnan kanssa. Watt ry on vapaa tanssiryhmä toimialueenaan Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialue. Ryhmä toimii tuottaja-organisaationa sekä Pohjanmaan alueella vaikuttavien tanssin ammattilaisten (tanssijat ja koreografit) produktiokohtaisena esiintymiskanavana pääasiassa nykytanssin saralla. Kun Watt ry:n tavoitteisiin kuuluu lisäksi taidetanssin yleisöpohjan laajentaminen sekä yleisökasvatuksen ja taidetanssin näkyvyyden parantaminen pienilläkin paikkakunnilla - voidaan sen nähdä sopivan tanssin aluekeskuksen hallinnoijaksi. Myös aluekeskus edistää tanssin näkyvyyttä ja saatavuutta sekä tanssitaiteilijoiden työllistämistä. Aluekeskus mahdollistaa yhä useampien vierailuteosten tuottamisen alueelle ja vahvistaa olemassa olevien taidelaitosten ja kulttuuritoimijoiden välisiä suhteita. Siten ammattilaisten määrä alueella kasvaa ja omien teosten syntyminen lisääntyy. Aluekeskustoiminnan myötä tietoisuus tanssitaiteen tarjonnasta ja mahdollisuuksista kasvaa.

Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen toiminnassa keskeistä on ollut, että toiminta täyttää sille asetetut vaatimukset. Toiminta on annetuissa resursseissa alkanut kiitettävästi ja yleinen suhtautuminen tanssiin on positiivista ja kiinnostunutta. Rahoituksen ja toiminnan kasvu vaikuttavat realistisilta. Monet aluekeskustoiminnalle asetettujen päämäärien onnistumista tarkastelevat mittarit vaativat toisaalta kehittämistä. Kuinka aluekeskuksen toiminta on käynnistynyt, ovatko ammattitanssijoiden työmahdollisuudet parantuneet, onko tanssin saavutettavuus parantunut, minkälaiset kävijämäärät ovat, sekä kuinka onnistunutta verkostoituminen ja tiedonvälitys ovat olleet, ovat esimerkkejä toimintaa mittaavista kysymyksistä. Toiminta on vielä nuorta ja vaaditaan paljon työtä, jotta tanssitaiteen asema saadaan kohotettua Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella marginaalista. Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen palkattua toiminnanjohtajan kesällä 2011 aluekeskuksen ja taustayhdistyksen toiminnan organisoiminen on edistynyt.

Tanssin aluekeskus on aloittanut residenssitoiminnan vuonna 2011. Pohjois-mainen yhteistyö on tällöin ensisijalla, mutta muutakaan maailmaa ei suljeta pois residenssitanssijaa valittaessa. Toimintansa alkutaipaleella olevan aluekeskuksen suuri ongelma on ollut omien toimisto- ja esiintymistilojen puute. Kuula-opiston siirryttyä Vöyrinkaupungin koulun kanssa yhteen, menetettiin mahdollisuus salien käyttöön kesäaikaan. Toisaalta Vaasan kirjaston Draamasalin käyttö kasvaa, koska tilaa ei enää tulevaisuudessa käytetä abiturienttien kirjoituksissa. Tanssin esiintymisareenoina myös teatterit ovat selkeitä yhteistyökumppaneita. Niin kauan kuin omaa esiintymistilaa ei ole, ovat kaikki esitykset mahdollisia vain toimivalla yhteistyöllä. Toimistotilojen suhteen voisi olla mahdollista tehdä yhteistyötä muiden aluekeskusten kanssa. Esimerkiksi Vaasassa Elokuvakeskus Botnian ja Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen voisi olla mahdollista toimia yhteisessä toimistotilassa.

Tanssin aluekeskuksilla suunta on kohti oikeaa rahoitusta. Pohjanmaan tanssin aluekeskus jää kuitenkin muista tanssin aluekeskuksista tilaston mukaan paljon, vaikka se saa paremmin tukea kuin alueen valokuva- ja elokuvakeskukset (Taulukko 3). Tanssin aluekeskusverkoston rahoitustilanne kehittämisrahoituksella on kohtalainen ja tuki on kasvanut vuosi vuodelta. Ruokolaisen selvityksen mukaan suuri enemmistö keskuksista piti hyvänä toiminnan rahoittamista opetus- ja kulttuuriministeriöstä (Ruokolainen 2010: 16).

Taulukko 3. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki Tanssin aluekeskusverkostolle vuonna 2011 (Yhteensä 1 000 000 euroa)⁶

JoJo - Oulun Tanssin Keskus ry Pohjoisen tanssin aluekeskuksen toimintaan	200 000 €
Läntinen tanssin aluekeskuyhdistys ry Läntisen tanssin aluekeskuksen toimintaan	180 000 €
Pirkanmaan Tanssin Keskus ry Sisä-Suomen tanssin aluekeskuksen toimintaan	190 000 €
Tanssitaiteen tuki ry Itäisen tanssin aluekeskuksen toimintaan	210 000 €
Watt - Vaasan alueen tanssitaiteilijat ry Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen toimintaan	33 000 €
Zodiak Presents ry/Zodiak – Uuden tanssin keskus Helsingin tanssin aluekeskuksen toimintaan	187 000 €

⁶ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, Tanssin aluekeskusten toimintaan 2011.

Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen tilanne ei ole ministeriön rahoituksessa suuri ja tähän odotetaan parannusta. Tanssi taiteen alana on huomioitu alueellisessa tuessa: sitä halutaan tukea ja tuetaan entistä enemmän, mutta ammattituotantojen tukeminen on kallista. Valtakunnallisen rahoituksen muita huomattavasti pienemmän osuuden syistä on merkittävin se, että keskus on liitetty muita myöhemmin verkostoon. On kuitenkin syytä odottaa, että tulevaisuudessa opetus- ja kulttuuriministeriössä saatetaan Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen rahoitus muiden keskusten kanssa verrannolliselle tasolle. Yhdistettynä onnistuneeseen verkostoitumiseen ja aikaansaatuun toimintaan, Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen tilanne nähdään hyvänä. Vielä parempaan on mahdollisuudet tulevaisuudessa. Kasvava alueellinen rahoitus edesauttaa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusosuuden kasvua. Aluekeskus katsoo täyttäneensä annetut tavoitteet. Myös Watt ry on saanut kohtalaisesti tukea toimintaansa. Valtion tanssitaidetoimikunta on myöntänyt sille vuodeksi 2011 lähes saman summan (30 000 euroa) kuin aluekeskuksen toimintaan myönnettiin opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Avustukset yhdessä mahdollistavat tanssitaiteen edistämisen Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella. Produktioiden ja toiminnan rahoituksen suhteessa nähtiin osin hankaluuksia: nyt tilanne on toisaalta hyvä, mutta tulevaisuudessa tukijärjestelmien järjestelmällisempi toiminta, jolla vältettäisiin päällekkäisyyksiä, olisi toivottavaa.

2.4 Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry

Aloitusvuosi:	1997
Hallinto-organisaatio:	Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry
Työntekijöitä:	0
Toimitilat:	Näyttelytila Vanhan Paukun kulttuurikeskuksessa
Budjetti vuonna 2010:	11 900 euroa

Alueellisista valokuvakeskuksista Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella toimii vuonna 1997 perustettu yhdistysmuotoinen Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry, joka on samalla vanhin taiteen aluekeskus alueella. Vaikka valokuvakeskus on yhdistyspohjainen, jolloin kuka tahansa voi hakea sen jäseneksi, oli Lapuan kaupunki perustamisessa erityisen aktiivinen – alun alkaen Ilkka -lehden valokuvakeskuksia käsittelevästä jutusta lähtenyt idea tuotti Lapualle keskuksen. Valokuvakeskuksen ja kaupungin suhde on tiivis. Valokuvakeskuksen näyttelytilat sijaitsevat Lapuan Vanhan Paukun Kulttuurikeskuksessa, joka on yksi Etelä-Pohjanmaan arvostetuimpia kulttuurikeskuksia. Näyttelytila on avoinna päivittäin ja siten aluekeskuksen toiminta on yleisön tavoitettavissa hyvin.

Pohjanmaan valokuvakeskuksen tarkoituksena on eri toimenpitein edistää ja tehdä tunnetuksi valokuvausta ja valokuvataidetta. Valokuvakeskusten yleis-

sin toimintamuoto onkin valokuvanäyttelyiden järjestäminen kotigalleriassa. Valtakunnallisen selvityksen mukaan valokuvakeskukset tekevät yhteistyötä paikallisten valokuvaajien kanssa, harjoittavat julkaisutoimintaa, järjestävät koulutusta lapsille sekä antavat välineitä vuokralle (ks. Ruokolainen 2010: 10). Pohjanmaan valokuvakeskus järjestää näyttelyiden lisäksi erilaisia tapahtumia (kuten *Lakeuden laajakuvafestivaali*), luentoja tai seminaareja, pyrkii palvelemaan kamerakerhoja ja järjestämään kilpailu- ja kurssitoimintaa. Kursseja varten on käytössä mustavalkolaboratorio.

Lapuan kaupungin paikallinen tuki ja yhteistyö valokuvayhdistyksen kanssa ovat varmistaneet toiminnan näkyvyyden ja toimimisen paikallisella tasolla. Alueen vetovoima on paikallisella tasolla tunnustettu tavoite, jossa valokuvakeskuksella on paikkansa: Lapua on kasvava perhekoon kaupunki. Etenkin näyttelytoiminta pyörii kiitettävästi. Työntekijän puuttuminen valokuvakeskukselta kertoo olennaisimmin rahoituksen vähydestä. Keskus ei toivo kuuta taivaalta, vaan pieni edistyminen esimerkiksi puolipäiväisen työntekijän palkkaamisena saisi vapaaehtoistyöllä toimivan keskuksen asioita eteenpäin niin käytännön asioissa, tiedotuksessa kuin verkostoitumisessakin. Myös hankekoordinointiapua kaivattaisiin, sillä resursseja ei saada kasvatettua erillisellä projektitoiminnalla – johon kuitenkin voisi olla hyvätkin puitteet. Osa-aikaisen työntekijän myötä alueellinen palvelu lisääntyisi ja keskus täyttäisi paremmin tehtävänsä. Yhteistä muiden keskusten kanssa, jotka eivät pysty palkkaamaan edes osa-aikaista henkilökuntaa on, että toiminta viime kädessä on kiinni harvojen aktiivien varassa. Tällöin vastuu tehtävien hoitamisesta on etupäässä yhdistyksen puheenjohtajan harteilla. Toiminta on paikallisella tasolla kiitettävää, mutta Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialuetta palvelevana keskuksena vaatimattomampaa. Valokuvakeskus kaipaa kuitenkin toiminnassaan hyppäystä eteenpäin. Yksi kiinnostuksen kohde sillä on kansainväliset näyttelyt ja laajeneva yhteistyö alueen toimijoiden, kuten museoiden kanssa. Toiminnan kehittämiseen suhtaudutaan keskuksessa varovaisesti, mutta positiivisesti.

Ruokolaisen selvityksen mukaan valokuvan keskimääräinen valtionrahoitus on alhaisin verrattuna muihin aluekeskuksiin, ja erot resursseissa keskusten välillä suurimpia. Useat valokuvakeskukset toimivat osa-aikaisten tai vapaaehtoisten aktiivien sekä työllistämistuella palkattujen näyttelyvalvojen työllä. Ruokolaisen selvityksessä tuli esille, että valokuvakeskusten rahoitustavoite on 50/50, jolloin valtion tuen osuus olisi yhtä suuri kuin muista rahoituslähteistä kerättävä osuus. Ulkopuolista toimintaa on rahoituksen niukkuuden vuoksi vähän, vaikka alueellinen toiminta koetaan tärkeänä. (Ruokolainen 2010: 10–11.) Ruokolaisen selvityksen tuloksiin on helppo yhtyä tämän tutkimuksen perusteella. Pohjanmaan valokuvakeskuksen tilanne kertoo omalta osaltaan siitä, kuinka vanhempikin keskus voi jäädä kehityksessä uudempien varjoon ja muodostua enemmän paikalliseksi toimijaksi, joka jää verkostoituneiden keskusten ulkopuolelle ja jonka yhteys valokuvakeskusten tuesta päättäviin on etäinen. Tulos näkyy Valtion valokuva- taidetoimikunnan myöntämässä toiminta-avustuksissa vuodelle 2011 (Taulukko 4).

Taulukko 4. Valtion valokuvataidetoimikunnan myöntämät toiminta-avustukset alueellisille valokuvakeskuksille vuodelle 2011 (Yhteensä 373 000 euroa)⁷

Fotocentrum Raseborg Valokuvakeskus rf	24 000 €
Kaakkois-Suomen valokuvakeskus ry	19 000 €
Kotkan Valokuvakeskusyhdistys ry	18 000 €
Luovan valokuvauksen keskus ry	40 000 €
Mikkelin valokuvataide ry	30 000 €
Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry	11 000 €
Pohjoinen valokuvakeskus ry - Nordliga fotocentret ry	70 000 €
Valokuvakeskus Nykyaika ry	53 000 €
Valokuvakeskus Peri ry	52 000 €
Victor Barsokevitsch-Seura ry / VB-valokuvakeskus	56 000 €

Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry:n edustajien haastattelussa rahoituksen merkitys nousi kiistatta suurimmaksi aiheeksi. Siitä juontuivat monet tämän selvitystyön keskeiset seikat eli alueellinen toiminta ja yhteistyö. Yhteistyötä oli kiitettävästi paikallisesti, mutta ilman suurempaa panosta valtion valokuvataidetoimikunnan puolelta ei hanketoiminnan ja laajemman alueellisen toiminnan sekä yhteistyön mahdollistavaa työntekijää voida palkata. Rahoituksen osalta nousivat esiin valtakunnallisellakin tasolla yleiset toiveet, joista harkinnanvaraisen tuen myöntäminen kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja rahoituksen kokonaispotin kasvattaminen olivat tärkeimpiä. Tiedon saaminen rahoituksesta verrattain myöhään hankaloittaa pitkäjänteistä toimintaa. Valokuvakeskuksen edustajat ilmaisivat ymmärtävänsä sen, ettei raha riitä alueille tasapuolisesti. Tukea ei voi kasvattaa muilta ottaen – vain suurempi kokonaisrahoitus mahdollistaisi myös Pohjanmaan valokuvakeskukselle suuremman tuen. Yksi keskeinen ongelma on kuitenkin myös se, ettei alueellinen rahoitus näy yhdistyksen tilinpäätöksessä. Lapuan kaupungin tila- ja työpanosta toiminnan pyörittämiseen ei lasketa valokuvakeskuksen budjetissa, sillä palvelu tarjotaan valokuvakeskukselle. Mikäli valokuvakeskus saisi tämän palvelun arvon rahallisena, sillä olisi osoittaa huomattavaa alueellista panostusta toimintaan, minkä pitäisi vaikuttaa myös valtion rahoituksen suuruuteen.

⁷ Valtion valokuvataidetoimikunta 2011. Valokuvataiteelle apurahoina ja avustuksina 656 000 euroa. Lehdistötiedote 18.1.2011.

2.5 Elokvakeskus Botnia ry – Filmcentrum Botnia rf

Aloituvuosi:	2007
Hallinto-organisaatio:	Elokvakeskus Botnia ry – Filmcentrum Botnia rf
Työntekijöitä:	0,5
Toimitilat:	Toimistotila Vaasassa
Budjetti vuonna 2010:	n. 24 000 euroa

Elokvakeskus Botnia ry – Filmcentrum Botnia rf perustettiin Vaasassa keväällä 2007. Ainoan Suomessa kaksikieliseksi rekisteröidyn elokvakeskuksen toiminta-alue on vastaava Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen kanssa. Elokvakeskus sai opetusministeriöltä kehitystukea ja pääsi jo ensimmäisenä vuotenaan (2007) valtion tuen piiriin – tosin tuen määrä ei ollut kovin suuri. Elokvakeskus Botnia muistuttaa etäisesti myös opetus- ja kulttuuriministeriön kehitysprojekteina toimivia aluekeskuksia, sillä sen toiminta alkoi hieman samankaltaisesti, mutta on kuitenkin selkeästi yhdistyspohjaista toimintaa. Elokvakeskuksen suunnittelutyö tehtiin Vaasan kaupungin organisaation alaisuudessa. Elokvakeskuksen yhteistyö kulttuurin alueellisen toimijan eli maakuntamuseona ja aluetaidemuseona toimivan Pohjanmaan museon kanssa on jatkunut perustamisesta alkaen. Linkki kahden tekijän välillä on Pohjanmaan museossa sijaitseva *Terranova – Merenkurkun luontokeskus*. Sen yhteydessä järjestettävä *Wildlife Vaasa* -luontoelokuvalifestivaali toimi lähtölaukaisijana elokvakeskukselle, joka alueellisten tehtävien lisäksi on erikoistunut luontoelokuvaan. Yhteistyötä tehdään luontoelokuvatietokanta *Nature Film Netin* lisäksi luontoelokuvaseminaarien yhteydessä.

Nature Film Net oli jo elokvakeskuksen ensimmäisenä toimintavuotena 2008 toteutettu hanke, jossa kansainvälinen luontoelokuvatietokanta toteutettiin verkkoon opetusministeriön tuella. Toiminta lähti alueellisen yhteistyön ja opetusministeriön ansiosta käyntiin nopeasti. Pohjanmaan taidetoimikunnan osa oli keskeinen hankkeen käynnistäjänä ja se myös rahoitti suunnittelutyötä sekä seuraavana vuonna järjestettyä elokvateattereiden digitalisoinnista käsittelevää seminaaria. Elokvakeskus Botnia solmi nopeasti yhteyksiä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti elokvakulttuurin toimijoihin ja muihin elokvakeskuksiin. Ruotsinkielisen toiminnan osalta elokvakeskus tekee yhteistyötä Finlandssvenskt Filmcentrum rf:n kanssa, ja ruotsinkielisen elokvakeskuksen Pohjanmaan asiamies toimii puolipäiväisenä Elokvakeskus Botnian toiminnanjohtajana.

Elokvakeskus Botnian toiminta ei alun jälkeen ole päässyt juuri voimistumaan – yksi syy on valtion elokvataidetoimikunnan tuen hidas kasvu. Toiminnan alussa elokvakeskus teki yhteistyötä laajasti kulttuurin aluehallinnon, kuten mainitun Pohjanmaan taidetoimikunnan, Pohjanmaan liiton ja Etelä-Pohjanmaan liiton kanssa. Alueen vetovoiman ja kulttuuripalvelun näkökulmasta kehitystyötä tuki varteenotettavasti myös VASEK eli seudullinen kehittämissyhtiö Vaasanseudun

Kehitys Oy. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuen määrä on kasvanut hitaasti, mikä ei ole edesauttanut alueellisen tuen kehitystä. On hankala yrittää täyttää toiminnan tavoitteet (ks. esim. Opetusministeriö 2005; *Alueellisen audiovisuaalisen toiminnan kehittäminen*) vähin resurssein, kun arviointia ei tehdä julkisesti, eikä Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueelta ole edustajia valtion elokuvataidetoimikunnassa.

Kun tuen määrä pysyy pienenä, toiminta ei kehity. Alueellinen tasa-arvoisuus sivuutetaan. Suurempien keskusten toiminta turvataan. Vaikka tuen nostaminen pienemmälle keskukselle ei heikentäisi suuremman keskuksen alueellista toimintaan lainkaan samassa suhteessa kuin se pienemmän keskuksen toimintaa vahvistaisi, ei tätä tehdä. Pienet aluekeskukset eivät kasva ja niiden palvelu heikkenee. Tämä on näkynyt myös Elokuvakeskus Botnian toiminnassa, joka on joutunut alueellisen toiminnan sijaan keskittymään ruotsinkieliselle Pohjanmaalle ja Seinäjoelle – eli paikkoihin, joista sen aktiivisimmat jäsenetkin ovat. Myöskään säätiöt eivät ole juuri tukeneet aluekeskusta, esimerkiksi Svenska Kulturfondenille ei Elokuvakeskus Botnia ole tuttu, vaikka se on kaksikielinen elokuvakeskus ja toiminnanjohtajan äidinkieli on ruotsi. Elokuvakeskus ei ole järjestelmällisesti jatkanut hankkeita esimerkiksi Nature Film Netin kehittämistyössä, kuten alun alkaen oli tarkoitus ja mihin myös olisi opetus- ja kulttuuriministeriöstä voitu hakea jatkorahoitusta. Itse tietokannan päivittämisestä huolehtii elokuvakeskuksen sijaan Pohjanmaan museon luonnontieteellinen osasto. Hankekoordinoinnin tarve on elokuvakeskuksessa nähtävissä.

Elokuvakeskus Botnian toiminnan perusta on hyvä, sillä on puolipäiväinen toiminnanjohtaja ja toimisto. Elokuvakeskus Botnia on toiminut käytettävissä olevilla resursseilla ja esimerkiksi Vaasan kaupunki tukee keskuksen toimintaa. Ongelmat resursseissa heijastuvat kuitenkin suureen osaan toimintaa. Palkatonta vapaaehtoistyötä tekevien hallituksen jäsenten ongelmat ovat ajankäytössä. Aktiiviset jäsenet ovat hajallaan alueella, välimatkat ovat pitkiä ja matkakustannukset on maksettava omasta pussista. Täysipäiväinen toiminnanjohtaja saisi asioita kuntoon niissä perustavanlaatuisissa ongelmissa, joista keskus kärsii. Verkkosivut on pieniresurssisten toimijoiden kompastuskivi ja Pohjanmaan taidetoimikunnan alueen aluekeskusten verkkosivuilla on ollut nähtävissä ongelmia. Esimerkiksi Elokuvakeskus Botnian verkkosivut ovat viimeksi päivitetty vuonna 2008. Suurena takaiskuna on koettu *Kansallisen audiovisuaalisen arkiston* elokuvasarjan lopettaminen Vaasassa. Siihen johtanut yleisökato nähtiin esitteiden jakamatta jäämisen seurauksena. Omaa elokuvanäytöstötoimintaa keskuksella on satunnaisesti.

Haastattelussa suurin toive oli, että valtion tuen määrä olisi riittävä kokopäiväisen toiminnanjohtajan palkkaukseen. Myös useampivuotinen rahoitus jäsentäisi toimintaa. Tarkastellessa Valtion elokuvataidetoimikunnan myöntämiä toiminta-avustuksia vuodelle 2011, Elokuvakeskus Botnia erottuu samalla tavoin kuin muutkin pohjalaiset aluekeskukset eli se saa toiminta-avustusta valtakunnallisesti vähiten, kuten listan valtion elokuvataidetoimikunnan myöntämistä toiminta-avustuksista vuodelle 2011 (Taulukko 5) osalta voidaan nähdä.

Taulukko 5. Valtion elokuvataidetoimikunnan myöntämät elokuvataiteen toiminta-avustukset vuodelle 2011 (Yhteensä 588 000 euroa)⁸

Elokuvakeskus Botnia ry - Filmcentrum Botnia rf	16 000 €
Filmihullu ry	32 000 €
Suomen audiovisuaalisen kulttuurin koulutus- ja kehittämissyhdystys ISAK ry	70 000 €
Keski-Suomen elokuvakeskus ry (KSEK)	44 000 €
Lapin Elämystuotanto Oy / Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus	25 000 €
Oulun Elokuvakeskus ry (OEK ry)	80 000 €
Pirkanmaan elokuvakeskus ry (PEK ry)	95 000 €
Pohjois-Karjalan alueellinen elokuvayhdistys ry	65 000 €
Päijät-Hämeen Elokuvakeskus ry	60 000 €
Satakunnan Elävän Kuvan Keskus, SEKK ry	55 000 €
Varsinais-Suomen Elokuvakeskus ry - Egentliga Finlands Filmcentrum ry (VSEK)	46 000 €

2.6 Aluekeskusten toiminta on yhteistyötä

Taiteen ja kulttuurin aluekeskusten ja muiden toimijoiden yhteistyötä määrittävät osaltaan alueelliset piirteet meren ja lakeuden maisemissa kolmessa pohjalaismaakunnassa kahdella kielellä. Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen rikas taiteen ja kulttuurin kenttä sisältää jo valmiiksi hyviä malleja yhteistyölle. Yhteistyötä syntyy eri tavoin, mutta yhdistävää niille kaikille on, että toimiva yhteistyö lähtee tarpeesta, ja toiminta hyödyttää jokaista yhteistyötahoa. Useat kulttuuritoimijat ovat haastattelussa myöntäneet maakuntarajojen ja kieli-rajojen politisoitumisen haittaavan kulttuurikentän yhteistyötä, eivätkä siten halua tunnustaa tällaisia rajoja. Ne nähdään silloin kulttuurin kentällä turhana resursseja ja toimintaa haittaavana painolastina. Paltilan selvityksessä yhteistyö nähtiin Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella tärkeäksi ja sen lisäämistä toivottiin. Vaasan seudulla koettiin myös olevan paljon positiivisia esimerkkejä eri yhteistyömuodoista. Yli muiden nousi Merenkurkun yli ulottuva yhteistyö, johon haluttiin panostaa. (Paltila 2009: 56.)

⁸ Valtion elokuvataidetoimikunta 2011. Elokuvataiteelle apurahoina ja avustuksina 870 000 euroa. Lehdistötiedote 26.1.2011.

Yhdistyspohjaisiin valokuvan ja elokuvan aluekeskuksiin voivat anoa jäsenyyttä kaikki alasta kiinnostuneet. Opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisrahoituksella toimivat tanssin ja lastenkulttuurin aluekeskukset ovat suljettumpia. Vaikka myös valokuvan ja elokuvan aluekeskuksia ohjaavat valtion taidetoimikuntien sekä opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset keskuksien tehtävistä, niillä on jäsenistönsä puolesta laajemmat edellytykset kummuta alueellisista tekijöistä – ja siten huomioida alueelliset piirteet toiminnassaan. Tämä oli nähtävissä myös yhteistyötä käsittelevässä keskustelussa ja yhteistyömalleista saadussa palautteessa: yhdistyspohjaiset aluekeskukset kantavat huolta toimintansa autonomisuudesta. On ratkaisematta, mikä on aluekeskusten osalla ammatillisen toiminnan ja harrastustoiminnan suhde. Tulevaisuudessa opetus- ja kulttuuriministeriö tiivistänee kaikkien aluekeskusten toiminnan ohjaamista. Tämä saattaa epäilyttää niitä, jotka tekevät aluekeskusten eteen työtä ja mahdollistavat toimintaa palkatta omilla voimavaroillaan.

Aluekeskusten resurssit eivät ole Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella huomattavat, mutta lähtökohtaisesti niiden toimintaan sisältyy yhteistyötä neljällä tasolla (paikallinen, alueellinen, valtakunnallinen ja kansainvälinen yhteistyö) – näin on myös muiden taiteen ja kulttuurin alueellisten toimijoiden osalta. Aluekeskuksia erottaa taiteen ja kulttuurin alueellisista toimijoista Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella se, että valtaosa aluekeskusten toiminnasta on tavalla tai toisella yhteistyötä – omia esitystiloja ei ole tai toiminta on tarkoitettukin toteutettavan esimerkiksi koulujen kanssa yhteistyössä. Ilman yhteistyötä ei olisi toimintaakaan.

Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen edustajat näkevät oman asemansa innovatiivisena voimavarana ja valtakunnallisen toiminnan välittäjänä alueelle. Yhteistyötä tehdään laajasti raamien ja resurssien määrittelemänä. Tanssitaiteen osalta yhteistyörintama voi olla hyvin laaja. Negatiivisia kokemuksia tehdystä yhteistyöstä ei ole paljon, mutta myös peruuntumisia on tapahtunut – useimmiten kuitenkin normaaleista syistä, kuten sairastumisten takia. Esteenä alueelliselle yhteistyölle voisi nähdä esimerkiksi Louhimon edustajan mukaan vastuualueiden yhteensovittamattomuuden – yhteistyö saattaa vaatia hankaliksi koettuja järjestelyjä. Yleinen näkemys on, että parhaan tuloksen yhteistyölle takaa se, että suunnitelmat ovat kunnossa ja niin rahoitus kuin tekijätkin on päätetty ennen käytäntöön etenemistä. Aluekeskuksille mieluisin yhteistyötapa on kumppanuustoiminta. Resurssien kasvaessa mahdollisuudet toteuttaa yhteistyötä laajenevat.

2.6.1 Paikallinen ja alueellinen yhteistyö

Paikallinen yhteistyö on aluekeskusten voimakkain yhteistyön muoto – valtaosa toiminnasta tapahtuu siellä, missä aluekeskus konkreettisesti sijaitsee. Vaikka

toiminnassa on valtakunnallista verkostoitumista tai kansainvälistä yhteistyötä, tämä palvelee aluetta usein sillä logiikalla, että alueiden ihmiset tulevat sinne missä aluekeskus sijaitsee. Tämä ei kooltaan pienemmillä alueilla välttämättä aiheuta ongelmia, mutta Pohjanmaan taidetoimikunnan kokoisella alueella se voi niitä aiheuttaa. On kuitenkin huomattava, ettei selvityksellä pyritä kritisoimaan paikallisen toiminnan merkitystä alueellisen toiminnan kustannuksella; toiminnan järjestämistä ei pidä ajatella vain alueellisen toteutumisen mittapuulla. On aina tietoinen valinta, missä keskus sijaitsee.

Louhimon tapauksessa toiminta on suunnattu vain Seinäjoen seudulle, joten voidaan Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen näkökulmasta ajatella keskuksen toimivan etupäässä paikallisella tasolla – vaikka sillä on laajempaa alueellista yhteistyötä BARKin kanssa. Louhimon tapauksessa resurssien suhde toteutettavaan toimintaan on kunnossa. On parempi, että toiminta on strategian mukaista, kuin että keskus toimii alueella vain periaatteessa käytännön työn jäädessä vähäiseksi. Sijainnin lisäksi aluekeskusten toiminnan painottumisessa paikalliseen yhteistyöhön on siten usein syynä resurssien riittämättömyys laajempaan toimintaan. On tärkeä tiedostaa, että toistaiseksi lähtöasetelma aluekeskusten toiminnassa tapahtuvaan yhteistyöhön on se, että ne ovat aktiivinen ja yhteistyötä hakeva osapuoli – usein liian vähin resurssein toteutuva toiminta muuttuu paikalliseksi alueellisuuden kustannuksella. Päämäärä on, että paikallinen ja alueellinen toiminta ovat tasapainossa. Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen valtionosuutta saavien taiteen ja kulttuurin alueellisten toimijoiden osalta jokaisesta ryhmästä on tehty yhteistyötä jonkun aluekeskuksista kanssa.

Yhteistyö on tärkein edellytys sille, että aluekeskukset voivat toimia alueellaan. Elokuvakeskus Botnia toimii siellä, missä sillä on aktiivisia jäseniä ja yhteistyötahoja. Yhteistyökumppaneita ovat elokuva-alan toimijat. Myös opiskelijat mahdollistavat toimintaa. Välimatka esimerkiksi Kristiinankaupunkiin on Vaasan toimistosta yhtä pitkä kuin Kokkolaan, mutta koska Kristiinankaupungista löytyy elokuvakeskuksen hallituksessa aktiivisesti mukana oleva henkilö, suuntautuu yhteistyötä sinne. Elokuvakeskus tekee myös alueen elokuvakulttuuriin liittyvää tallennustoimintaa. Kaikilla taiteen aluekeskuksilla on Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialuetta vastaavat alueet, mutta lastenkulttuurikeskusten toimialue on alueella suppeampi. Louhimo toimii Seinäjoella ja sen sopimuskunnissa, BARK toimii Pohjanmaan maakunnassa ja tämän lisäksi Kokkolan ruotsinkielinen väestö kuuluu palvelun piiriin. Louhimolla kouluvierailut ja Rytmikorjaamolla järjestettävät tapahtumat ovat tiiviin paketin ytimessä. Toiminnassa ja projekteissa pyritään välttämään päällekkäisyyksiä eikä alan ammattilaisilta viedä työmahdollisuuksia. Kompaktissa toiminnassa on etunsa – yhteistyötahot tulevat tutuiksi ja toiminta on helppoa. Louhimon edustajan mukaan toiminta on nyt selkeää ja helppoa.

BARKin tarkoitus oli alun alkaen keskittyä enemmän toimintaa mahdollistavan tuen ja koulutuksen järjestäjänä toimimiseen, mutta käytännössä toimintaa

toteutetaan itse. Museot ja kotiseutuyhteistyötahot ovat läheisiä yhteistyökumppaneita. Yhteistyö toiminnan ensisijaisten kohteiden eli koulujen kanssa, on vireää. Yhteistyö nähdään monipuolisena, ja se lähtee toimialueen tarpeesta. BARK on tehnyt koululaiskonserttien osalta yhteistyötä Vaasan kaupunginorkesterin kanssa. Yleisestä näkökulmasta yhteistyö on sujunut ongelmitta ja kiinnostusta on myös laajentaa toimintaa esimerkiksi tanssiin, jossa on jo hieman syntynyt yhteistyötä Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen kanssa. Koska BARK ja Louhimo ovat yhdessä Taikalamppu-verkostossa, tekevät ne välittömästi yhteistyötä. BARKin toiminnassa on tapahtunut Louhimon välityksellä myös laajenemista yli toimintarajojen. BARK teki yhteistyötä Seinäjoen maakuntamuseon kanssa Östermyra-päivillä elokuussa 2011.⁹

Ruokolaisen selvityksen mukaan valokuvakeskusten yhteistyötä määrittää osin tarve – eli mistä toiminnassa on kyse. Näyttelytilojen ja -valvonnan suhteen yhteistyökumppaneiksi ovat mieluisia visuaaliset alat ja museot. (Ruokolainen 2010: 11.) Pohjanmaan valokuvakeskuksella toiminta etupäässä tapahtuu *Vanhan Paukun kulttuurikeskuksessa*, mutta valokuvanäyttelyiden osalta alueellisen yhteistyön lisäämiseen oli kiinnostusta. Valokuvakeskus pyrkii yhteistyöhön resurssien ja ajan mukaan, mutta pääosin vapaaehtoistyönä toteutuva toiminta on rajallista. Erityisesti palvelun laajentaminen Keski-Pohjanmaalle Kokkolan K.H. Renlundin museoon kiinnosti. Tähän osin juuri vaikuttaa se, että jäsenistössä on edustajia Keski-Pohjanmaan maakunnasta. Yhteistyö ruotsinkieliselle Pohjanmaalle ja Merenkurkun yli Ruotsiin on myös huomioitu. Vaasassa sijaitsevan valokuvayhdistys Ibis ry:n¹⁰ kanssa yhteistyötä ei ole ollut, mutta se voisi olla toimiva ja luonnollinen yhteistyökumppani valokuvataiteen alalla.

Ibis ry on saanut kiitettävästi projektikohtaista tukea useilta tahoilta ja sen voidaan katsoa olevan näyttelyiden ja palveluiden mitassa saman kokoluokan toimija kuin Pohjanmaan valokuvakeskus. Vuodelta 2011 toiminnasta voidaan nostaa esiin yhteistyö Pohjanmaan museon kanssa ammattikorkeakoulu Noviasta valmistuvien töiden esittelyssä. Ibis ry suhtautui valokuvakeskuksen kanssa tehtävään yhteistyöhön positiivisesti. Ibis ry:n mukaan yhteistyö muotoutuu tarpeesta, esimerkiksi näyttelyiden suhteen laajuus tai teema voivat toimia yhteistyön motiivina. Haastattelussa tuli esiin Ibis ry:n yhteys nykytaiteen

⁹ Yhteistyön laajeneminen kertoo osin kulttuurin kentän jatkuvasta kehityksestä ja yhteistyöhön tottuneesta toiminnasta. Seinäjoen maakuntamuseon kanssa ei yhteistyötä tämän selvityksen haastatteluiden tekoaikaan vielä ollut, ja museo ilmaisi kiinnostuksen BARKin toimintaan. Tämä oli aikomuksena ottaa yhdeksi jatkokeskusteluaiheeksi elokuussa järjestettyihin tapaamisiin. Ennen kuin tapaaminen järjestyi, yhteistyö konkreettisesti toteutui, eikä tapaamiselle ollut tarvetta.

¹⁰ Ibis ry:n päämääränä on herättää kiinnostusta ja ymmärrystä valokuvataidetta kohtaan Vaasassa ja sen lähiympäristössä. Yhdistys ylläpitää Valokuvagalleria Ibisä, joka toimii taidehallissa Vaasan kaupungintalossa. Suhde Vaasan kaupunkiin on periaatteessa vuokralaissuhde, mutta yhdistys saa kaupungilta avustusta ja tekee yhteistyötä esimerkiksi kaupungin järjestämässä Taiteiden yössä. Palkattua henkilökuntaa ei ole eli yhdistys toimii vapaaehtoisten työllä.

yhdistykseen Platformiin, jonka työntekijä on myös Ibis ry:n hallituksessa. Tämä palvelee yhteydenpitoa ja keskinäistä tiedonvälitystä. Alueellisen yhteistyön ja valokuvataiteen edistämisen kannalta olisi mielekäästä, että myös Pohjanmaan valokuvakeskuksen hallituksessa istuisi Ibis ry:n edustaja tai toisinpäin, silloin keskinäisen informaation vaihtaminen olisi välitöntä. Tämä on keskeinen edellytys yhteistyömahdollisuuksien syntymiselle. Sekä Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry:n että Ibiksen jäseneksi on helppo liittyä, sillä liittymishakemuksen voi tehdä netissä. Toimijoiden profiilit ovat hieman erilaisia, mutta näyttelyissä on myös samoja tekijöitä. Valokuvan vahvistumista niin varteenotettavalla alueella kuin vanhan Vaasan läänin alue ei pitäisi jättää valtakunnallisessa alan toiminnan tukemisessa huomiotta.

Pohjanmaan tanssin aluekeskus tekee yhteistyötä laajalla rintamalla taidehalleista teattereihin ja Rytmikorjaamoon. Paljon yhteistyötä tehdään etenkin siksi, ettei aluekeskuksella ole omia esitystiloja – esimerkiksi Vaasan kaupunginkirjastolta vuokrataan sen Draama-salia. Kouluissa aluekeskuksella on jonkin verran toimintaa, kuten työpajoja. Asenne yhteistyötarjouksiin on erittäin myönteinen. Alueellinen yhteistyö syntyy samanaikaisesti aluekeskuksen toiminnan määrätietoisuudesta ja aktiivisuudesta, että yleisesti kasvaneesta kiinnostuksesta tanssiin ja sen tukemiseen. Jo Paltilan valtakunnallisen selvityksen yhteydessä WATT ry ilmaisi kokevansa yhteistyön tärkeäksi. Toisaalta se piti tärkeänä, että lapsenkengissä oleva tanssi saisi ensin kasvaa rauhassa ja myöhemmin lisätä yhteistyötä muun muassa muiden taiteen ja kulttuurin laitosten kanssa. (Paltila 2009: 55.) Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen toiminnan käynnistyttyä ajatukset ovat pysyneet samoina. Suuriin kenkiin astuakseen täytyy kasvaa eli harjoittaa toimintaa maltilla ja mallikkaasti.

Tanssin aluekeskus on onnistunut sekä toiminta- että hankerahoituksessa ja yhteistyössä, mitkä takaavat toiminnan vakiintumisen ja kasvun. Tanssi on liitettävissä taidemuotona hyvin moneen eri taidealaan tai kulttuuritapahtumaan. Esimerkiksi vuonna 2010 Watt ry tuotti valtion tanssitaidetoimikunnan tukemana PEOPLE -teoksen, joka on tanssillinen kamarimusiikkiteos puhallinkvintetille yhteistyössä Vaasan kaupunginorkesterin puhallinkvintetin ja Wasa Teaterin kanssa. Lisäksi tanssin aluekeskus voi olla yhteistyökumppani erilaisissa tehtävissä: se voi antaa produktiotukea, toteuttaa produktion itse tai toimia esimerkiksi välittäjäorganisaationa. Pohjanmaan tanssin aluekeskus vaikuttaisi olevan näkyvin Vaasassa ja Seinäjoella. Seinäjoen tanssin kehitystä halutaan nyt tukea, ja Pohjanmaan taidetoimikunnan tanssitaiteen läänintaitelija työskentelee taidetoimikunnan Seinäjoen toimipisteessä. Kokkolassa aluekeskuksen rooli on ollut hieman pienempi, mutta myös sinne on viety esityksiä. Tilanteen katsotaan Pohjanmaan tanssin aluekeskuksessa johtuneen siitä, että toiminnassa vältetään päällekkäisyyksiä. Kokkolassa on jo olemassa hyvää toimintaa etenkin *Kokkolan talvitanssien* osalta. Aluekeskus on myöntänyt produktiotukea talvitansseilla

esitettävälle tuotannolle. Lokakuussa 2011 Pohjanmaan tanssin aluekeskus näkyy samanaikaisesti kaikissa kolmessa keskuskaupungissa. Keskuksen järjestämä *Pohjanmaan tanssii* -tapahtuma vie tanssiteoksia yhdellä viikolla Vaasaan, Seinäjoelle ja Kokkolaan.

Monet projektit ovat esimerkkejä hyvin laajasta yhteistyöstä, ja yhteistyö voi olla monenlaista. Esimerkiksi Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen Seinäjoen kaupungin ja Pohjanmaan taidetoimikunnan kanssa yhteistyössä tuottama *FitFatFuckedUp – Tanssiteos* (2010) on esitetty Seinäjoen kaupunginteatterin Versta teatterissa ja Vaasan kaupunginkirjaston Draama-salissa. Pohjanmaan taidetoimikunnan läänintaiteilija pitää hankkeen yhteydessä nuorille maksuttomia työpajoja. Yhteistyö on yleensä helppoa, kun se täyttää erilaisia tavoitteita ja sopii useille tekijöille ja kun se on mutkatonta, palvelevaa toimintaa keskenään ei-kilpailevien tahojen kanssa. Yhteistyö poikii usein jatkoa, jolloin projektimuotoisesta yhteistyöstä voi syntyä järjestelmällinen toimintakaava.

2.6.2 Valtakunnallinen ja kansainvälinen yhteistyö

Aluekeskuksien väliset verkostot ovat keskuksien tärkein valtakunnallinen toimintakanava ja vaikutusmahdollisuus alansa kehitykseen Suomessa. Yhteistyötä voi olla kaikkien aluekeskusten kanssa, tai esimerkiksi kahden tai kolmen aluekeskuksen kesken. Myös opetus- ja kulttuuriministeriö on yhdistänyt alueilla toimijoita, kuten Louhimon ja BARKin osalta on tehty Taikalamppu-verkoston jäsenyydessä.

Tanssin aluekeskusverkosto käynnistettiin vuonna 2004. Kuudesta tanssin aluekeskuksesta muodostuva tanssin aluekeskusverkosto tekee yhteistyötä tiedotuksessa ja projektikohtaisesti yhteistuotannon avulla (ks. myös Ruokolainen 2010: 17). Tavoitteina on vahvistaa tanssin tuotantoresursseja, lisätä kiertuetoimintaa, pidentää tanssiteosten elinkaarta sekä luoda vuorovaikutusta tanssin ja yleisön välille. Tanssin aluekeskukset tapaavat verkostona useasti. Yhteistyön nähdään vahvistavan osaamista ja lisäävän korkeatasoisen tanssitaiteen tarjontaa. Kansainvälinen toiminta koetaan Pohjanmaan tanssin aluekeskuksessa toiminnan yhdeksi päämääräksi, etenkin yhteistyö Merenkurkun yli kiinnostaa. Kuten moni pohjalainen toimija kautta koko taiteen ja kulttuurin kentän, myös tanssin aluekeskus on kiinnostunut Uumajan kulttuuripääkaupunkivuodesta. Ruotsinkielinen toiminta on helppoa ja välimatka lyhyt. Elokuussa 2011 Pohjanmaan tanssin aluekeskus järjesti yhdessä Vaasan kesäyliopiston kanssa valtakunnallisen tanssiseminaarin, jonka teemana oli pohjoismainen tanssi. Kansainvälinen toiminta karttuu suhdetoiminnan ja verkostoitumisen myötä. Kansainvälistä toimintaa tuetaan, joten mahdollisuuksia on.

Ruokolaisen selvityksen mukaan valokuvan aluekeskusten verkoston sisällä yhteistyö on etenkin pienemmillä toimijoilla projektikohtaista. Useimmat vastaajista kokivat verkoston toiminnan heikkona, eivätkä resurssit mahdollistaneet pysyviä yhteistyömuotoja. Myös rahallisten resurssien poikkeaminen toisistaan vaikeutti yhteisten toimintojen löytämistä. (Ruokolainen 2010: 11.) Pohjanmaan valokuvakeskuksen haastattelussa valokuvakeskusten verkostoitumisesta sai varsin heikon kuvan – käytännössä verkostoituminen oli hyvin vähäistä. Aivan kuten Ruokolaisen selvityksestäkin voidaan lukea, isommat keskuksat toimivat keskenään – laajemmasta verkostosta ei todellisuudessa voida puhua. Niiden keskusten, joilla ei ole työntekijää, on vaikea osallistua yhteistyöhön. Pohjanmaan valokuvakeskuksella on valtakunnallista ja kansainvälistä toimintaa tai yhteistyötä resurssien rajoissa. Se osallistuu esimerkiksi Senaatintorilla järjestettävään Etelä-Pohjanmaan liiton tapahtumaan, jossa Etelä-Pohjanmaa esittäytyy Helsingin kaupungin kutsumana kesällä 2012. Kansainvälistä yhteistyötä tehdään Lapuan kaupungin ystävyyskaupunkeihin Irlantiin ja Saksaan.

Ruokolaisen selvityksen mukaan elokuvan aluekeskukset toimivat verkostona kohtalaisesti kierrättäen keskenään muun muassa elokuvasarjoja. Hyöty verkostosta on omasta aktiivisuudesta kiinni. (Ruokolainen 2010: 14.) Myös Elokvakeskus Botnia on osallistunut elokuvakeskusten valtakunnalliseen yhteistyöhön ja muuhun elokuva-aiheiseen valtakunnalliseen toimintaan esimerkiksi *Koulukinon* hallituksessa. Elokvakeskuksen Nature Film Net on kansainvälinen toimien myös englanniksi. Muuten kansainvälisessä yhteistyössä tähdätään etenkin pohjoismaiseen yhteistyöhön, mutta aina asiat eivät onnistu – eivätkä vain omien pienten resurssien vuoksi. Elokvakeskus oli organisoimassa Uumajan kansainvälisen elokuvafestivaalin (*Umeå internationella filmfestival*) ja Wildlife Vaasa-luontoelokuvafestivaalin yhteistyötä vuonna 2007, kun Uumajan rahoitus katkesi ja arvostettu festivaali lopetettiin.

3. TAITEEN JA KULTTUURIN ALUEKESKUSTEN YHTEISTOIMINTAMALLIT

Aluekeskusten yhteistyötä käsiteltiin Ruokolaisen selvityksen yhteydessä. Tämä toimikin osin pohjana, kun lähtökohtaiset keskustelua virittävät yhteistoimintamallit Pohjanmaan taidetoimikunnan aluekeskuksille rakennettiin. Pohjalaiset aluekeskukset eivät tee keskenään paljon yhteistyötä, mutta yhtymäkohtia löytyy muidenkin kuin Louhimon ja BARKin välillä, kuten esimerkiksi BARKin ja Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen välillä. BARKin taustaorganisaationa toimiva Pohjanmaan liitto on tukenut myös Elokuviakeskus Botnian toimintaa ja Pohjanmaan liiton kulttuuripäällikkö on osallistunut tämän hallituksen toimintaan. Esimerkkinä käytännön toiminnasta Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry:n puheenjohtaja on esitelmöinyt Elokuviakeskus Botnian järjestämässä valtakunnallisessa luontoelokuvaseminaarissa. Toistaiseksi yhteistyön määrään on vaikuttanut esimerkiksi keskusten toiminnan nuoruus, tiedon tai keskustelun puute yhteistyön mahdollisuuksista, etäisyydet ja vähäiset resurssit vakituisen henkilökunnan palkkaamiseen.

Seuraavaksi käsitellään lyhyesti kaikki yhteistoimintamallit, jotka nousivat esille Pohjanmaan taidetoimikunnan aluekeskusten keskinäistä yhteistyötä ajatellen.

A. Yhteistoimintamalli: Yhteiset tilat

Sopivien tilojen puute on yksi aluekeskusten yleinen ongelma. Yhtenä yhteistyön mallina voivat olla yhteiset toimisto- ja kokoustilat. Myös yhteistä välineistöä voitaisiin omistaa.

Yhteiset tilat mahdollistaisivat myös yhteisen yleisöpalvelun.

Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella taiteen ja kulttuurin aluekeskukset jakaantuvat Vaasaan, Seinäjoelle ja Lapualle. Yhteisten toimistotilojen suunnitteleminen kaikille ei ole toimivin yhteistyön malli. Samassa kaupungissa sijaitsevat aluekeskukset voivat ajatella yhteistyötä toimisto- ja henkilöstöasioissa (esimerkiksi kulttuurialan harjoittelijoiden tai siviilipalvelusta suorittavien osalta). Kun Seinäjoella ja Lapualla sijaitsevat keskukset ovat selkeästi omillaan tilojen osalta, suurinta kiinnostusta yhteistyöhön yhteisten tilojen kysymyksessä osoitti Vaasassa sijaitseva tanssin aluekeskus. Vaasan keskusten osalta yhteistyö on periaatteessa harkittavissa. Esimerkiksi Pohjanmaan tanssin aluekeskus ja Elokuviakeskus Botnia voisivat harkita asiaa. Elokuviakeskus Botnian mukaan toimiminen enemmänkin toimijoita sisältävässä kulttuuritalossa voisi olla har-

kittavissa, mutta ensisijaisesti aluekeskuksen ongelma on sen esitystoiminnan vähäisyys – oma elokuvateatterisali on toimistotilat omaavalle elokuvakeskukselle tilahuolista päällimmäisenä

B. Yhteistoimintamalli: Yhteinen tiedotustoiminta

Aluekeskusten tiedotuksesta voi löytää puutteita esimerkiksi verkkosivujen tietojen päivittämisessä.

Tiedotustoimintaa yhdistämällä aluekeskukset voisivat parantaa toimintaansa. Ne voivat julkaista yhteisesitteitä tai luoda yhteisen verkkosivuston ja tilata ATK-palvelut yhdessä. Aluekeskukset voivat toteuttaa yhteistyössä myös muuta tiedotukseen laskettavaa toimintaa, kuten suorittaa koulu- tai oppilaitosvierailuja.

Aluekeskukset voivat tiedotustoimintaan liittyen yhdistää myös yleisöpalveluaan etenkin mikäli keskukset toimisivat yhteisissä tiloissa.

C. Yhteistoimintamalli: Residenssitoiminta

Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella on olemassa residenssitoimintaa (*Ateljé Stundars, Artist in Residence, Nelimarkka residenssi, Platform & Taiteilijaresidenssi Drake Arts Center*). Aluekeskuksilla ei tällaista toimintaa ole lukuun ottamatta Pohjanmaan tanssin aluekeskusta, joka on juuri aloittanut residenssitoiminnan. Toisaalta Maalahdessa sijaitsevassa *Taidepaja Malaktassa* on elokuvakeskuksen mukaan taiteilijaresidenssi, jota voivat käyttää myös elokuva-alan ammattilaiset.

Lähtökohtaisesti residenssitoiminta kiinnostaa aluekeskuksia. Yhteistyötä voitaisiin toteuttaa ylläpitämällä yhteistä residenssiä ja jakamalla esimerkiksi sen ylläpito kalenterikuukausittain kunkin aluekeskuksen tarpeen mukaan. Ylläpito-kustannusten jakaminen mahdollistaa residenssitoiminnan jatkuvan ympärivuotisen tehokkaan toiminnan ja säästää kustannuksia. Käytännössä toteuttaminen on kuitenkin hankalaa – oikeastaan mahdotonta, sillä tämän hetkinen rahoitus ei riitä toiminnan toteuttamiseen.

D. Yhteistoimintamalli: Yhteiset projektit

Aluekeskukset voivat tehdä keskinäistä yhteistyötä yhteisillä projekteilla. Jotta voidaan puhua varsinaisesta mallista, on ajateltava projekteja, jotka tähtäävät jatkuvaluonteiseen toimintaan. Näin voidaan ajatella tehtävän esimerkiksi tapahtumien osalta. Projekteista voi muodostua myöhemmin jokaisen yhteistyötahon omaa perustoimintaa, aivan kuten Wildlife Vaasa -luontoelokuvafestivaalin ja

Elokuvakeskus Botnian Nature Film Net -tietokannan kanssa on käynyt. Tällöin tehtävääroolien yhteensovittaminen on yhteistyössä ensiarvoisen tärkeää.

Jotta projektiyhteistyö toimisi pitkällä tähtäimellä, on löydettävä yhteisiä tavoitteita tai kiinnostuksen kohteita, jotka hyödyttävät jokaista yhteistyötahoa. Toisaalta yhteistyötä voi vaikeuttaa aluekeskusten erilaiset alat ja toiminta. Mahdollisuuksia löytyy, kuten Louhimo ja BARK ovat yhteistyöllään osoittaneet. Valokuva nähtiin tanssin aluekeskuksen puolelta poikkitaiteellisena mahdollisuutena. Myös elokuvakeskus katsoi tanssin olevan yksi mahdollinen yhteinen nimittäjä projektille, johon kaikki keskuksat pystyisivät osallistumaan. Varmasti siten yhteisiä projekteja olisi mahdollista toteuttaa. Tämä on kuitenkin aluekeskusten tavoitteista kiinni eli miten toimintasuunnitelmat kohtaavat yhteistyömahdollisuudet. Mallia ei esitetä ensisijaisena yhteistoimintamallina.

E. Yhteistoimintamalli: Koordinaattori

Aluekeskusten rahoituksen ollessa vähäistä ei resursseja ole riittävästi esimerkiksi erilaisten hankerahoitusten hakuun. Vaikka suunnitelmat tehdään parin vuoden päähän, varjostaa kaikkea samanaikaisesti epävarmuus. Myös yhteistyö hanke-toiminnassa mahdollistuisi jokaista keskusta palvelevan koordinaattorin avulla. Tämä edesauttaisi suunnitelmien ja rahoitusbyrokratian yhdistämistä – ja saisi toiminnan paremmin vastaamaan strategiaa.

Koordinaattorin on mahdollista toimia aluekeskusten välisen yhteistyön yhteyshenkilönä; aluekeskusten yhteistyötä helpottaa perustoiminnasta erillinen yhteyshenkilö. Koordinaattori järjestää aluekeskusten keskinäiset aluetapaamiset ja myös esimerkiksi aluekeskusten sekä muiden alueen taiteen ja kulttuurin toimijoiden väliset tapaamiset.

Koordinaattori toimii aluekeskusten yhteisissä asioissa yhteyshenkilönä opetus- ja kulttuuriministeriöön, sekä kulttuurin alue- ja paikallishallintoon (Pohjanmaan taidetoimikunta, maakuntien liitot, ELY-keskus ja kaupunkien kulttuuritoimet).

Koordinaattori järjestää aluekeskusten yhteisen tiedonvälityksen, mutta aluekeskukset huolehtivat muuten omasta tiedotuksestaan.

Selvityksen tuloksena näyttää siltä, että koordinaattorin tarve nousee selkeimmäksi ja toteutuskelpoisimmaksi malliksi Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taiteen ja kulttuurin alan aluekeskuksissa. Yhteistoimintamallit ja päätymisen koordinaattorivaihtoehtoon on esitetty jokaiselle aluekeskukselle. Niiltä on saatu hyväksyntä asialle. Aluekeskukset painottivat työn vaatimuksia toimijoiden monipuolisuuden ja toiminnan sisällön ymmärtämisessä – kunkin tahon toiminnan omaleimaisuus on säilytettävä. Yhteistyön tiivistäminen ei saa aiheuttaa työn määrän kasvua.

Aluekeskuksilla itsellään ei ole varoja koordinaattorin palkkaukseen. Pohjanmaan taidetoimikunta on pitänyt aluekeskusten toiminnan käynnistämistä taide- ja kulttuuripoliittisesti tärkeänä. Sillä olisi mahdollisuus palkata koordinaattorin tehtäviä hoitamaan yksi läänintaiteilijoista, kun he ovat seuraavan kerran vaihdossa. Ratkaisu vahvistaisi niin toimialueen taiteen ja kulttuurin aluekeskusten toimintaa kuin Pohjanmaan taidetoimikunnan ja aluekeskusten välistä suhdetta. Pohjanmaan taidetoimikunnan tulisi harkita selvityksen perusteella aluekeskuksia palvelevan koordinaattorin palkkausta läänintaiteilijaresursseistaan.

4. POHJANMAAN TAIDETOIMIKUNNAN TOIMIALUEEN TAITEEN JA KULTTUURIN ALUEELLISET TOIMIJAT

Selvityksessä keskeiset alueelliset taiteen ja kulttuurin toimijat eli valtion osuuden piiriin kuuluvat laitokset, ovat maakuntakirjastot (3 kpl), maakuntamuseot (3 kpl), aluetaidemuseot (2 kpl) sekä maakuntateatterit (3 kpl) ja -orkesterit (3 kpl). Yhteistä niille kaikille on, että ne toimivat tahoillaan selkeästi ja päämäärätietoisesti tiiviissä suhteessa niitä velvoittaviin tehtäviin. Painotus- ja tasoeroja on esimerkiksi resursseissa, verkostoissa tai meneillään olevissa toimintaan vaikuttavissa hallinnollisissa prosesseissa. Vaasan kaupungin kulttuurihallinnossa parhaillaan tapahtuvat muutokset vaikuttavat useisiin alueellisiin toimijoihin näiden kuuluessa kaupungin organisaatioon. Kaksikielisyys on vahva alueellisilla toimijoilla etenkin Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien osalta. Täysin ruotsinkielisiä toimijoita alueella on yksi, eli SÖFUK:n Wasa Teater.

Mikäli alueelliset toimijat ottavat aluekeskukset huomioon ja lisäävät yhteistyötä niiden kanssa, sillä on huomattava vaikutus aluekeskusten toiminnan kehitykseen. Paltilan selvityksessä todettiin aluetaidemuseoiden, aluetattereiden, alueorkestereiden, maakuntamuseoiden ja maakuntakirjastojen tiedon ja yhteyksien olevan arvokasta pääomaa toiminnan kehittämisessä sekä alueellisella että valtakunnallisella tasolla. (Paltila 2009: 18.) Pohjanmaan taidetoimikunnan alueelliset toimijat ovat vahvoja, mutta niitä huolettavat valtion osuuksien pienentyminen tulevaisuudessa kaavailtujen säästötoimenpiteiden myötä.

4.1 Maakuntakirjastot

Kirjastojen perusta taiteen ja kulttuurin kentällä kumpuaa sivistystyöstä. Opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa *Opetusministeriön Kirjastopolitiikka 2015. Yleiset kirjastot. Kansalliset strategiset painotukset* -julkaisussa (Kekki, Sulin & Wigell-Ryynänen 2009: 35) toteuttavansa kirjastojen osalta ministeriön strategiaa 2020. Sen mukaisesti varmistetaan, että suomalainen yhteiskunta vaalii sivistyksen ihannetta, ja kulttuuriperintö, luovuus, taide sekä muu kulttuuri kehittyvät suotuisasti ja niihin liittyvät voimavarat tulevat hyödynnetyiksi yksilöiden, yhteisöjen ja kansakunnan hyväksi. Kirjastojen toiminta on peruspalvelua kansalaisille. Yleinen kirjasto toteuttaa ja vahvistaa perusopetuksen ohella Suomen perustuslaissa todettuja jokaisen kansalaisen sivistyksellisiä oikeuksia. Tieto ei enää riitä, vaan oppimisprosessi ja tavat etsiä tietoa ovat muuttuneet. Kirjastot tukevat myös lasten medialukutaidon kehittymistä. (Emt. 9.)

Suomessa on 20 maakuntakirjastoa, ja ne muodostavat valtakunnallisen verkoston keskuskirjastonaan Helsingin kaupunginkirjasto. Pohjanmaan taidetöimikunnan toimialueella maakuntakirjastoja on kolme eli Vaasan kaupunginkirjasto, Seinäjoen kaupunginkirjasto ja Kokkolan kaupunginkirjasto. Vaasan kaupunginkirjastossa yhdistyy vanhaa ja uutta. Maan ensimmäinen lainakirjasto syntyi Vaasassa vuonna 1794 Vaasan Lukuseuran perustamana ja toimi edelläkävijänä yleiselle kirjastolle. Vaasan pääkirjastossa on siten myös valtakunnallinen kirjastomuseo. Seinäjoen kaupunginkirjasto sijaitsee Aalto-keskuksessa, jossa kuitenkin odotetaan uuden kirjastorakennuksen valmistumista. Vanha kaupunginkirjasto on jäänyt pieneksi ja viereen on rakenteilla uusi aiempaa monipuolisempaa kulttuurikeskuksena palveleva kirjastorakennus. Seinäjoen kaupunginkirjasto tähtää tulevaisuuteen, sillä aiemmin erityisesti tilojen ahtaus on vaikuttanut siihen, ettei kirjasto ole pystynyt niin laajaan toimintaan kuin mitä muuten voisi olla. Yhteistyöhankkeita kirjastolla on useita vuodessa, mutta käytännössä yhteistyö on helpompaa, jos ei ole sidoksissa tiloihin. Se on ongelmallista, sillä kirjastot tekevät paljon yhteistyötä tiloja tarjoamalla. Kokkolan kaupunginkirjasto toimii kahdeksassa Keski-Pohjanmaan kaupungissa ja kunnassa eli sen alue on muita kirjastoja pienempi. Alue jopa pienei, kun Himanka lähti Kalajoelle. Kirjasto on Kokkolan kävelykadulla keskellä kaupunkia ja toimii asukkaiden kohtaamispaikkana.

Poliittisten linjausten ja harkinnanvaraisten tukien lisäksi kirjastojen toimintaa ohjataan kansallisesti kirjastolailla (1998/904) ja -asetuksella (1998/1078). Näissä säädettyjen tehtävien mukaisesti yleisten kirjastojen kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Toiminnassa tavoitteena on edistää myös virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittymistä. (Kirjastolaki 904/1998, 2 §). Laissa veloitetaan siten kirjastoja edistämään sivistyksen ja kirjallisuuden lisäksi taiteen harrastamisen mahdollisuuksia ja edistämään palveluiden saavutettavuutta. Kirjastot ovatkin varsin hyödyllisiä yhteistyötahoja erilaisille taiteen ja kulttuurin alan toimijoille – ja varmasti hyödynnettävissä tulevaisuudessa aina kasvavassa määrin.

Kirjastoasetukseen (1998/1078, 1 § & 2 §) on kirjattu sekä yleisten kirjastojen tehtävät että maakuntakirjastoille kuuluvat lisätehtävät. Näiden tehtävien mukaisen toiminnan painottaminen ja keskittyminen sekä pohtiminen nousivat esille kaikissa haastatteluissa. Kirjastojen rooli on murroksessa verkkopalveluiden kasvattaessa merkitystään. Maakuntakirjaston tehtävänä on tukea alueensa yleisten kirjastojen tieto- ja kaukopalvelua, kehittää toiminta-aluetta koskevaa tietopalvelua, perehdyttää toiminta-alueen kirjastojen henkilöstöä kirjastotyön uusiin toimintamuotoihin ja kehittämishankkeisiin sekä suorittaa ministeriön antamat muut tehtävät. Kirjastojen rahoitukseen oltiin suhteellisen tyytyväisiä,

vaikka erojakin näkemyksissä oli. Puitteet vastasivat resursseja, mutta esimerkiksi henkilökuntaa kaivattiin myös lisää. Kirjastoilla on mahdollisuus kasvattaa toimintaansa lisärahoituksin. Esimerkiksi Vaasan kaupunginkirjastolle on myönnetty opetus- ja kulttuuriministeriön avustuspaketti 226 000 euroa Pohjanmaan kirjastojen verkkopalveluiden yhdistämiseen.

Lainsäädännön lisäksi harkinnanvaraiset tuet ja poliittiset strategialinjaukset, kuten mainittu kirjastopolitiikka 2015, ohjaavat kirjastoja esimerkiksi digitaalisen kuilun vähentämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Kirjastot tähtäävät erikoistumiseen, asiantuntijuuteen ja laatuun takuunaan korkeatasoinen henkilökunta sekä ajantasainen aineisto ja laitteisto. Palvelu toimii niin kirjastorakennuksessa kuin verkossakin. Kirjastotilan ajatellaan olevan muuntautuva. (Kekki, Sulin & Wigell-Ryynänen 2009: 7.) Kirjastoalan kehitystä pidettiin nopeana ja asetettuihin tehtäviin vastaaminen koettiin haasteellisena. Vaasan kaupunginkirjasto on osallistunut aktiivisesti valtakunnalliseen ja kansainväliseen keskusteluun kirjastopolitiitisesta strategiasta ja koko kirjastolaitoksen tavoitteista. Oma kirjasto- ja tietopalvelustrategia rakentuu paikallisista ja alueellisista lähtökohdista. Vuonna 2010 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Vaasan kaupunginkirjastolle *Vuoden kirjastokehittäjä* -palkinnon. Yhtenä perusteluna palkinnon jakamiseen oli koulukirjastotoiminnan uudenlainen järjestäminen sekä eri hallintokuntien välisen yhteistyön kehittäminen.

Kirjastot tekevät yhteistyötä kirjastotehtäviensä raameissa. Yhteistyötä tehdään myös taustaorganisaation kumppanien kanssa kaupungin organisaatiossa ja sivistystoimen sisällä. Kirjaston tila on merkityksellinen ja niissä sijaitsee usein erilaisia pisteitä Eurooppa-tiedotuksesta ja kansalaisinfosta *Luckanin* toimipisteeseen. Tilat voi nähdä kirjaston henkilökunnan, kaupungin hallintokuntien, muiden yhteisöjen ja kaikkien kaupunkilaisten tapahtumatilana. Kahvila auttaa muodostamaan kirjastorakennuksesta viihtyisää levähdyspaikkaa kaikille. Alueellinen yhteistyö nähdään luonnollisen yhteistyöalueen identiteettiä selkeyttävänä sekä kirjastojen merkitystä vahvistavana niin ulospäin kuin kirjastokentässäkin. Keskinäistä yhteistyötä tehdään esimerkiksi etälainauksen mahdollistamisessa kolmen kirjaston välillä. Keskinäinen yhteistyö voi olla myös ammattihenkilökunnan tiedonvälityksellistä tai koulutuksellista yhteydenpitoa – esimerkiksi vuonna 2010 maakuntakirjastokokouksia järjestettiin kaksi. Alueen kirjastoväki tapaa toisiaan myös *Sukkula*-yhteistyössä¹¹, joka koetaan kaikkia tahoja hyödyttäväksi.

Selvityksen kolme kirjastoa ovat yhteneväisiä niitä ohjaavan lainsäädännön suhteen, mutta muuten niissä on paljon eroavuuksia. Vaasan kaupunginkirjastolla

¹¹ Sukkula-hankkeen osallistujina ovat olleet alueen maakuntakirjastot ja muiden kuntien kirjastot, ammattikorkeakoulukirjastot, yliopistokirjastot, sekä esimerkiksi Vaasan yliopiston atk-keskus (vuoden 2011 alusta Vaasan yliopiston tietohallinto), Vaasan maakunta-arkisto, Pohjanmaan museo sekä Vaasan hovi-oikeus. Toimintaan kuuluu Internet-sivujen tarjoaminen asiakkaille ja kirjastoille, tiedottaminen sähköpostilistojen kautta sekä tapaamiset. Tavoitteena on yhteisen käyttöliittymän luominen alueen kirjastoille.

vaikuttaa olevan vahva näkemys yhteistyöstä meneillään olevista hankkeista uusi- en mahdollisuuksien pohdintaan. Vaasan kaupunginkirjasto on hyvä ja käytetty yhteistyötaho; kokoava kulttuurikeskus kattaa paljon. Se voisi tehdä yhteistyötä enemmänkin. Yhteistyöhalun katsotaan vaativan tietämystä siitä, mitä voidaan tehdä ja saavuttaa. Ajateltaessa yhteistyötä maakuntakirjastojen kanssa on tärkeintä muistaa tekijänoikeusasiat ja kirjastojen säännöt. Yksi huomioon otettava tekijä ovat kirjastojen aukioloajat.

Kirjastot katsoivat keskeiseksi edellytykseksi toimimisen keskustassa ihmisten niin arjen kuin tapahtumienkin keskipisteessä. Maakuntakirjastojen yleisiä ongelmia olivat tilakysymykset, kiinteistöjen kunnostustarve sekä henkilöstön riittämättömyys. Myös Kokkolan kaupunginkirjastossa oli tilaongelmia, jotka eivät ole ratkeamassa. Vaasan kaupunginkirjastoa lukuun ottamatta henkilöstön riittämättömyys mainittiin rajoitteena, sillä perustehtävien hoitamisen jälkeen ei aikaa riitä muuhun toimintaan. Maakuntakirjastoissa – etenkin Vaasassa ja Kokkolassa – on järjestetty ympäri vuoden näyttelyitä ja muita tapahtumia. Toistaiseksi Vaasa ja Kokkola ovat tilojensa vuoksi kulttuurikeskuksina Seinäjokea edellä tämän uusien tilojen valmistumiseen saakka. Vaasan kaupunginkirjasto tarjoaa maksutta käyttöön erilaisia tapahtuma- ja näyttelytiloja, kuten keskeisimpänä taidekäytävä *Teeman*. Kun kirjaston arkkitehtuuri ja organisaatio ovat toiminnan tukevat peruselementit, jalostaa taide rakennuksen. Varsinaisten näyttelyiden lisäksi kirjaston kaikissa toimipisteissä oli vuoden aikana esillä kymmeniä erilaisia omista kokoelmista koottuja aineistonäyttelyitä. Kulttuuriperintö- ja kotiseututyö sekä alueelliset painotukset ovat kaikille maakuntakirjastoille tärkeä syy alueellisen aineiston ja kirjailijoiden työn tallentamiselle.

Kirjastoissa suhtaudutaan yhteistyöhön avoimesti ja sitä harjoitetaan resurssien puitteissa – parasta on kaikkia hyödyttävä yhteistyö. Yhteistyömuodot eivät ole useinkaan kalliita – ne eivät ole vain rahasta kiinni vaan myös tahdosta. Kirjastot tekevät yhteistyötä laajasti ja niiden kumppaneita ovat muun muassa teatterit, yhdistykset ja seurakunta. Mikäli yhteistyöprojekti osoittautuu toimivaksi, voi kirjasto ottaa siitä myös vetovastuun. Vaasan kaupunginkirjasto peri Pohjanmaan taidetoimikunnan aloittaman vuosittain järjestettävän kirjallisuusfestivaalin *Vaasa Littfest Vasan*, joka sisältää kirjailijavierailijoita, seminaareja ja iltaohjelmaa eri puolilla Vaasaa.

Maakuntakirjastoilla ei ollut juuri yhteistyötä taiteen ja kulttuurin aluekeskusten kanssa. Pohjanmaan tanssin aluekeskus on käyttänyt Vaasan kaupunginkirjaston Draama-salia, ja tämän yhteistyömuodon toivotaan jatkuvan. Mahdollisuuksia yhteistyön kasvattamiseen on, sillä kirjastot voivat mahdollistaa tapahtumien järjestämistä. Tämä on kuitenkin kiinni aluekeskusten omasta aktiivisuudesta.

4.2 Maakuntamuseot ja aluetaidemuseot

Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella on kolme maakuntamuseota ja kaksi aluetaidemuseota. Museoiden toiminnan rajat eivät aivan seuraa nykymaakuntien rajoja, vaan perustuvat historiallisiin rajoihin. Museot kuuluvat kaupunkiansa (Seinäjäki, Vaasa ja Kokkola) organisaatioihin. K.H. Renlundin museo toimii Keski-Pohjanmaan maakuntamuseona. Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo on suomenkielisen Etelä-Pohjanmaan kulttuurihistoriallinen keskusmuseo ja Seinäjoen kaupunginmuseo. Pohjanmaan museo on sekä Pohjanmaan maakuntamuseo että myös aluetaidemuseo, jolloin sen alue kattaa myös Keski-Pohjanmaan maakunnan. Etelä-Pohjanmaan maakunnan aluetaidemuseo on Alajärvellä sijaitseva Nelimarkka-museo, jonka museo- ja residenssi kiinteistö ovat nykyisin Alajärven kaupungin omistuksessa. Kaupunki vastaa kiinteistöstä, toimintamenoista ja henkilökunnan palkkauksesta. Kaupungilla ja *Nelimarkka-Rahasto säätiöllä* on yhteistyösopimus kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Pohjalaisissa maakunnissa on siten kolme Suomen 22 maakuntamuseosta ja kaksi 16 aluetaidemuseosta. Pohjanmaan taidetoimikunnan toiminta-alueella ei sijaitse valtakunnallisia erikoismuseoita. Myös Vaasan kaupungin organisaation alaisten Kuntsin modernin taiteen museon ja Tikanojan taidekodin näkemykset alueellisesta yhteistyöstä olisivat olleet kiinnostavia. Näiden kahden kytkös Pohjanmaan museoon on hallinnollinen, sillä kaikkien kolmen museoiden asioista päätetään Vaasan kaupunginhallituksessa. Haastattelujankohtana tilanne oli kuitenkin sellainen, että Pohjanmaan museon museotoimenjohtaja vastasi myös Kuntsin ja Tikanojan taidekodin johtamisesta. Haastattelussa sivuttiin siten näiden kahden toimintaa, muttei siinä laajuudessaan kuin olisi ollut toivottavaa.¹²

Maakuntamuseon ja aluetaidemuseon tehtävät määritellään museoista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Tehtävänä on edistää toiminta-alueellaan museotoimintaa, kulttuuriympäristön säilymistä sekä visuaalista kulttuuria. Alueellisten museoiden tehtävänä on huolehtia alueensa museotoiminnan keskinäisestä yhteistyöstä ja toimialansa tieto- ja asiantuntijapalvelun toimivuudesta. Lisäksi alueellisilla museoilla saattaa olla muita erillisiä opetus- ja kulttuuriministeriön tai Museoviraston antamia tehtäviä. (1192/2005, 3 §.) Aluetaidemuseon tehtävät ovat siis samankaltaisia kuin maakuntamuseon, mutta keskittyneenä taiteeseen.

Siinä, missä jokainen ammatillisesti hoidettu museo kerää, tallentaa, tutkii ja asettaa esille kokoelmia tavoitteenaan ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään, kuuluu maakuntamuseon tai aluetaidemuseon tehtäviin lisäksi maakunnallisia velvoitteita. Nämä tehtävät

¹² Yhteistyön Pohjanmaan museon, Kuntsin ja Tikanojan taidekodin välillä voidaan katsoa olevan saumatonta. Toisaalta on monia yhteistyöhön vaikuttavia museoita erottavia asioita. Yhteistyötarpeet eivät välttämättä kohtaa, sillä esimerkiksi Pohjanmaan museon yleisin tapa harjoittaa yhteistyötä on esinelainausta, kun taas Kuntsilla yhteistyö perustuu näyttelytoimintaan ja erilaisiin näyttelykonseptihin.

määrittelevätkin museoiden toimintaa ja osin myös harjoitettavaa yhteistyötä. Jokaisen museon edustajan haastattelussa perustehtävät olivat toiminnan lähtökohtana – aivan kuten kirjastojenkin osalta. Myös digitaalinen kehitys oli esillä museoiden ja kirjastojen haastatteluissa.

Maakuntamuseot erosivat toisistaan toimintamalleissaan. Esimerkiksi K. H. Renlundin museolla on kiinnostava hämähäkinseittimalli, jonka avulla myös amatöörkentältä voidaan koota asiantuntijatietoa, yhdistää tätä tietoa ja käyttää hyväksi tuottamalla aineistoa tietopalvelutehtävään ja elämysmuseoon. Mallin nähdään hyödyttävän niin toimijoita kuin yhteisön identiteettiäkin. Maakuntamuseon palvelu keskittyy toimintaan ja asiantuntijuuteen. Verkoston kautta museon vaikutus kasvaa alueellaan.

Kunnat ja valtiot rahoittavat museota. Loput rahoituksesta on museoiden omatoimista tuottoa ja muita tuloja. Valtionosuuksien edellytykset määritellään museolaissa (729/1992, 2 §) sekä museoista annetun valtioneuvoston asetuksen (1192/2005, 3 §.) mukaisesti. Asetuksen 2 §:n mukaan korotetun valtionosuuden edellytyksenä on, että maakuntamuseolla, aluetaidemuseolla ja valtakunnallisella erikoismuseolla on suunnitelma alueellisen tai valtakunnallisen toiminnan painopisteistä ja tavoitteista, joista museot neuvottelevat Museoviraston kanssa nelivuotiskausittain, aluetaidemuseot yhdessä Valtion taidemuseon kanssa (1192/2005, 2 §). Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää museoille lakisääteisen valtionosuuden lisäksi harkinnanvaraisia avustuksia esimerkiksi museorakennusten peruskorjaamiseen ja museokokoelmien digitoimiseen. Tukea voi saada myös Museovirastolta, ja esimerkiksi EU:n rakennerahastojen kautta on tuettu monia museohankkeita.

Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen alueellisten museotoimijoiden rahoitus tietyin osin vastasi tarpeita, mutta resursseja halutaan lisätä. Resurssien puute koetaan rajoittavan ja haittaavan toimintaa ja sen kehittämistä. Muihin alueen museoihin nähden suhteellisen hyvin valtion tukea saavan Pohjanmaan museon toiminta maakuntamuseona ja aluetaidemuseona merkitsee laajaa toiminta-alueita. Yhteistyö mahdollistaa myös alueellisen toiminnan edistämistä. Pohjanmaan museo on parhaillaan mukana yhteistyössä KulturÖsterbottenin kaksivuotisessa hankkeessa *Museot yhteistyössä – Museer i samarbete*, jota myös Pohjanmaan liiton (maakunnan kehittämisraha) ja Svenska Kulturfonden ovat rahoittamassa. Hankkeella pyritään muun muassa edistämään erikokoisten museoiden yhteistyötä ja toiminnan rahoittamista.

Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella taiteen ja kulttuurin toimijoiden menestymisen mahdollistavat myös vahvat taustavoimat, kuten Nelimarkkamuseolla Nelimarkka-Rahasto säätiö. Eniten rahoitusongelmista haastattelussa kertoi Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo. Maakuntamuseo kuuluu Seinäjoen kaupungin organisaatioon, mutta ei ole tärkeimpiä rahoituksen saajia. Pieni rahoitus heijastuu välittömästi pieniin henkilöstöresursseihin. Kasvuhaluja olisi,

mutta tämän ei uskota toteutuvan nopeasti. Monet asiat ovat henkilöstöstä kiinni, kuten museotoimenjohtaja haastattelussa totesi: ”Jos saisin kaiken vallan, lisäisin henkilöstöä ainakin kahdella”. Monet haastateltavat yhtyivät näkemykseen siitä, että henkilöstöresurssien vähyys on kaiken ydin. Kulttuurin menoista suurin osa on henkilöstömenoja. Tämä on ymmärrettävää, luovathan henkilöt palvelut, hoitavat tilat ja ylläpitävät kehitystä. Hankkeiden avulla henkilöstö väliaikaisesti kasvaa, sillä yleensä hankkeet tuovat töitä projektityöntekijälle. Hanketoiminta kohdistuu Museovirastoon, tai yhdistyksen ollessa yhteistyökumppanina myös Kulttuurirahastoon päin. EU-rahoitusten hakemiseen Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseossa resurssien ei katsota helposti riittävän.

Alueelliset museot pitävät yhteyttä keskenään sekä valtakunnallisella että alueellisella tasolla kokouksissa ja erilaisissa tapaamisissa, kuten aluetaidemuseopäivillä. Alueellisina toimijoina museot toimivat yhteistyössä toiminta-alueensa toimijoiden kanssa eli muiden museoiden, kulttuurihistoriallisten rakennuksien ylläpitäjien ja alueiden tai erilaisten kulttuuritalojen ja -keskusten kanssa. K.H. Renlundin museo – Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo haluaa painottaa kulttuuriperintöä alueellisessa kehitystyössä, ja sen toiminnan maakunnassa nähdään rakentuvan paikallismuseoiden verkoston avulla. Seinäjoella Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo näkee suhteen paikallismuseoihin hyvänä ja esimerkiksi erikoismuseot tuovat alueelle kiinnostavan lisänsä. Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseossa toiminnan ja yhteistyön määrään ei kuitenkaan olla tyytyväisiä. Viimeiset vuodet ovat olleet poikkeuksellisia, sillä meneillään olleet tilauudistukset ja kunnostukset ovat vaikuttaneet toimintaan. Tila-asiat ovat Seinäjoella olleet päällimmäisenä maakuntakirjaston lisäksi siten myös maakuntamuseolla.

Valtakunnallisesti museotalalla on yhteistyötä suhteellisen runsaasti etenkin teoslainauksessa. Pohjanmaan museo tekee yhteistyötä esimerkiksi *Ateneumin* kanssa auttamalla tätä suuremmissa näyttelyissä. Lainapyyntöjä museolle tulee muista suurista museoista ja keskuksista runsaasti. Ongelmallista teosten lainaamiseen keskittyvässä yhteistyössä on kuitenkin se, että lainaamisesta saatava kulttuurinen lisäarvo ei kanavoidu Pohjanmaalle. Kun lainattuja teoksia ihastellaan, ei teosten hallinnan merkitys yhdisty Pohjanmaan museoon, vaan näytteilleasettajaan. Näyttelyiden osalta yhteistyö on virkeää, esimerkiksi selvityksen kirjoittamisen hetkellä Kuntsin modernin taiteen museossa oleva näyttely on tehty yhteistyössä *Nykytaiteen museo Kiasman* kanssa. Myös K.H. Renlundin museo teki selvityksen aikana Kiasman kanssa yhteistyötä ARS II:n yhteydessä. Kansainvälistä yhteistyötä tehdään lähtökohtana se, että museot ovat kansainvälisiä. Nelimarkka-museo ylläpitää residenssiä, jonka toiminnan painopiste on kansainvälistyminen ja suvaitsevaisuus: ei ole maanosaa, mistä museolla ei olisi ollut kansainvälistä näyttely yhteistyötä. Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen alueellisilla museoilla on myös pohjoismaiset yhteytensä.

Yleensä museoita pidetään alueellisina toimijoina merkittävänä yhteistyötahona. Yhteistyön täytyy palvella eri tahojen yhteisiä päämääriä, joihin yksin olisi vaikea päästä. Jokainen museo tekee paikallista ja alueellista yhteistyötä monipuolisesti erilaisten tahojen kanssa. Museoissa yhteistyölle halutaan olla avoimia ja niiden rooli osin edellyttää, että maakunnallisiin toiveisiin pyritään vastaamaan. Museoiden rooli yhteistyössä vaihtelee. Kumppanuuksiin suhtaudutaan positiivisesti etenkin projekteissa, joihin ei voida palkata henkilöä. Alueellisten museoiden organisaatiossa ei ole ylimääräisiä resursseja, työaika on sidottua ja työntekijöistä pulaa. Kuitenkin projektit vaativat aina työpanosta.

Maakuntamuseoiden ja aluetaidemuseoiden toimiminen yli aluerajojen katsottiin aktiivisen kulttuuritoiminnan edellytykseksi. Ehdottomia poliittisia rajoja karsastetaan, olivat ne sitten kielellisiä tai alueellisia. Keskeistä on, että rajat koskevat toimialuetta, eivät sisältöä. Vaikka alueellinen museo huolehtii tehtäviensä hoidosta toiminta-alueellaan, ei itse pohjalaisen taiteen kenttää voida rajata maakunnallisiin rajoihin – hallinnon rajat eivät koske tekijöitä ja heidän yhteistyöpiirinsä voi olla laajempi. Museoiden toimintamalliin kuuluu avoimuus näyttelyiden suhteen – alueelliset taidenäyttelyt museoissa kattavat kolmen pohjalaismaakunnan taiteilijat. Kentän yhteistyössä aluerajojen ylittäminen on oleellinen kysymys. Vaikka Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella on kaksi erillistä aluetaidemuseota ja K.H. Renlundin museo – Keski-Pohjanmaan maakuntamuseonkin osalta taide on tärkeä osa toimintaa erityisesti ITE-taiteen osalta, ei toimijoiden välillä ole kovinkaan jyrkkiä alueellisia raja-aitoja, sillä eivät taiteen tekijät eivätkä museokävijät ole paikallaan maakunnallisissa aituksissaan. Maakuntien taiteilijat ja taideyhdistykset tekevät yhteistyötä esimerkiksi näyttelyissä tai asiantuntijatehtävissä alueellisten toimijoiden kanssa ristiin. Nelimarkka-museo tunnustaa periaatteessa vain yhden rajan, joka on kuvataide – vaikkakin toisinaan museossa pääsee kuuntelemaan myös elävää musiikkia.

Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taiteen ja kulttuurin aluekeskukset eivät juuri tulleet esiin museoiden haastattelussa, joten tässä suhteessa parannettavaa löytyy. On kuitenkin otettava huomioon, että esimerkiksi Pohjanmaan museon rooli elokuvakeskus Botnia ry:n perustamisessa oli merkittävä: elokuvakeskuksen suunnittelutyö toteutettiin Pohjanmaan museossa. Pohjanmaan museossa sijaitseva Terranova – Merenkurkun luontokeskus järjestää Wildlife Vaasa -luontoelokuvafestivaalia. Aluekeskuksen suunnittelutyössä yksi keskeinen lähtökohta oli, että elokuvakeskus toimisi myös luontoelokuvafestivaalin taustaorganisaationa. Tämä ei kuitenkaan toteutunut resurssiongelmien vuoksi. Yhteistyötä on kuitenkin edelleen. Elokuvakeskuksen Nature Film Net-tietokanta yhdistää toimijoita, ja tietokannan päivityksestä huolehtii Pohjanmaan museon henkilökunta. Elokuvakeskus Botnia on Pohjanmaan liiton tukemana järjestänyt valtakunnallista luontoelokuvaseminaaria festivaalin yhteydessä. Elokuvakeskus Botnian ja Wildlife Vaasan eriytyminen on tapahtunut osin myös siksi, että elo-

kuvakeskus toteuttaa kasvavassa määrin yleistä elokuvakulttuurista toimintaa – mikä taas ei ole luontoelokuvanäkökulmasta keskeistä. Pohjanmaan museolla festivaalin projektityöntekijä on vakinaistettu, joten festivaalin toteuttaminen on nyt kiinnittynyt luonnontieteellisen osaston toimintaan. Festivaalin budjetti on noin 60 000 euroa eli lähes kolminkertainen summa Elokuvakeskus Botnian vuosibudjettiin verrattuna. Lisäksi festivaali saa tärkeätä tukea museon tilojen ja henkilökunnan työpanoksen muodossa.

Valokuvan aluekeskuksen osalta yhteistyömahdollisuuksista museoihin mainittiin K.H. Renlundin museo. Valokuvakeskuksen paikallinen kytkös ja sijoittuminen Vanhan Paukun kulttuurikeskukseen voi olla yksi syy sille, ettei naapurikunnassa sijaitsevan Nelimarkka-museon kanssa yhteistyötä ole tehty. Kuitenkin valokuvan aluekeskus on visuaalisen taiteen edistäjänä selkeä yhteistyötaho aluetaidemuseolle alueellisten toimijoiden ja aluekeskusten välisessä yhteistyössä. Maakuntamuseoiden kanssa yhteistyötä tekee BARK, jossa kuitenkin suurena kysymysmerkkinä ovat maakunta- ja kielipoliittiset rajat. Kokkola ja K.H. Renlundin museo ei kuulu BARKin taustaorganisaation toiminta-alueeseen Pohjanmaan liiton osalta, mutta SÖFUK:n KulturÖsterbottenin yhteistyön myötä ruotsinkielinen toiminta on ulotettu sinne. Tulevaisuus näyttää, kuinka toiminta voisi yhteistyön avulla mahdollisesti laajentua – se vaatii sekä suunnittelua että resursseja. Kokeileville askelille on BARKin osalta tilausta. Myös Etelä-Pohjanmaan museo kertoi haastattelussa kiinnostuksesta BARKin toimintaa kohtaan ja yksi heidän työntekijöistään oli myös osallistunut BARKin järjestämään koulutukseen. Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseon kiinnostus yhteistyöhön toteutui Östermyra-päivien yhteydessä.

Alueelliset museot eroavat toisistaan johtuen niiden historiasta, koosta, organisaatorakenteesta ja myös siitä, kuinka kauan ne ovat toimineet alueellisesti. Muihin museoihin verrattuna maakuntamuseoille on yhteistä se, että ne sisältävät useita erilaisia osastoja taiteesta luonnontieteellisiin sekä toimipisteitä. Kiinnostus yhteistyön mahdollisuuksiin on laajaa, esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo luonnehtii kiinnostusta yhteistyöhön poikkitaiteelliseksi. Vaikka museolla on esineellisen kulttuurin tausta, ei suljeta pois esimerkiksi sirkusta, jos tämä sopii järjestettävän tapahtuman, resurssien ja yleisen strategian puitteisiin. Alueellisten museoiden yhteistyötä pohdittaessa on siten tunnettava niiden sisällölliset lähtöasetelmat – alueellinen yhteistyö saattaa syntyä näiden laitosten sellaisestakin toiminnasta, jota ei toiminnan alkaessa välttämättä ole visioitu. Tästä on juurikin esimerkkinä mainittu Wildlife Vaasa -luontoelokuvafestivaali, joka oli keskeinen laukaisin sille, että pohjalaismaakuntiin perustettiin yhteinen alueellinen luontoelokuvaan erikoistunut elokuvakeskus.

Aivan kuten kirjastoammattilaisten kohdalla, museoalan ammattilaiset tuntevat toisensa hyvin pitäen yhteyttä monin virallisin sekä epävirallisin verkostoin. Pohjanmaan taidetoimikunnan alueen museoilla ei ole keskinäistä kitkaa.

Aluetaidemuseoiden Pohjanmaan museon ja Nelimarkka-museon rinnalla myös K.H. Renlundin museon merkitys on huomattava ja kiinnostusta yhteistyön kasvattamiseen löytyy. Tämä luo toiminta-alueelle otollisen ilmapiirin yhteistyön vahvistamiseen. Alueellisten toimijoiden aktiivisuus on avain alueellisen yhteistyön voimistamiseen. Siten Pohjanmaan museon esittämä ajatus laajemmasta kuvataiteen kentän tapahtumasta jalostui yhdeksi elokuussa 2011 järjestettyjen jatkokeskustelujen aiheeksi.

4.3 Teatterit

Kolmantena kokonaisuutena Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella sijaitsevista alueellisista toimijoista käsitellään maakuntateattereita, joiden ryhmässä on myös ruotsinkielinen aluetatteri Wasa Teater. Teattereiden ja orkesterien osalta on säädetty Teatteri- ja orkesterilaki (730/1992), jonka 1 a §:n mukaan teatteri- ja orkesteritoimintaan myönnettävän valtionosuuden tavoitteena on taiteellisista lähtökohdista tuottaa teatteri- ja orkesteripalveluja ja edistää niiden alueellista saatavuutta sekä saavutettavuutta eri väestöryhmille.

Vanhan Vaasan läänin alueella toimivat teatterit ovat ohjelmistoltaan ja esitystavoiltaan sekä -paikoiltaan monipuolisia ja ne myös erottuvat toisistaan. Teatteritoimijoiden näkemys oli, että valtakunnallisella tasolla mitattuna toiminnan tulee vakuuttaa: teatterit tekevät sitä, minkä osaavat parhaiten. Toimintaympäristö tuli ottaa huomioon. Tehtävänä on alueen palveleminen, ei vain kaupungin. Teattereiden taustaorganisaatiot eroavat toisistaan. Vaasan kaupunginteatteri on Vaasan kaupungin hallinto-organisaation alainen, Seinäjoen kaupunginteatteri on osakeyhtiö, Kokkolan kaupunginteatteri on yhdistyspohjainen ja Wasa Teater on Pohjanmaan ruotsinkielisen kuntayhtymän SÖFUK:n organisaatiossa – kuten KulturÖsterbottenkin. Vaikka Seinäjoen kaupunginteatteri ei kuulu kaupungin organisaatioon, omistaa kaupunki osakeyhtiön. Voittoa tavoittelematon osakeyhtiö ei jaa osinkoja, vaan tulouttaa tuloksen toiminnan kehittämiseen, mikä on myös edellytyksenä valtionosuuksille. Kokkolan kaupunginteatteri saa kaupungilta tukea, mutta on yhdistyksenä kaupungin byrokratiasta vapaa. Teattereiden osalta ratkaisuja taiteellisen toiminnan ja hallintobyrokratian välillä on siis useita, mutta jokainen teatteri on riippuvainen kaupunkinsa tuesta. Teattereiden organisaatioissa omaleimaista on teatterin johdon jakaantuminen taloudesta ja hallinnosta vastaaviin johtajiin ja taiteellisiin johtajiin, joista jälkimmäisten osalta on yleensä kyse määräaikaisesta pestistä. Selvityksen tekohetkellä Kokkolan kaupunginteatterin johto kertoi päättävänsä kuluvan kolmivuotiskautensa jälkeen. Johdon määräaikaisuus on toisaalta luovaa muutosta palveleva toimintamalli, mutta toisaalta se ei helpota pidemmän aikavälin suunnitelmien tekoa. Teattereiden rahoitus koostuu Vaasan kaupungin teatterin osalta kaupungilta ja

valtiolta saadusta tuesta sekä omasta rahoituksesta – lipputulojen merkitys on noin 20 prosenttia. Wasa Teaterin taustaorganisaation SÖFUK:n rahoituksesta kerätään valtaosa Vaasan kaupungilta (80 %) ja Mustasaaren kunnalta (15 %), mutta teatterista maksavat tasapuolisesti kaikki toiminta-alueen kunnat. Kokkolan kaupunginteatteri on muita alueen teattereita pienempi, sen henkilötöyvuosista laskettava valtion osuus (620 501 e) on vain puolet eniten tukea saavan Seinäjoen kaupunginteatterin tuesta (1 241 002 e) vuonna 2011. Kokkolassa nähdään, että nykyhetken tilanteessa teatterin on panostettava valtakunnallisesti huomioitavaan laatuun, että sen asema säilyy mahdollisesti muuttuvalla teatterikartalla. Teattereiden osalta haastateltavien omasta aloitteesta tulivat voimakkaasti esille näkemykset yhteistyön ja valtion tuen suhteesta. Asiat olivat mietittyjä ja keskeiset asiat otettiin esiin ennen kuin haastattelija oli esittänyt kysymyksiäkään. Tämän perusteella voidaan aistia, että teattereissa muuttuva kulttuuripolitiikka, mahdollisesti jopa pienenevät valtion osuudet ja panostus alueelliseen yhteistyöhön on havaittu selvimmin. Valtion tuen määrän vuosittainen tarkistus hankaloittaa osin aikatauluja, koska budjetti tehdään ennen tuen määrän varmistumista, mikä erään toimijan mukaan saattaa heittää esimerkiksi 10 000 euroa suunnitellusta. On kuitenkin hankala vaatia lisäresursseja tietäen, ettei kokonaisrahasta riitä ottamatta sitä toiselta – etenkin, kun rahoituksen kasvamisen sijaan sitä uhkaa vähentyminen. Teattereilla on hanketoimintaa. Lisäksi teatterit hakevat erillisiä tukia silloin kun niitä on jaossa. Tämä ei välttämättä palvele toiminnan sisältöä, kun ideat ja hakuajat eivät kohtaa parhaalla mahdollisella tavalla.

Vaasan kaupunginteatterin edustajan mielestä kaikki kilpailu ei ollut pahasta, vaan se osin kuuluu toimenkuvaan – toisaalta välimatkat teattereiden välillä ovat pitkiä eikä kilpailu yleisöstä siten ole voimakasta. Teattereiden organisaatiot ja resurssit heijastuivat yhteistyömahdollisuuksiin kahdella tavalla. Yhtäältä uusien mahdollisten yhteistyökuvioiden nähdään vaativan ylimääräisiä resursseja, eikä teatterin organisaatio tai oma suunnittelu-aikataulu jousta tai mahdollista tätä ilman resurssien kasvattamista. Henkilökunnan rajat tulevat siis vastaan, ja toimiakseen organisaatiota ei voida kuormittaa liikaa. Toisaalta teatterin toimiva organisaatio on yhteistyön mahdollistaja. Hallinnollisesti laitos pystyy toimimaan vetäjänä yhteistyöprojekteissa, mutta tämän on tietenkin tapahduttava koneiston ehdoilla. Teattereilla on oltava valmius muutoksiin.

Teatterit tekevät sekä valtakunnallista että kansainvälistä yhteistyötä pääasiassa näytelmävierailuin. Alueteatterina Wasa Teater tekee yhteistyötä viiden muun alueteatterin kanssa esimerkiksi alueteatteripäivien avulla. Teatterin johtajan mielestä alueteattereiden aseman pitäisi olla verrannollinen kansallisteatteriin. Ruotsinkielisen Wasa Teaterin yhteys Ruotsiin ja *Riksteaterniin* on vahva, mutta myös Kokkolan teatteri tekee Riksteaternin kanssa yhteistyötä tämän Suomen kiertueella. Kokkolan kaupunginteatterille kansainvälisyys ei varsinaisesti ole ydinaluetta, mutta kulttuurien kohtaaminen on. Taide nähdään keinona murtaa

muureja ja yhteistyö Riksteaternin kanssa koetaan kiinnostavana. Ruotsalaisen teatterin strategiassa huomioidaan ei-ruotsinkielisten palvelu ja Kokkolan kaupunginteatteri vie *Viimeinen aamutähti*-näytelmän Riksteaternin kanssa Ruotsiin ja siten edesauttaa suomenkielisen vähemmistön palvelemista. Pohjoismainen yhteistyö on useille erilaisille mahdollisuuksille avoin.

Teatterien osalta sekä alueellinen että paikallinen yhteistyö on usein teatterin omissa tiloissa tapahtuvaa. Poikkeuksena tästä on Wasa Teater, sillä sen toimenkuvaan aluetheaterina kuuluu kiertää, jolloin esiintymisiä järjestetään esimerkiksi seuraintaloilla. Vaasan kaupunginteatteri on tiiviissä ja läheisessä suhteessa useiden kaupungin organisaatioon kuuluvien toimijoiden, kuten Vaasan kaupunginorkesterin tai Kuula-opiston, kanssa. Myös muut teatterit tekevät kaupungin ja sen alaisten kulttuuritoimijoiden kanssa yhteistyötä. Esimerkiksi Kokkolan kaupunginteatteri on tehnyt K.H. Renlundin museon näyttelyn avajaisiin elämyksellisen osuuden ja Kokkolan kaupunginkirjastossa esitetään vauvateatteria. Kokkolan kaupunginteatterissa verkostoituminen maakuntaan koetaan tärkeänä ja teatteri vie *Kansallisteatterin* nuorten näytelmän Kaustiselle. Vaasassa oopperayhteistyö yhdistää toimijoita ja myös Kokkolan kaupunginteatteri tekee yhteistyötä Kokkolan oopperan kanssa – kun ooppera vastaa tuotannosta, tarjoaa teatteri tilat ja tekniikan. Teatterit tekevät kaiken kaikkiaan yhteistyötä erilaisten vapaiden ryhmien kanssa teatterin nuorista amatööreistä tanssitaiteeseen (esimerkiksi Kokkolan Talvitanssit, WATT ry ja Pohjanmaan tanssin aluekeskus). Paikallisia yhteistyökumppaneita on useita. Teatteria käytetään muuhunkin kuin esittävän taiteen palvelemiseen, tiloissa on esillä kuvataidetta tai esimerkiksi valokuvanäyttely yleisöluentoineen. Yksi kiinnostavimmista yhteistyömuodoista oli Kokkolassa Taiteilijaresidenssi *Drake Arts Center*, joka on Kokkolan kaupunginteatterin, K.H. Renlundin museon ja Pohjoismaisen taidekoulun yhteistyön tulos. Residenssitoiminnassa tavoitellaan eri taidealojen ammattilaisia ja mietitään teatterin ja eri taidealojen pintaa.

Yhteistyö neljän teatterin välillä ei ole ollut huomattavaa ja tästä haastatteluissa kannettiin huolta. Näkemyksiä esitettiin muun muassa siitä, että valtionosuusjärjestelmää ja esimerkiksi harkinnanvaraisen tuen perusteita ja toiminnan laadun mittareita tulisi kehittää. Yhteistyöstä haluttiin käydä keskustelua ja miettiä sen tuomia etuja. Yhteistyön pitää olla kaikkia hyödyttävää. Resurssit ovat mahdollistaja ja rajoittaja: Tehdäänkö aina omat tuotannot? Olisivatko päällekkäisyydet vältettävissä? Esimerkiksi näytelmien kiertäminen voisi pidentää niiden elinkaarta – mutta olisivatko kaupunkien etäisyydet kuitenkin tähän riittävät? Vaikka lähtökohtaisesti välimatkat teattereiden välillä ovat pitkät, käyvät ihmiset katsomassa ainakin Seinäjoen ja Vaasan teattereiden välillä näytöksiä yli maakuntarajojen. Vaasan teatterit Wasa Teater ja Vaasan kaupunginteatteri tekevät yhteistyötä ja esimerkiksi tiedotuksessa yhteistyö on varsin luontevaa. Vaasassa Wasa Teater katsoi kaksi teatteria kahdella eri kielellä kaupungin vahvuudeksi.

Toisaalta Vaasan kaupunginteatterissa katsottiin kielimuuria olevan turhaakin. Ruotsinkielisiin esityksiin suhtauduttiin kaikissa suomenkielisissä teattereissa kiinnostuksella. Yhteistyötä teattereiden välillä vaikeuttavat osin niiden omat profiilit: ohjelmavalikoima on säilyttävä. Teatteriväki on tuttua keskenään ja heillä saattaa olla pitkä menneisyys yhteisistä produktioista. Teattereiden yhteistyön voidaan katsoa lähtevän ennen kaikkea niiden johtajista, joiden työpestit ovat kuitenkin luonteeltaan vaihtuvampia kuin muiden laitosten johtajien. Tämä saattaa olla teattereille haaste pidempiaikaisia strategioita suunniteltaessa.

Teattereiden keskinäisen yhteistyön suhteen ei selkeitä ajatuksia noussut esiin siitä, kuinka yhteistyötä voitaisiin lisätä – vaikka yhteistyön arvo tunnustettiin. Taiteen aluekeskuksista Pohjanmaan tanssin aluekeskus on teatterille luonnollisin yhteistyövaihtoehto ja yhteistyötä onkin ollut. Tanssin aluekeskuksen ja teattereiden yhteistyöstä päätettiin järjestää elokuussa 2011 jatkokeskustelu. Tällä saattaisi olla kiinnostavia vaikutuksia myös teattereiden keskinäisen yhteistyön vahvistamiseen.

4.4 Orkesterit

Viimeinen alueellisten valtionosuuden piiriin kuuluvien toimijoiden ryhmä ovat alueelliset orkesterit (ks. edellinen luku teatteri- ja orkesterilaista) Vaasan kaupunginorkesteri, Seinäjoen kaupunginorkesteri ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri Kokkolasta. Vaasan kaupunginorkesteri kuuluu kaupungin organisaatioon, niin kuin kaikki muutkin Vaasan alueelliset toimijat. Etelä-Pohjanmaan maakunta-orkesteri Seinäjoen kaupunginorkesteri ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri ovat yhdistyspohjaisia. Orkesterien toiminnan painopistealueena on kamarimusiikki, mutta yhteistyöllä myös sinfoniamusiikin esittäminen mahdollistuu. Haastateltujen lisäksi Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella on neljäskin valtionosuutta nauttiva kansanmusiikkiyhtye *Tallari*. Tämän toimintaa oli suunnitelman mukaan määrä käsitellä *Kansanmusiikki-säätiön* haastattelun yhteydessä, mikä kuitenkin peruuntui.

Yhdistykset anovat toimintaansa rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksen lisäksi kotikaupungeiltaan – kunnallisen rahoituksen ja valtion rahoituksen suhde on oltava kunnossa. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä toivotaan tuen lisäämisen lisäksi ajankohdan parempaa kohdistamista ja pidempiä päätöksiä. Esimerkiksi siirtyminen rahoituksessa kolmivuotiskausiin olisi toivottavaa. Haastatteluiden perusteella on todettavissa, että kaikki taide- ja kulttuurialan valtionosuuden piiriin kuuluvat laitokset ovat toiveissaan samoilla linjoilla. Ongelmat koskettavat myös aluekeskuksia ja muita tukea saavia kulttuuritoimijoita. Paltilan selvityksen yhteydessä järjestetyissä keskusteluissa esimerkiksi *Korsholman Musiikkijuhlien* edustaja nosti esiin saman asian. Toimintaan joudutaan

joka vuosi hakemaan erikseen rahoitusta ministeriöltä. Harkinnanvaraisen tuen suuruudesta vuosittain riippuvainen työ hankaloittaa pitkäjänteistä kulttuurityötä. Seuraavan vuoden suunnitelmat joudutaan tekemään aina ilman tarkkaa budjettia. (Palttila 2009: 54.)

Orkesterit olivat yleensä ottaen tyytyväisiä asemaansa. Yhdistyspohjaiset orkesterit näkevät hyvänä sen, että teatteri- ja orkesterilain (1992/730) mukaiset valtionosuudet saadaan suoraan itselle, kun kunnallisten toimijoiden rahoitus menee kunnan suureen pussiin. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin edustajan mukaan oma johtokunta takaa nopean toiminnan ja monimutkainen byrokratia vältetään. Seinäjoen kaupunginorkesterin edustajan mielestä on tärkeitä, että päätöksenteko on omilla käsissä. Hankkeiden osalta on etua siitä, ettei olla osa kaupungin organisaatiota. Tilanne on ollut aiemmin taloudellisesti nykyistä hankalampi, mutta lisäresursseja on saatu; tällä hetkellä Seinäjoen kaupunki avustaa orkesteria hyvin ja valtionavustukset ovat ratkaisevasti nousseet peräkkäin kolmena vuotena. Etelä-Pohjanmaan musiikkiopisto ja Seinäjoen kaupunginorkesteri toimivat tiiviisti yhdessä. Opistolla on taiteen laajan oppimäärän opetus oikeus, ja se tekee yhteistyötä myös Rytmi-Instituutin ja Sibelius-akatemian Seinäjoen yksikön kanssa. Kaupunginorkesterin yksi tehtävä onkin toimia koulutusorkesterina, mikä on näkynyt siinä, että Seinäjoelta lähteneet soittajat ovat saaneet työpaikkoja ammattilaisina. Musiikkiopisto on osakeyhtiö, ja Seinäjoen kaupunki on musiikkiopiston ainoa omistaja. Kaupunginorkesterin toiminnanjohtaja on myös musiikkiopiston rehtori ja toimijoilla on yhteinen kanslia.

Orkestereilla muu rahoitusosuus koostuu omasta rahoituksesta, eli toiminnasta saatavista tuloista, sponsoroinnista ja apurahoista – joiden osuus on välillä hyvin merkittävä. Orkesterilla on myös toimintaa tukevia rahoittajia, kuten Vaasassa *Viljo ja Maire Vuorion säätiö*. Seinäjoen kaupunginorkesterilla on hyviä kokemuksia esimerkiksi Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Pohjanmaan maakuntarahastosta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on nähnyt positiivisena orkesterien tekemän yhteistyön, mikä näkyy harkinnanvaraisen tuen suuruutena. Tämä on koettu orkestereissa kannustavana. Muita alueellisia toimijoita astetta liikkuvampi orkesterikenttä onkin kiinnostunut harkinnanvaraisista tuista ja erilaisista projekteista. Toiminnan alueellinen luonne on kiinni myös liikkuvuudessa ja muovautumiskyvyssä. Orkestereilla on yhteistyötapahtumille tilausta. Esimerkiksi Vaasan kaupunginorkesteri ja Seinäjoen kaupunginorkesteri järjestävät yhteisiä konsertteja ainakin kaksi tai kolme kertaa vuodessa. Rahalliset resurssit ovat orkestereille aikataulua hallitsevampi kysymys yhteistyön mahdollistumisessa. Mikäli valtion kulttuurisektorin säästötoimenpiteet tulevat koskemaan harkinnanvaraisia avustuksia, loppuu hyväksi havaittu yhteistyö.

Orkesterikenttä Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella on vahva ja tottunut yhteistyöhön. On selvää, että orkesterin ammattilaiset tuntevat toisensa

hyvin ja pitävät yhteyttä ammatillisin verkostoin¹³. Osaltaan hyvään yhteistyöhön vaikuttaa pohjalaismaakuntien yleisesti vahva ja monipuolinen kiinnostus ja panostus musiikkiin. Orkesterit pääasiassa noudattavat maakuntarajojaan, eikä normaalissa toiminnassa ole nähtävissä kilpailua. Yhteistyöllä vastataan tarpeeseen, jolloin sitä voidaan luonnehtia jatkuvuuden vuoksi jo erään asteiseksi perustoiminnan osa-alueeksi. Toiminta ruokkii toimintaa. Enemmän halutaan saada aikaan, ja tämä tapahtuu yhdessä. Myös alueen tapahtumat yhdistävät orkestereita. Korsholman Musiikkijuhliin osallistuvat kaikki orkesterit. Orkestereilla on myös eronsa, joten yhteistyön laatu joudutaan aina erikseen arvioimaan riippuen monista seikoista. Siihen vaikuttavat muun muassa esitettävä ohjelmisto ja sen vaatima soittajamäärä, esitystila ja aikataulu. Toisinaan taas on pohdittava tarkasti markkinointi- ja lehdistötilaisuuksien järjestäminen tai lipputulojen jakautuminen. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri nähdään omana konseptinaan. Sillä on muista ehkä erottuvin kansainvälisen tason profiili. Taso halutaan ylläpitää eikä orkesteri siksi pyri toimimaan kentällä niin laajasti kuin muut. Esimerkiksi musiikkiopiskelijoiden kanssa tiiviissä yhteydessä oleva Seinäjoen kaupungin-orkesteri voi toiminnassaan tähdätä hyvin monenlaisiin tapahtumiin.

Kaikki orkesterit toimivat valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla. Konsertteja viedään ulkomaille, mutta myös vierailijoita kutsutaan Suomeen. Esimerkiksi Vaasan kaupunginorkesterilla on usein musiikin maailmanluokan laulaja- tai soittajatähtiä vieraanaan. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin kansainvälistä toimintaa voidaan pitää erittäin aktiivisena. Orkesteri on vuosien varrella tehnyt ulkomaankiertueita Eurooppaan, Japaniin ja Yhdysvaltoihin. Orkesteri on tottunut käyttämään agentuuria apuna Saksassa – koska Eurooppa on täynnä hyviä orkestereita, täytyy osata toimia oikein. Edustava esimerkki kansainvälisestä toiminnasta on joka kolmas vuosi Viljo ja Maire Vuorion Säätiön ja Vaasan kaupungin yhteistyönä järjestämä *Kansainvälinen Jorma Panula Kapellimestarikilpailu*. Sen taiteellisena johtajana ja tuomariston puheenjohtajana toimii nimen mukaisesti professori Jorma Panula. Seinäjoen kaupunginorkesteri tekee yhteistyötä kaupungin, Suomen Säveltäjät ry:n ja Yleisradion kanssa kansainvälisen kamarimusiikin sävellyskilpailun *Chamber Music Seinäjoki* yhteydessä.

Valtakunnallisella tasolla pohjalaiset orkesterit tekevät yhteistyötä muiden orkesterien kanssa, esimerkiksi Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri soittaa Helsingin kaupunginorkesterin esityssarjassa, silloin kun tämä itse on kiertueella. Yhteistyötä on ennen kaikkea valtakunnallisten musiikkitapahtumien kanssa – joista useat järjestetään pohjalaismaakunnissa. Jo mainitun Korsholman musiikkijuhlien lisäksi etenkin oopperan esittäminen vaatii orkestereilta yhteistyötä. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri tekee yhteistyötä *Kokkolan oopperakesässä* Pietarsaaren orkesterin kanssa. Vaasan kaupunginorkesterille ooppera on yksi tärkeimmistä

¹³ Valtakunnallisesti *Suomen Sinfoniaorkesterit ry* kokoaa orkesterit ja hoitaa asioita vuokrausnuotistoista palkkoihin ja neuvottelut valtion suuntaan.

toiminnan osa-alueista. Vaasan kaupunginorkesteri toteuttaa oopperat Vaasan kaupunginteatterin ja *Vaasan oopperasäätiön* kanssa. Ooppera-esitykset vaativat Vaasan kaupunginorkesteria suuremman arsenaalin. Orkesterin edustajan mukaan ilman yhteistyötä orkesterin työ olisikin lähempänä ”hiekkalaatikkohommaa” – ei voitaisi esittää isompia teoksia. Yhteiskonsertteihin suhtaudutaan orkestereissa erityisen positiivisesti silloin, kun konsertit ovat sellaisia, joita ei yksin pystytä tekemään. Yhteistyö ei saa olla vain päämäärä, vaan sille on oltava syy. Yhteistyö mahdollistaa, siitä hyötyvät kaikki ja yhteistyökumppanuus nähdään helppona toteuttaa. Huonot kokemukset vältetään, kun asiat mietitään kunnolla. Toisaalta toiminnassa on paljon sellaista, mitä ei varsinaisesti luonnehdita yhteistyöksi, vaan kyse on ”keikasta”. Seinäjoen kaupunginorkesterin valikoima on laaja kirkkomusiikista kuoroihin ja *Tangomarkkinat*-festivaalin humuun. Esityksiä voidaan toteuttaa ravintoloista museoihin: Seinäjoen kaupunginorkesteri on esiintynyt esimerkiksi Nelimarkka-museossa. Luonteva alueellinen yhteistyötoimija ovat teatterit – myös pienemmässä mittakaavassa. Seinäjoella teatteri ja orkesteri esittävät näyttelijän ja muusikon yhdessä kertomia musiikkisatuja.

Tulevaisuus vaatii orkestereilta tavoitteiden pohdintaa ja toiminnan arviointia. Orkestereilla oli muun muassa kiinnostusta tavoittaa laajaa ikäryhmää – nyt kuulijakunta ei ole nuorta. Poikkitaiteellisuus kiinnostaa, esimerkiksi maakuntakonsertti Nelimarkka-museon ympäristössä yhdistää kuva- ja säveltaiteen. Kiinnostusta on myös tanssin alaa kohtaan, ja vaikka Pohjanmaan tanssin aluekeskus ei niin tuttu vielä ollutkaan, sen taustaorganisaatio WATT ry tunnettiin. Taiteen ja kulttuurin aluekeskusten kanssa yhteistyötä on ollut jonkin verran. Seinäjoen kaupunginorkesteri on ohjelmistossaan esittänyt *Charles Chaplinin Kultakuumeen* alkuperäisen musiikin elävöittämänä ja Elokuvakeskus Botnia on ollut mukana hankkeessa. Vaasan kaupunginorkesteri on tehnyt yhteistyötä BARKin kanssa lapsille ilmaisissa koululaiskonserteissa vuosina 2009 ja 2010. Orkesteri on toteuttanut koululaiskonserttiprojekteja vuodesta 2005 Pohjanmaan liiton ja KulturÖsterbottenin tuella ja vuonna 2008 kannatusyhdistys Bravo!n tuella. BARKin aloitettua toimintansa siirsivät liitot koululaiskonsertit sen järjestettäväksi. Kokonaiskuulijamäärä on Pohjanmaan maakunnan konserteissa ollut lähes 30 000 ja kyselyjä esityksistä on tullut myös Etelä-Pohjanmaan puolelta. Vaasan kaupunginorkesteri voisi harkita toiminnan laajentamista. Asiaa kannattaisi miettiä yhdessä Seinäjoen kaupunginorkesterin kanssa, sillä myös se oli kiinnostunut koululaiskonserteista. On kiinnostavaa miettiä myös, voiko Pohjanmaan maakunnan alueella toimiva BARK ulottaa tulevaisuudessa palvelunsa laajemmalle kuin yhteen maakuntaan ja millä tavoin. Asian tarkastelua voisi auttaa Vaasan kaupunginorkesterin, Seinäjoen kaupunginorkesterin ja BARKin yhteistyö, ja siitä järjestettiin elokuussa 2011 keskustelutilaisuus.

5. PROJEKTIYHTEISTYÖ ALUEKESKUSTEN JA ALUEELLISTEN TOIMIJOIDEN YHTEISTOIMINTAMALLINA

Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taiteen ja kulttuurin aluekeskukset sekä alueelliset toimijat suhtautuvat haastatteluiden perusteella yhteistyöhön avoimesti ja positiivisesti. Projektiyhteistyö vaikuttaa parhaalta ratkaisulta aluekeskusten ja alueellisten toimijoiden yhteistoimintamalliksi. Muiden mallien osalta on hankalaa sovittaa toimintaa yhteen organisaatioiden, resurssien tai lain mukaisten tehtävien moninaisuuden alla. Kuitenkin juuri monipuolisuus suurella alueella sekä toimijoiden melko suuret eroavaisuudet toiminnan tasossa, laadussa ja määrässä voivat projektituontoiseksi määrittelyssä yhteistyössä toimia hyvin. Projektiyhteistyö on toimijoille lähestyttävä, totuttu ja helppo tapa toimia yhdessä. Yhteistyön on lisättävä alueen taiteen ja kulttuurin tarjontaa ja edistettävä kaikkia yhteistyön osapuolia ja näiden toimintamahdollisuuksia. Yhteistyön on mahdollistettava sellaista, jota muuten ei olisi voitu toteuttaa. Yhteistyötä ei tehdä vain yhteistyön vuoksi – vaan toiminta perustuu jollekin, mille on olemassa tarve.

Terminä projekti on hieman hankala, sillä sen ei yleensä mielletä tarkoittavan jatkuvaa, jopa perustoiminnan osaksi liitettyä asiaa. Kuitenkin esimerkiksi monet jatkuvat tapahtumat, kuten festivaalit tai seminaarit ovat usein kertaluonteisessa suhteessa moniin niiden toiminnan laatua määrääviin tekijöihin – tärkeimpänä rahoitukseen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei niihin pyrittäisi sitoutumaan. Siten projektiyhteistyö sopii yhteistoimintamalliksi nimenomaan silloin, kun se lähtee tavoitteesta jatkuvaluonteiseen toimintaan ja toimijoiden sitoutumiseen tähän yhteistyöhön. Toimintamallissa toimijatahot siis sitoutuvat tekemään yhteistyötä joko yhdessä tai useammassa projektissa, rytmitettyinä pitkälle ajanjaksolle. Projektimuotoisen yhteistyön on oltava muovautuva. Kokemuksien, arvioinnin tai palautteen myötä on oltava mahdollista korjata asioita nopeasti ja ottaa huomioon sellaisia asioita, joita ei ensin ole otettu lukuun.

Aluekeskusten ja muiden alueellisten toimijoiden välinen projektiyhteistyö on mahdollista vain, mikäli yhteistyölle on olemassa tilaus ja konkreettisia mahdollisuuksia toteuttaa. Yhteistoimintamallin osalta Levón-instituutissa järjestettiin kolme keskustelutilaisuutta elokuussa 2011. Tarkoituksena oli edistää alueellisten toimijoiden haastatteluissa tulleita ajatuksia yhteistyöstä sekä tuoda esiin projektiyhteistyö yhteistoimintamallina. Alueellisista toimijoista mukana keskusteluissa olivat museot Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseota lukuun ottamatta, sekä teatterit ja orkesterit Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteria lukuun ottamatta. Kirjastojen osalta tämän selvitystyön yhteydessä ei järjestetty keskustelutilaisuutta, sillä haastatteluissa ei noussut esiin nykyisten toimintatapojen ulkopuolisia ajatuksia. Tämä ei välttämättä kerro siitä, ettei tulevaisuudessa

kirjastojen ja aluekeskusten yhteistyössä voisi löytää uusiakin mahdollisuuksia: Yhtenä esimerkkinä voisi olla kirjastoja ja elokuvakeskuksia yhteen saattava audiovisuaalinen kulttuuri. Aluekeskuksista keskusteluista rajautui pois Eloku- vakeskus Botnia. Aluekeskukset ovat lähtökohtaisesti siinä mielessä erinomaisia yhteistyökumppaneita, että niiden alueellinen kattavuus mahdollistaa toimimisen yhteistyössä Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen eri maakuntien rajatum- pien alueellisten toimijoiden kanssa. Seuraavaksi selvityksessä esitellään näiden kolmen keskustelutilaisuuden anti alueellisen yhteistyön näkökulmasta. Kunkin keskustelun aihe ja eteneminen lähtivät selvityksen luonteen mukaisesti toimi- joista itsestään ja heidän kiinnostuksestaan.

5.1 Projektiyhteistyö 1: Visuaalisen alan yhteistyö

Keskustelutilaisuus 15.8.2011 Levón-instituutissa.

Katarina Andersson (Pohjanmaan museo)

Kristina Ahmas (K.H. Renlundin museo – Keskipohjanmaan maakuntamuseo)

Leena Passi (Nelimarkka-museo)

Ilkka Salomäenpää (Levón-instituutti)

Levón-instituutin järjestämien keskustelutilaisuuksien osalta oli keskeistä, että ajatus yhteistyöstä tulee toimijoilta, ja selvityksessä sitä pyritään viemään mahdollisuuksien ja kiinnostuksen mukaan eteenpäin. Ensimmäinen keskustelu koski visuaalisen alan yhteistyömahdollisuuksia. Projektiyhteistyö kuvataiteen kentällä vastaisi pohjalaisen kuvataiteen alan tarpeeseen usealla tavalla. Keskei- sinä näkökulmina keskustelussa olivat taiteen saavutettavuuden edistäminen, alueen toimijoiden yhteistyön edistäminen ja pohjalaisen kuvataiteen kentän valtakunnallinen esille tuominen ja markkinointi sekä alueen kuvataiteilijoiden aseman parantaminen.

Visuaalisen alan yhteistyön lähtöajatus tuli Pohjanmaan museolta. Vuosien 1992 ja 2001 välillä Pohjanmaan museo järjesti Vaasassa säännöllistä näyttely- yhteistyötä graafisen taiteen alalla nimellä GRAFINNOVA. Aikanaan tapahtuman konseptia pidettiin hyvänä, mutta resurssisytyt kuitenkin lopettivat sen. Poh- janmaan museo olisi kiinnostunut toteuttamaan vastaavankaltaista tapahtumaa uudelleen, mutta nyt laajemmalla yhteistyöllä ja järjestäjäpohjalla. Sisältö GRA- FINNOVAssa keskittyi nimensä mukaisesti graafiseen taiteeseen, mutta nyt olisi mahdollista suunnitella tapahtumasta laajemmin visuaalisten taiteiden kenttää yhdistävä. Tällaiselle tapahtumalle Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella vaikuttaisi olevan tarvetta.

Järjestetyn keskustelutilaisuuden tavoitteena oli ensinnä kolmen museon (joista kaksi aluetaidemuseota) yhteistyön mahdollisuuksien ja edellytysten löytäminen. Yhteistyösävelen löytäminen oli helppoa. Pohjalaisilla aluetaidemuseoilla lähtökohdat niin niiden tehtävien (1192/2005, 3 §) kuin korotetun valtionosuudenkin puolesta (1192/2005, 2 §) ovat automaattisesti otollisia alueen yhteistyön edistämiseen. Jo Paltilan selvityksessä havaittiin, että aluetaidemuseoiden (kuten myös -orkesterien ja -teattereiden) alueellista toimintaa tulisi vahvistaa laitosten sisäisessä toiminnassa. Alueelliseen toimintaan myönnettyjen määrärahojen seuranta tulisi tehostaa, jotta alueelliseen toimintaan myönnettyt valtionavut ohjautuvat tarkoituksenmukaisesti. Erityisesti taidemuseoiden mahdollisuuksia toimia koko visuaalisen kulttuurin alueella tulisi vahvistaa kehittämällä yhteistyötä muiden visuaalisen alan toimijoiden kanssa. (Palttila 2009: 14–15.) Palttilan valtakunnallisessa selvityksessä esittelemä näkökanta olikin keskeinen lähtökohhta Levón-instituutin visuaalisten alojen projektimuotoisen yhteistyön sisällölle. Selvityksessä oli tehtävänantoa palvelleen kiinnostus edistää etenkin alueellisten museotoimijoiden ja Pohjanmaan valokuvakeskuksen yhteistyötä – mutta myös kuvataide laajemmin, kuten yhdistykset, kiinnosti. Ajatuksena olisi, että muodostettavassa yhteistyössä otettaisiin huomioon valokuvakeskus yhtenä yhteistyötahona. Valokuvakeskukselle edustajalle esiteltiin ajatusta aluekeskusten keskinäisten yhteistoimintamallien esittelyn yhteydessä, ja keskukselta osoitettiin sitä kohtaan kiinnostusta. Pienellä resurssilla ja vapaaehtoistyöllä toimiva keskus ei osallistuisi kuitenkaan ensimmäiseen keskusteluun, vaan tulisi mukaan tarvittaessa asioiden edetessä. Vetovastuu asiassa on alueellisilla toimijoilla.

Keskustelussa museoiden välisestä yhteistyöstä visuaalisen taiteen kentällä päästiin yhteiseen ymmärrykseen nopeasti. Sitä vastoin ajatuksia tapahtuman sisällystä ei syvennetty. Valokuvan aluekeskuksen sekä alueen visuaalisten taiteiden toimijoiden mahdollinen rooli tai erilaiset yhteistyötoimintatavat eivät muutamia pieniä huomioita lukuun ottamatta avautuneet – vaihtoehtoja ei esitetty tai suljettu pois. Tässä vaiheessa aluekeskuksen tai muiden visuaalisten taiteen edustajien huomiointi oli periaatteellinen. Asiassa ei siten edetty yhteistyön edellytyksiin tai mahdollisuuksiin, vaan käytännössä näiden asioiden katsottiin olevan museoammattilaisten keskinäisen tapaaminen sisältöä ja suhteessa prosessin etenemiseen. Keskustelu oli siten hieman liian aikaisessa vaiheessa järjestetty – tapahtuman rahoituksen selvittäminen on tehtävä ensin. Keskustelutilaisuus keskittyikin yhteistyön sijaan käsittelemään enemmän rahoitusmahdollisuuksia.

Projektiyhteistyö jatkuvaksi suunniteltavassa tapahtumassa antaa mahdollisuuksia parantaa taiteen saavutettavuutta, alueellista hyvinvointia tai luovan talouden toimijoiden asemaa. Kytkös alueen markkinointiin ja esille tuomiseen löytää ajatukselliset yhteydet myös maakuntien liittojen suuntaan. Siksi projektilla on mahdollisuus toimia hyvänä yhdistäjänä eri aluetoimijoiden ja toimijasektoreiden välillä. Projektin laajuuden vuoksi sen toteuttaminen vaatii huomattavaa rahoitusta esimerkiksi näyttelysuunnittelijan ja näyttelyarkkitehdin työpanoksille.

5.2 Projektiyhteistyö 2: Lastenkulttuurin keskusten ja orkesterien yhteistyö

Keskustelutilaisuus 26.8.2011 Levón-instituutissa.

Merja Tyynelä (Vaasan kaupunginorkesteri)

Jukka Mäkelä (Vaasan kaupunginorkesteri)

Tarja Hautamäki (Pohjanmaan liitto/Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK)

Seija Punnonen (Pohjanmaan liitto/Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK)

Ilkka Salomäenpää (Levón-instituutti)

Toinen keskustelutilaisuus käsitteli projektiyhteistyötä lastenkulttuurin aluekeskuksen ja alueorkesterin välillä. BARKin ja orkestereiden välinen keskustelutilaisuus valikoitui siis yhdeksi kolmesta järjestetystä keskustelutilaisuudesta. Tähän vaikuttivat jo toimiva aluekeskuksen ja alueellisen toimijan yhteistyö (BARK ja Vaasan kaupunginorkesteri koululaiskonserttien osalta), olemassa oleva kiinnostus (kiinnostusta esitettiin haastattelussa niin koululaiskonsertteihin kuin BARKin toimintaan) ja myös orkesterin välinen yhteistyö (Vaasan ja Seinäjoen orkesterit).

Taustalla oli toive koululaiskonserttien laajentamisesta Pohjanmaan maakunnasta Etelä-Pohjanmaan puolelle. Vaasan kaupunginorkesteri on toteuttanut Pohjanmaan liiton ja KulturÖsterbottenin tuella koululaiskonserttiprojekteja vuodesta 2005 ja sittemmin BARKin tuella. Ilmaiskonserttien kokonaiskuulijamäärä on ollut lähes 30 000 oppilasta. Haastattelussa tuli esiin kiinnostusta laajentaa toimintaa, sillä Vaasan kaupunginorkesteri oli saanut esiintymiskyselyjä myös Etelä-Pohjanmaan puolelta. Etelä-Pohjanmaalla toimiva Seinäjoen kaupunginorkesteri suhtautui koululaiskonsertteihin positiivisesti, sillä lapsille ja nuorille halutaan suunnata ohjelmistoa.

Vaasan ja Seinäjoen orkestereille yhteistyö on erittäin tuttua yhteiskonserttien kautta. Myös opetus- ja kulttuuriministeriö on kannustanut orkesterien välistä yhteistyötä. Kun orkestereiden toiminta yleensä noudattaa maakuntien rajoja, voidaan yhteiskonserteissa toteuttaa esityksiä, joihin resurssit yksinään eivät riittäisi. Vaikka koululaiskonsertit ovat olleet Vaasan kaupunginorkesterin yksin tekemiä, voisi yhteistyö tuoda niihin myös uutta – tämä oli järjestetyn keskustelun ensimmäinen tavoite. Seinäjoen orkesterin edustaja oli estynyt saapumaan tapaamiseen, joten keskustelua orkesterien mahdollisuuksista ei voitu käydä muuten kuin Vaasan kaupunginorkesterin näkökulmasta. Yhteistyötä on tehty paljon, mutta yhteistyön osalta voidaan miettiä uudenvälisiä mahdollisuuksia.

Toinen tavoite keskustelutilaisuuden järjestämisessä oli lastenkulttuurin palveluiden mahdollinen laajentaminen koko Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueelle. Keskeinen huoli on, että alueen kahdesta mallikkaasti toimivasta

aluekeskuksesta huolimatta toiminta ei kata koko taidetoimikunnan toimialuetta. Alueella on paljon lapsia, jotka eivät kuulu lastenkulttuurikeskusten (BARK ja Louhimo) toiminta-alueisiin. Toisin sanoen kulttuuripalveluiden saatavuuden tasa-arvon kannalta on hankalaa, että alueella toimii yhteistyössä kaksi lastenkulttuurikeskusta, mutta silti paljon lapsia ja nuoria jää toiminnan ulkopuolelle. Onkin kiinnostavaa, jos saavutettavuutta voidaan kasvattaa. Kummatkin toimijat toimivat perustelluissa rajoissaan, mutta ehkä yhteistyön ja erillisrahoituksen avulla toimintaa olisi projektikohtaisesti myös mahdollisuus laajentaa. Mikäli toiminta yhteistyön välityksellä laajentuisi, vaatii se myös lisää resursseja, sillä toiminta ei saa laajentuessaan heiketä laadullisesti. Louhimon ja BARKin yhteistyökuvio on toisaalta selkeä. Niiden erilaiset toimenkuvat täydentävät toisiaan. Yhteistyötä voidaan kuitenkin varmasti vielä myös tiivistää. Louhimon edustajaa informoitiin keskustelutilaisuudesta. Ilmeni, että Louhimo on kiinnostunut tulemaan mukaan mahdolliseen yhteistyöhön, mikäli asiassa on kosketuspintaa sen toimintaan.

Keskustelutilaisuudessa syntyi jonkin verran ideoita. Tilaisuudessa käsiteltiin myös rahoitusta. Taiteen keskustoimikunta on siirtänyt lastenkulttuurin erityisavustukset yhteisöille ja kohdeapurahat yksityisille hakijoille päätettäväksi alueellisiin taidetoimikuntiin. Tämä pitäisi olla hyvä askel eteenpäin valtakunnallisen tuen jakautumisessa tasapuolisesti alueille. Tapaamisessa käsiteltiin myös rahoituksen mahdollista hakemista käynnissä olevasta hausta *Lastenkulttuurin erityisavustukset yhteisöille*. Jatkossa BARKin ja Louhimon edustajat tavannevat asian tiimoilta keskinäisessä neuvottelussa. Samoin tekevät Vaasan ja Seinäjoen kaupunginorkesterien edustajat. Tämän jälkeen on mahdollisesti uuden yhteiskeskustelun paikka riippuen siitä, kuinka jatkokeskustelut ovat onnistuneet.

5.3 Projektiyhteistyö 3: Tanssin aluekeskuksen ja teattereiden yhteistyö

Keskustelutilaisuus 29.8.2011 Levón-instituutissa.

Marit Berndtson (Wasa Teater)
 Vesa Tapio Valo (Seinäjoen kaupunginteatteri)
 Ari-Pekka Lahti (Kokkolan kaupunginteatteri)
 Mia Wiik (Pohjanmaan tanssin aluekeskus)
 Mari Omars (Pohjanmaan tanssin aluekeskus)
 Ilkka Salomäenpää (Lévon-instituutti)

Kolmas ja viimeinen keskustelutilaisuus järjestettiin tanssin aluekeskuksen ja teattereiden yhteistyön osalta. Teatterit tuntevat valmiiksi toisensa ja yhteistyökokemusta on jo kertynyt joko tanssin aluekeskuksen tai sen taustaorganisaation

Watt ry:n kanssa. Selvityksen valossa tanssin aluekeskuksen ja teattereiden keskustelu oli käydyistä rikkain, sillä näkökulma oli selkeästi painottunut yhteistyön pohdintaan ja ajatusten vaihto oli avointa sekä hedelmällistä. Keskustelussa ei jääty liikoja tietyn valmiin projektimahdollisuuden miettimiseen, vaan keskusteltiin mitä jatkuvaluonteinen yhteistyö olisi, miten se kannattaisi järjestää ja miten lähdetäisiin liikkeelle. Keskustelu kulki jäsennettynä ja avarsi selvityksen näkökulmaa ja suuntia, minne päin pitäisi mennä – ja myös mihin suuntaan ei pitäisi mennä.

Yhteinen jatkuvaluonteinen projektiyhteistyö nähtiin mahdollisena. Seinäjoen kaupunginteatterin edustaja painotti yhteistyötä jo suunnitteluvaiheessa. Teatterit eivät ota ohjelmistoonsa mitään automaattisesti. Yhteistyön kannalta alusta asti yhdessä toimiminen vie toimintaa eteenpäin eri asteella, kuin vaikkapa vuokrasuhde, jossa teatteri vuokraa salinsa tanssin aluekeskuksen näytökseen. Yleisesti keskustelussa tuli esiin teattereiden positiivinen suhde tanssiteatteriin. Wasa Teaterin kokemusten mukaan tanssin aluekeskuksen projektit soveltuvat teattereille yhteistyöhön erittäin hyvin. Kokkolan kaupunginteatteri suhtautui yhteistyöhön myönteisesti, kuitenkin unohtamatta teatterin alueen muita tanssin ammattilaisia. Tanssin aluekeskuksen kontaktit ammatilliseen tanssin kenttään ovat hyvin laajat ja näiden toimijoiden huomioon ottaminen on luontevaa. Pääasia on välttää päällekkäisyydet ja kilpailuasetelmat. Tavoite on, että yhteistyöllä saadaan aikaan enemmän. Kaikki osapuolet kannattivat tanssin edistämistä tukemalla alueen vahvuuksia. Tavoitteena olisi ennen muuta ammattitanssijoiden työmahdollisuuksien edistäminen alueella. Tämä palvelisi myös teattereita näiden tuotannoissa.

Seinäjoen kaupunginteatterin edustaja esitti suunnitelmallista yhteistyötä ja yhteisten pelisääntöjen luomisesta. Yhteistoimintamallin ollessa projektiyhteistyö asioista olisi pyrittävä sopimaan aiesopimuksella, jotta pysyvä yhteistyöasetelma olisi toimiva, kaikkia palveleva ja yhteisesti ymmärretty. Aiesopimus mahdollistaisi pysyvien käytäntöjen luomisen. Käytännön tasolla yhteistyö vaatii suunnittelua ja neuvottelua: Tanssin aluekeskuksen tehtävänä olisi toimia projektimahdollisuuksien kartoittajana ja esittelijänä. Tiedot esityksen kohdeyleisöstä, kokoluokasta, tekniikasta ja muista yksityiskohdista tulisivat olla kattavat. Seinäjoen kaupunginteatterin esittelemä ajatus siitä, miten kehitystyötä jatkettaisiin, sai positiivisen vastaanoton. Kokkolan kaupunginteatteri painotti, että jatkokokouksissa tähdätään päätöksiin ja toimintaan. Valitettavasti Vaasan kaupunginteatterin edustaja oli estynyt saapumaan tapaamiseen, joten heidän osaltaan mielipidettä ei kuulu tämän keskustelutilaisuuden yhteydessä.

Keskustelu vei yhteistyötä eteenpäin hyvässä tavoitteiden ja edellytysten suhteessa. Vastuu yhteistyön jatkamisesta keskustelusta eteenpäin on Pohjanmaan tanssin aluekeskuksella. Tanssin aluekeskuksen ja alueen teattereiden esisopimus voi omalta osaltaan toimia alueellisen yhteistyön mallina myös muille. Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialue tarvitsee malleja siitä, kuinka alueen toimintakenttä voisi edetä kohti tiivistä ja kaikkia tasapuolisesti palvelevaa yhteistyötä.

6. NÄKÖKULMIA POHJALAISelta TAITEEN JA KULTTUURIN RIKKAALTA KENTÄLTÄ

Selvityksen kuudennessa luvussa käsitellään haastatteluissa esiintyneitä teemoja. Alueelliseen yhteistyöhön keskittyvässä selvityksessä keskustelut sivusivat myös ajankohtaisia teemoja, joissa huomioidaan selvityksessä keskeisten tahojen lisäksi pohjalaista taiteen ja kulttuurin kenttää laajemmin. Monet aiheet ovat teemaltaan painavia. Tässä selvityksessä niihin kuitenkin keskitytään yhteistyön näkökulmasta ja pyritään näkemään näiden teemojen rooli alueellisen yhteistyön tavoitteiden kohdentajana sekä elävän taide- ja kulttuurielämän mahdollistajana. Esimerkiksi rikasta kulttuuria ei ole olemassa ilman omaa vahvaa identiteettiä. Kun kulttuurin saavutettavuudessa ja hyvinvointia lisäävissä toimissa onnistutaan, niiden piiriin kuuluvien elämänlaadun voidaan odottaa kehittyvän. Sitä kautta myös alueellinen vetovoima kasvaa.

Tässä luvussa käsitellään kolmannen sektorin, luovan talouden ja koulutussektorin toimijoiden näkökulmia. Tämä toivottavasti avartaa selvityksen tarjoamaa maisemaa Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueesta; laaja luku avartaa kolmen maakunnan taiteen ja kulttuurin kenttää.

6.1 Alueen identiteetti ja sen merkitys

Alueellinen identiteetti on erottamaton ja tunnistettava osa taiteen ja kulttuurin kentän toimijoita. Haastatteluiden perusteella voidaan tehdä selkeä johtopäätös, että paikallisen, maakunnallisen tai laajemman pohjalaisen alueellisen identiteetin tukeminen ja kasvattaminen kuuluvat lähes poikkeuksetta keskeisiin taiteen tekemisen ja kulttuuritoiminnan vaikuttimiin. Pienimmän maakunnan eli Keski-Pohjanmaan osalta taiteen ja kulttuuritoiminnan merkitys identiteettiä voimistavana tekijänä nousi hyvin esiin. Ruotsinkielisillä toimijoilla identiteetti sidottiin kieleen, mutta yleisesti alueellinen, maakunnallinen tai paikallinen historia, elinympäristö, luonto ja elinkeinot ovat elementtejä, joille identiteetti vaikuttaisi rakentuneen.

Menneestä kumpuavan voidaan katsoa muokkaavan identiteettiä tai jalostavan sitä uudelleen ilman, että perinteiset arvot unohtuisivat. Etelä-Pohjanmaan historiassa lakeuksien ihmisten halu menestyä on jalostunut yrittäjyyden arvostukseen. Keski-Pohjanmaan identiteetti liittyy tunnettuihin perinteisiin, kuten pelimannikulttuuriin ja vahvaan musiikilliseen osaamiseen, mutta identiteetin rakentuminen myös esimerkiksi torpparimenneisyydestä erona suurempiin pohjalaismaakuntiin tuli esiin. Pienessä maakunnassa on voimakas yhteishenki. Haastattelujen perusteella Vaasan identiteettiin kuuluu kansainvälisyys. Tämän

voidaan katsoa perustuvan kaupungin vahvaan ruotsinkielisyyteen ja pohjoismaiseen yhteistyöhön. Kansainvälisyyden mittareina ovat liiketoiminta, koulutus ja kulttuuri. Kansainvälisyys identiteettinä on vahvassa yhteydessä avoimuuteen ja suvaitsevaisuuteen, mikä näkyy maakunnan suhtautumisessa esimerkiksi maahanmuuttajiin. Kielimuurit nähtiin taiteen ja kulttuurin toimijoiden piirissä yllättävänkin yleisesti turhana politikointina ja muita tarkoituksia kuin kehityvää taide- ja kulttuurikenttää palvelevina raja-aitoina.

Pohjalaista identiteettiä ei tarvinnut haastatteluissa etsiä, kun haastatteluihin kuuluivat alueelliset toimijat maakuntamuseoista alkaen. Museoiden haastatteluisa identiteetistä keskusteltiin oikeastaan vähiten, sillä museoiden tehtävässä sen merkitys on välitön. Muissa keskusteluissa identiteetistä puhuttiin vaihtelevasti riippuen myös siitä, mitä haastattelija halusi painottaa. Identiteetin merkitys toiminnalle tuli vahvana esiin kirjastoissa. Kirjastot ovat kaupungin käytetyimpänä kulttuuripalveluna velvollisia toimimaan alueellisen identiteetin nostajana ja lähikirjastot ovat tunnustetusti tärkeitä maaseudulle. Myös teatteriväki korosti voimakkaasti identiteetin merkitystä. Teatterin yhdeksi tehtäväksi nähtiin identiteetin rakentaminen. Tämä on yhteydessä näkemyksien avartamiseen. Teatterin merkitys nähtiin esimerkiksi siinä, että teatteri aktiivisesti viestii alueen olemassaolosta. Teatterinäyttämö peilaa, paljastaa, viihdyttää ja kohtaa. Se ei vastaa kysymykseen keitä me olemme, mutta se kysyy sitä yhdessä yleisönsä kanssa.

Taiteen ja kulttuurin aluekeskusten suhde identiteettiin näkyy siinä, että ne haluavat korostaa alueen omaleimaisuutta ja painottaa alueelle tyypillisiä piirteitä. Selkeintä tämä on Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen aluekeskuksista BARKin toiminnassa, sillä sen keskeiseen toimintaan kuuluu kulttuuriperintökasvatus. Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry:n nimessä on monien kuvien kohde mukana. Kaksikielisyys on aluekeskuksille keskeistä, Pohjanmaan tanssin aluekeskus on ainoa kaksikielinen aluekeskus tanssitaiteen alueverkostossa ja Elokuvakeskus Botnia ainoa kaksikieliseksi rekisteröity aluekeskus elokuvakeskusten joukossa. Suomenkielisellä Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevat valokuvakeskus ja Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto Louhimo toimivat suomenkielillä. Louhimon yhteys Seinäjoen seudulla painotettuun rytmimusiikkiin voidaan katsoa kuuluvan osaksi alueen identiteettiä. Elokuvakeskus Botnia on alueellisten elokuvakeskustehtävien lisäksi erikoistunut luontoelokuvaan. Luonto on tärkeä osa alueen identiteettiä – onhan Merenkurkun saaristo Suomen ainoa Unescon luonnonperintökohde. Siinä, missä elokuvakeskuksen toiminnassa näkyy yhteydet pohjoismaihin, Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen toiminnasta löytyy tavoitteita laajempaan kansainvälisyyteen.

Identiteettiä käsittelevässä keskustelussa tuli esiin kulttuuriviennin merkitys valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla läpi taiteen ja kulttuurin kentän. Halun edustaa aluetta, menestyä laajemmin ja näyttää, mihin pystyy voidaan katsoa liittyvän myös identiteetin tukemiseen. Sellaista, mikä ei ole luontaisesti

alueesta kumpuavaa, ei taiteen ja kulttuurin kentällä tavoitella. Identiteettikysymystä käsiteltiin haastatteluissa myös paikallisuudesta lähtien. Esimerkiksi valtion osuuden piiriin kuuluva Stundarsin ulkoilmamuseo ja kulttuurikeskus rakentuu paikallisesta perinnöstä, sillä Sulvan kylä Mustasaassa on rakentanut paikan talkootyöllä. Vaikka tämä on johtanut ammatilliseen museo- ja myös liiketaloudelliseen toimintaan, pysyy perusta samana. Paikallisuuden korostuminen voi olla myös rajoite – kaikki yhteistyö ei ole mahdollista.

6.2 Taiteen ja kulttuurin yhteys hyvinvointiin

Taide- ja kulttuuritoiminnan katsotaan vaikuttavan yleiseen hyvinvointiin. Toiminnan palveluiden saavutettavuuden parantaminen edistää yhteiskunnallista hyvinvointia; tarjonta on saavutettavaa silloin, kun erilaiset yleisöt voivat käyttää sitä tai osallistua siihen helposti ja esteettömästi. Asiaan on panostettu opetus- ja kulttuuriministeriön *Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia* toimintaohjelman 2010–2014 avulla sekä maakuntien liittojen ja keskuskaupunkien strategioissa. Kulttuurin vaikutukset hyvinvointiin otetaan huomioon myös esimerkiksi Pohjanmaan taidetoimikunnan toiminnassa *Taide, nuoret ja kaveruus* -hankkeessa ja TaideVIP15-etukortissa, joka jaetaan alueen kahdeksaluokkalaisille. Kortilla saa ilmaisen sisäänpääsyn museoon tai alennuksen teatterilipusta. TaideVIP15-yhteistyössä toimivat kaikki maakuntien valtionosuutta saavat laitokset, joilla on usein muutenkin alennuksia erilaisille ryhmille. Esimerkiksi museoihin pääsy on ilmaista tai muita edullisempaa lapsilla, eläkeläisillä, opiskelijoilla, varusmiehillä ja työttömillä. Lisäksi voi olla myös erityisiä kaikille ilmaisia päiviä. Useat haastateltavat mainitsivat kulttuurisetelit myönteisenä kulttuuripalveluiden saavutettavuutta edistävänä asiana.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintaohjelman tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kulttuurin ja taiteen keinoin sekä osallisuuden lisääminen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla. Alueellisten taidetoimikuntien kautta alueille jaettujen avustusten, tavoitteena oli toteuttaa tätä ohjelmaa. Pohjanmaan taidetoimikunta jakoi avustuksia lähes 77 000 euroa. Hankkeet päättyivät toukokuussa 2011, ja Pohjanmaan taidetoimikunta on julkaissut hyvinvointipalveluhankkeista selvityksen. Osa haastateltavista oli osallisina edellä mainituissa hankkeissa ja siten taidetoimikunnan selvityksessä tuli esiin osin samoja asioita kuin tässä selvityksessä. Esimerkiksi K.H. Renlundin museo – Keski-Pohjanmaan maakuntamuseon *Taidetta ikääntyneille* -hankkeen virtuaalisen näyttelyopastuksen tavoitteena oli edistää alueen ikääntyneiden osallistumista taide- ja kulttuuripainotteisiin palveluihin sekä parantaa palveluiden saavutettavuutta. Seinäjoen kaupungin hanke taas toteutettiin yhteistyössä kaupungin maahanmuuttajakeskuksen kanssa tavoitteena ennakkoluulojen vähentäminen

ja syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen sekä kaupungin kehittäminen suvaitsevaisemmaksi. Hankkeessa oli yhteistyökumppanina Louhimo, jonka henkilökunta oli mukana opettamassa bändikoulu-työpajoissa. (Häggström 2011: 23, 37–38.)

Lapset ja nuoret ovat ikäihmisten ohella yleinen kohderyhmä myös muilla kuin lastenkulttuuriin keskittyneillä tahoilla. Taiteen ja kulttuurin aluekeskukset pyrkivät ottamaan huomioon erilaiset yleisöt, esimerkiksi Pohjanmaan tanssin aluekeskus järjestää näytöksiä eri ikäryhmille, ja lapsille suunnattua toimintaa on tehty yhteistyössä muun muassa Wasa Teaterin kanssa. Aluekeskusten mahdollisuus toiminnan ulottamiseen jokaiseen maakuntaan on niiden vahvuus. Pohjanmaan tanssin aluekeskus on järjestänyt Vaasassa, Kokkolassa sekä Seinäjoella *Open Stage*-tilaisuuksia, joita tarjotaan myös jatkossa. Tilaisuuksissa nuoret tanssin harrastajat esittävät omia koreografioitaan ja saavat ammattikoreografeilta ohjausta koreografian teossa. Kaikki teatterit kiinnittävät huomiota nuoriin ja järjestävät näytöksiä koululaisille ja nuorille. Seinäjoen kaupunginteatterin tavoitteena on tuoda nuoria teatteriin myös tekemään; *Verstas-teatteri*ksi nimetty nuorten teatteri on muuttuva näyttämö teatterin kellarissa. Varsinaiset koululaisnäytökset teattereissa ovat vähentyneet, sillä nykyisin koulut eivät saa kerätä tarkoitukseen rahaa, jos kaikki vanhemmat eivät halua sitä maksaa.

Hyvinvoinnin ja taiteen saavutettavuuteen liittyen Louhimo on kiinnostunut maahanmuuttajien osallistumisen edistämisestä. Myös BARK on järjestänyt maahanmuuttajille tapahtuman Oravaisten vastaanottokeskuksessa. Maahanmuuttajien kanssa toimimiseen on kiinnostusta, mutta toiminnan sisältöä on harkittava. Pohjanmaan tanssin aluekeskus toi esiin, että toiminta maahanmuuttajien kanssa vaatii tietoa siitä, miten tanssiin suhtaudutaan eri kulttuureissa. Kirjastot ovat sisällöltään kansainvälisiä ja siten helpompia maahanmuuttajien lähestyä kuin monet muut kulttuuripalvelut. Esimerkiksi Vaasan kaupunginkirjastossa on 54 eri kielellä painettua materiaalia. Kirjasto kertoi ottavansa aktiivisesti toiminnassaan monin tavoin huomioon maahanmuuttajat ja monikulttuurisuuden.

Myös erityisryhmät olivat selvityksen haastatteluissa tahoja, joille suunnattua palvelua kehitetään. Seinäjoen kaupunginorkesterin haastattelussa tuli esille monia tapoja palvella ryhmiä. Salissa on paikkoja liikuntarajoitteisille ja heidän avustajansa pääsevät ilmaiseksi konserttiin. Pohjanmaan tanssin aluekeskus järjestää esityksiä myös sairaaloissa. Louhimo tekee bändiohjaustyötä kuulovammaisten lasten parissa. Vuonna 2010 järjestettiin kuulovammaisten bändileiri Rytmikorjaamolla. Hyvien kokemusten saattelemana toiminta on jatkunut. Leiriläiset kootaan yhteistyökumppanin Kuuloliiton kontaktien avulla. Syksyllä 2011 Louhimo vieraili Kuuloliiton Satakieliseminaarissa Kokkolassa vetämässä työpajoja, sekä esittelemässä Louhimon bändiohjausmenetelmää jalostettuna erityisryhmien tarpeisiin. Yhteistyössä Louhimon toiminta laajenee yli alueensa rajojen.

Projektien lisäksi erilaisilla yleisöpalveluyöntekijöillä pyritään edesauttamaan palveluiden saatavuutta. Kirjastot ovat lasten ja nuorten osalta hyvin

aktiivisia toimien tiiviissä yhteistyössä varhaiskasvatus- ja koulutoimen kanssa. Esimerkiksi Vaasan kaupunginkirjastolla on sekä suomen- että ruotsinkielinen pedagoginen informaattikko, joka työskentelee lasten ja nuorten parissa. Kirjastojen toimipisteissä järjestetään paljon lasten ja nuorten ryhmäkäyntejä. Esimerkiksi päiväkotij- ja kouluryhmille opetetaan kirjaston käyttöä. Myös museot ja teatterit panostavat yleisötyöhön museopedagogien tai teatterikuraattorien työllä. Yleisötyön kohderyhmänä eivät ole vain lapset, vaan myös aikuiset. Vaasan kaupunginteatterissa järjestetään kullissien takaisia kierroksia sekä koululaisille että aikuisryhmille. Esimerkiksi *Ruukinkuja*-näytelmästä on opettajille jaettu tausta-aineistoa sekä järjestetty aikuisille tarinatyöpajoja. Kokkolan kaupunginteatterilla on osa-aikainen teatterikuraattori. Näytelmien ohessa tai niihin liittyen järjestetään myös seminaareja. Hoitoalan arkea käsittelevään näytelmään liittyen teatterissa järjestettiin *Arvokas Elämä* -seminaari. Nettikiusaamisesta on järjestetty seminaari Villa Elbassa. Seinäjoen kaupunginteatterin nuortennäytelmän yhteydessä on vierailut keskustelemassa poliisi.

Kokkolan kaupunginteatterin mukaan alueellisessa yleisen hyvinvoinnin kehittämistyössä on otettava huomioon ikääntyvien kasvu – on sivistysvaltion etu palvella tätä ryhmää. Toisaalta Wasa Teaterissa eläkeläisten ei ole koettu kaipaavan erityiskohtelua, kuten vaikkapa omia päivänäytöksiään. Vaasan kaupunginteatterin mukaan teatterit tavoittelevat kaikille sopivaa teatteria sisällön ehdoilla. Wasa Teater on julkaissut yleisötyöstä kirja *Publiken i huvudrollen*, joka käsittelee suomenruotsalaisten teattereiden vuosien 2008–2009 yleisötyöprojektia. Kirjan on toimittanut teatterin yleisötyöntekijä. Teatteri aloittaa syksyllä 2011 myös yleisökasvatuksen yhteistyön Kuntsin modernin taiteen museon kanssa. Wasa Teaterin yleisötyöntekijä on valmistanut näytelmään liittyvän opetuspaketin kouluille ja päiväkodeille. Museoissa on varsin yleistä, että opastuksia räätälöidään eri ikäluokille. Esimerkiksi kouluissa järjestettävien työpajojen avulla kulttuuria ja taidetta tehdään helpommin saavutettavaksi. Ajatuksen mukaan lapset oppivat oman tekemisen kautta. Kuntsin modernin taiteen museossa järjestetään lapsille, nuorille ja vauvaperheille ohjelmaa, kuten asfalttipiirustusta, lasten taidesalopoliisikierroksia, lasten ja nuorten taidekerhoja tai vauvojen värikylpytoimintaa, joka toteutetaan yhteistyössä BARKin kanssa.

Seinäjoen kaupunginteatteri tekee musiikkikasvatusprojektissa yhteistyötä Seinäjoen kaupunginorkesterin kanssa. Kaupunginorkesteri tekee konserttivierailuja päiväkodeista vanhainkoteihin tai keskussairaalaan. Koululaisille on suunnattu kenraaliharjoituksia yleisökasvatustyön näkökulmasta. Haastatteluhetkellä orkesterilla oli yleisökasvatussuunnitelma tekeillä. Kuten selvityksessä on jo käsiteltykin, Vaasan kaupunginorkesteri on tehnyt BARKin kanssa yhteistyötä lapsille ilmaisissa koululaiskonserteissa. Myös Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri vieraillee tarhoissa ja kouluissa, sekä järjestää lapsille konsertteja esimerkiksi lasten kuvataidekoulun kanssa.

Kirjastot tulevat kirjastoautoillaan ja verkkopalveluillaan muita lähemmäs kansalaisia. Suomalaisissa tietoyhteiskuntastrategioissa ja kirjastopoliittisissa ohjelmissa¹⁴ on erityisesti painotettu sitä, miten kirjasto voi ehkäistä kansalaisten tietoteknistä syrjäytymistä ja siitä johtuvaa yhteiskunnan kahtia jakautumista. Uusia haasteita kirjastoilla on myös mediakäytön edistämisessä. Kirjastojen osalta haastatteluissa huomiota kohdennettiin verkkopalveluihin ja niiden parantamiseen. Esimerkiksi Kokkolassa suurin osa asiakkaista tulee edelleen lainaamaan kirjoja, mutta kirjastoihin tullaan kasvavassa määrin myös viihtymään. Kirjastojen kehityskulku kulttuurikeskuksiksi on nopeata. Kirjastojen valtti on ennen kaikkea lain takaama ilmaisuus, kaikki voivat saada lainauskortin.

Etenkin viime vuosikymmenenä kiinnitettiin huomiota esteettömään vierailuun laitoksissa, mutta nyt esteetön kulku ei juuri haastatteluissa esiintynyt. Tästä voidaan päätellä, että monella toimijalla tilat sopivat liikuntarajoitteisille. Ainoastaan Etelä-Pohjanmaan museo kertoi osan museorakennuksista olevan sellaisia, ettei liikuntarajoitteisten vierailua voida toteuttaa. Toisaalta tilojen toimiminen on myös monen muun asian summa. Arviointia voidaan kiinnittää yksityiskohtiin aukioloajoista lähtien.

Haastatteluissa tuli esiin hyvinvoinnin yhteys alueelliseen vetovoimaan. Alueelliset toimijat haluavat toimintansa onnistuvan tässä suhteessa. Taide- ja kulttuuripalveluiden laaja kirjo ja saavutettavuus auttavat kansalaisia pysymään alueella ja houkuttelevat myös uusia asukkaita – aivan niin kuin muutkin palvelut. Toiminnan laaja saavutettavuus on yleinen laatuksiteeri alueen taiteen ja kulttuurin toimijoille. Toiminta varmistetaan parhaiten kasvattamalla opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusta niin aluekeskuksille kuin myös muille alueellisille toimijoille. Samalla toiminnan arviointia tulee kehittää. Pitkäkestoinen toiminta ei kuitenkaan välttämättä lähde liikkeelle erillisillä hankerahoituksilla. Esimerkiksi Pohjanmaan taidetoimikunnan selvityksen mukaan edellytykset pitkäjäksoiseen jatkuvaan toimintaan ovat haasteelliset hankkeiden lyhyestä toteuttamisajasta ja resurssien vähäisyydestä johtuen. Vaarana nähtiin, että hankkeiden päätyttyä niissä kehitetyt asiat kuihtuvat. (Häggström 2011: 50.)

Kolmannen sektorin toimijoiden osalta taiteen ja kulttuurin saavutettavuus otetaan myös huomioon. Esimerkiksi avain kokkolalaisen Visu Gallerian oviin on kuvataideopettajien käytössä. Gallerian toiminnassa on tärkeää lasten ja nuorten lisäksi myös monikulttuurisuus ja työpajaprojekteja on järjestetty maahanmuuttajille. Kokkolassa Visu ry:n maahanmuuttajille suunnattu toiminta vaikuttaisi olevan organisoidumpaa kuin esimerkiksi Kokkolan kaupunginkirjaston. Tässä

¹⁴ Opetusministeriön Kirjastopoliitiikka 2015 -strategian mukaisesti kirjastot tukevat kansalaisten sivistystä, kansallista identiteettiä, monikulttuurisuutta ja kansainvälisyyttä. Kirjastot edistävät kansalaisten osallisuutta, lisäävät yhteisöllisyyttä ja yhteisön identiteettiä. Myös maahanmuuttajien kotouttaminen nopeutuu, kun kirjastot tarjoavat kosketuspinnan asuinpaikan yhteisöihin, tietoon ja kulttuuriin. Kirjastot varmistavat saavutettavuuden tulevissa muutoksissa parantaen kansalaisten tasavertaisuutta verkkopalveluiden käytössä. (Kekki, Sulin & Wigell-Ryynänen 2009:30.)

suhteessa kolmannen sektorin toimijat voisivat kenties olla mukana kehittämässä myös alueellisten toimijoiden tarjoamaa sisältöä.

6.3 Kolmas sektori ja luova talous

Tästä luvusta alkaa osuus, jossa selvityksessä keskeisten taiteen ja kulttuurin aluekeskusten ja valtionosuuden piiriin kuuluvien alueellisten toimijoiden rinnalle tarkastelussa kohoaa Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen muu taide- ja kulttuurikenttä. Sen osalta kolmannen sektorin toimijat ovat keskeisesti edustettuina. Kentän¹⁵ näkemykset tuovat oman tärkeän osansa alueellisen yhteistyön edistämiseen. Taiteen ja kulttuurin toimijakentän taloudellisen menestymisen edellytysten tai ongelmien käsittelyssä sivutaan osin luovan talouden¹⁶ näkökohtia, mutta rajatusti yhteistyön teemassa pitäytyen. Ottamalla luovan talouden näkökulman huomioon selvitys kytkeytyy osin opetus- ja kulttuuriministeriön *Luovan talouden ja kulttuurin alueelliset kehittämistoimenpiteet 2010–2020*-raporttiin taiteen ja kulttuurin alueellisen yhteistyön kehittämistä ja pyrkii edistämään aluekehittäjiä, luovien alojen ja kulttuurin ammattilaisten välisen alueellisen yhteistyön ja yhteisen strategiatyön vahvistamista. (ks. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010: 49–50) Selvitys ottaa huomioon taiteen- ja kulttuurin toimijoiden verkostoitumis- ja kehittämismahdollisuudet luovan talouden toimintaedellytysten vahvistamisessa. Toimijaverkosto on kolmen maakunnan ja kahden kielen alueella pirstoutunut, mutta yhteistyötä kehittämällä tämä pirstoutuminen voi olla mahdollista kehittää vahvuudeksi.

Kulttuuriala voidaan nähdä kolmen eri sektorin toimijoiden kenttänä. Sektorit ovat yksityinen eli markkina- ja yrityssektori, julkinen sektori ja kolmas eli vapaaehtoistoiminnan sektori. Kolmannella sektorilla tarkoitetaan voittoa tavoit-

¹⁵ Esimerkiksi Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Kulttuuriteemaryhmä on havainnut, ettei järjestötoiminta näy kulttuurin aluetaloudellista roolia kuvaavissa tilastoissa, joten ne eivät kerro koko totuutta kulttuuritoiminnasta. Keski- ja Etelä-Pohjanmaalla on tilastojen mukaan vähän kulttuuritoimialan työntekijöitä, mutta silti näitä maakuntia voidaan pitää vahvoina kulttuurimaakuntina. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Kulttuuriteemaryhmä 2010: 19.)

¹⁶ Virallisen luovan talouden käsitteen ytimessä ovat luovat alat. Työ- ja elinkeinoministeriö on kuvannut luovan talouden strategisessa hankkeessaan luovia toimialoja, jotka sen mukaan ovat muun muassa arkkitehtuuri, digitaaliset pelit, muotoilu ja käsityö, musiikki sekä elokuva. Kuitenkin listalta on taiteen aloista ongelmallisesti poissa esimerkiksi tanssi, valokuvaus ja kuvataide. Luovien alojen määrittelyssä on vaikeaa niiden rajaavuus, erottelu. Kaikkien alojen tulisi olla luovia. Luovan alan tuotteet katsotaan immateriaalisina eli aineettomina, jolloin tekijänoikeuskysymykset korostuvat. (ks. esim. Cronberg 2010: 11.) Luovaa taloutta voidaan tarkastella laajempaan yritystoiminnan näkökulmaa painottavana kokonaisuutena, jolloin luovan talouden kehittämistoimintaa ohjaavat eri strategiat, kuten kauppa ja teollisuusministeriön julkaisema *Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015*. Alueet ovat laatineet tai laatimassa luovan talouden strategisia linjauksia niin kunta-, seutukunta-, maakunta-, kuin suuraluetasollakin. Alan kehittämistä linjataan maakuntasuunnitelmissa ja -ohjelmissa sekä niiden toteuttamissuunnitelmissa ja elinkeinostrategioissa. Strategiat on laadittu alueiden lähtökohdista ja niillä on yhteyksiä kansalliseen kehittämiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010: 14–16.)

telematonta julkisen, yksityisen ja perheiden väliin jäävää kenttää. Kulttuurialan kolmas sektori käsittää laajan joukon erilaisia yhdistys- tai säätiöpohjaisia toimijoita harrastusyhteisöistä erittäin ammattimaista toimintaa harjoittaviin suuriin organisaatioihin. (Diges ry/Kosonen & Pekkarinen 2010: 6.) Rajanvetäminen ei ole aina yksinkertaista. Yksittäinen toimija saattaa esimerkiksi olla kolmannen sektorin piiriin kuuluva yhdistys, joka omistaa yrityksen – kuten esimerkiksi Käsiyöntalo Loftetin osalta on päädytty toimimaan.

Taiteen ja kulttuurin toimijoiden liiketaloudellisesti kannattavaan toimintaan astumisen yhtenä haasteena on yhdistää kolmannen sektorin vapaaehtoistyö taloudellisen voiton tavoitteeseen. Kulttuurialan voittoa tavoittelevat yritysmuotoiset toimijat sijoittuvat yksityiselle sektorille, jota kuvaa ammattimaisuus ja yrittäjäyys, voittoa tavoittelemattomat toimijat sijoittuvat osin julkiselle ja osin kolmannelle sektorille.¹⁷ Selkeästi kolmannen sektorin eli kansalaistoiminnan toimijoita ovat itsenäiset yhdistykset ja säätiöt, joiden tavoitteet ovat eettisiä ja yhteiskunnallisia, toiminta on demokraattista ja se pohjautuu jäsenyyteen ja vapaaehtoisuuteen. (Diges ry/Kosonen & Pekkarinen 2010: 8.) Kolmas sektori on monisyinen ja -jakoinen. Jokaisella taiteenalalla on omanlainen valtakunnallinen rakennelmansa, josta on erotettavissa kolme tasoa: ammattilaiset, harrastajat ja lapset. Nämäkin osin limittyvät järjestökohtaisesti päällekkäin. Ammattilaisten ja ammattilaisten työllistäjinä toimivilla yhdistyksillä on keskeinen ongelma tuotantoon keskittynyt rahoitus. Toiminnan kehittämiseen ei ole minkäänlaista rahoitusta. Pitkällä aikavälillä rahoituksesta ei ole varmuutta. Yhteistyö julkisen ja yksityisen sektorin kanssa vaatii myös kehittämistä. (Emt. 33, 35.) Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamat kolmannen sektorin ammattilaisten ongelmat tulivat esiin myös pohjalaisissa taiteen ammattilaisten haastatteluissa. Hankkeita yhdistykset toteuttavat projektityöntekijän tai vapaaehtoistyön voimin. Pitkäjänteisen toiminnan suunnittelu on hankalaa, eikä juuri millään ole yhtäkään palkattua työntekijää perustoiminnan laadun takaamiseen.

Pohjanmaan taidetoimikunnan maakunnat eivät sijoitu hyvin, kun tarkastellaan kulttuurialojen merkitystä aluetaloudessa. Kulttuurialojen osuus maakunnan arvonlisäyksestä (alue-bkt:sta) oli vuonna 2007 Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla heikkoa jäaden 1,3–1,6 % haarukkaan. Pohjanmaan maakunnalla meni vain hieman paremmin sen sijoituessa 1,7–2,5 % haarukkaan. Maan keskiarvo oli 3,2 %. Työllisyyden kulttuuri-intensiteetti voidaan laskea samaan tapaan kulttuurialojen työntekijöiden osuudella kaikista alueen työllisistä. Vuonna 2007 koko maassa kulttuuritoimialojen työllisiä oli 4,2 prosenttia kaikista työllisistä. Kulttuurityöllisyyden intensiteetti on suurempi kuin arvonlisäysintensiteetti, mikä kertoo kulttuuritoiminnan työvoimaintensiivisyydestä. Pohjanmaan taide-

¹⁷ Useat orkesterit, teatterit ja museot ovat kaupungin omistamia tai ovat osa kaupungin organisaatioita, joten kulttuuriala niveltyy kiinteästi julkisen sektorin toimintaan (ks. Diges ry/Kosonen & Pekkarinen 2010: 8).

toimikunnan toimialueen maakunnissa tilanne oli vastaava. Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa kulttuuriala työllisti 2–2,5 %, Pohjanmaalla 2,6–3,5 %. (Tilastokeskus 2010.)

Seuraavaksi selvityksessä keskitytään kaupalliseen toimintaan ja taiteen markkinointiin liittyviin kommentteihin. Taiteen ja kulttuurin aluekeskusten suhde kaupalliseen toimintaan on monimuotoinen. Esimerkiksi lastenkulttuurin toiminta on selkeästi alueelliseen hyvinvointiin liittyvää kulttuuripalvelua, jolla ei juuri ole yksittäistä sponsorointia lukuun ottamatta yhteyksiä kaupallisiin toimijoihin. Toisaalta yhteistyötä saatetaan tehdä aatteellisen toiminnan ja yritystoiminnan rajalla olevien toimijoiden kanssa. Elokvataiteessa löytyy yhtymäkohtia luovan talouden palveluiden edistämiseen. Elokuva-alan tukemisella on taiteelliset perusteensa, mutta elokuvien maahantuonti, levittäminen ja esittäminen ovat kaupallista toimintaa. Elokvakeskus Botnia on ajanut elokuvateatteriryttäjien asiaa muun muassa järjestämällä yhdessä Pohjanmaan taidetoimikunnan kanssa seminaarin digitaalisista elokuvateattereista Seinäjoella vuonna 2008, kun teattereiden digitalisoituminen oli alkamassa. Toisaalta itse elokuvanteko ei kuulu elokvakeskusten toimintaan, mikäli se ei palvele esimerkiksi mediakasvatuksellista tehtävää. Siten esimerkiksi Elokvakeskus Botnian linkki Vaasassa sijaitsevaan mediatuotantokeskukseen *MediaCityyn* ei ole tiivis.

Aluekeskuksista erityisesti ammattitaiteilijoiden aseman edistämistä ja työmahdollisuuksien kehittämistä alueella ajaa Pohjanmaan tanssin aluekeskus. Tanssijoiden asema esiintyvien taiteilijoiden kentällä on heikko (ks. esim. Cronberg 2010: 28), ja tässä asiassa tanssin aluekeskusverkoston tuleekin vastata ongelmaan. Pohjanmaan tanssin aluekeskusta yhteistyö yritysten kanssa kiinnostaa. Tanssin osalta esityksiä voidaan räätälöidä ja paketoita erilaisiin tilaisuuksiin. Siinä, missä tanssi liittyy vahvasti alueen hyvinvointia lisäävään kulttuuripalveluun, voi se olla myös kansainvälisen tason kulttuurivientä.

Sivistyslaitoksina kirjastot ovat yksi luovan talouden yhteiskunnallinen mittari. Kirjastojen määrärahat kirjallisuushankinnoille ovat tärkeä tekijä alalla. Kirjasto myös toiminnallaan mahdollistaa kirjailijoiden markkinointia. Esimerkiksi Pohjanmaan taidetoimikunnan aloittama ja Vaasan kaupungille ja kaupunginkirjastolle siirtynyt *Vaasa Littfest Vasa* toimii niin kulttuuritapahtumana kuin tietyllä tavalla myös kirjallisuuden markkinointitapahtumana – esiintyessään ja keskustellessaan kirjailijat samalla markkinoivat itseään. Kirjastot myös tukevat kirjahankinnoin maakuntakirjailijoita ja alueella julkaistavia pienpainatteita. Kirjastojen kehityskulku yleisemmiksi kulttuurikeskuksiksi lisää niiden palveluita myös muille luovan alan toimijoille. Kirjastossa voidaan järjestää tapahtumia ja myydä taidetta.

Museoiden osalta käytännön yhteistyö yritysten kanssa on esimerkiksi näyttelyjen sponsorointia, mutta niiden määrä ei ole suuri, eikä yhteistyö ole jatkuvaluontoista. Yhteistyötä tehdään luonnollisesti esimerkiksi kaupungin

matkailutoimiston kanssa, koska museot ovat turisteille tärkeä vierailukohde. Teatterit ja orkesterit ovat läheisemmässä yhteydessä taiteen ja kulttuurin kaupalliseen käyttöön. Esitysten menestyminen on keskeinen elinehto ja toiminnan jatkuvuuden tausta. Yritystoimintaan on tehty joitakin satsauksia, mutta niitä voidaan luonnehtia pieniksi tai kokeileviksi. Haastattelussa tuli esiin taantuma, jonka katsottiin hankaloittavan aloitettua kehitystä. Teatterit ovat tärkeä osa kulttuuripalveluita ja matkailupalveluita – teatterihotellipaketit ja yhteistyö kauppaketjujen etukorttien suhteen ovat yleisiä. Teattereilla on mahdollisuus tehdä paljon pienimuotoisia esityksiä, kuten ravintolateatteriesityksiä tai stand-up-iltoja. Yksi teattereiden luovan talouden kenttään kuuluva kehittyvä toimintamuoto on kulttuuriviennissä. Wasa Teaterissa on tavoitteena saada näytelmiä yhteistyön avulla Eurooppaan. Vaikka teatterit tavoittelevat liiketaloudellista voittoa, on taiteella arvo, jota ei voida mitata rahassa. Yritysyhteistyö palvelee kulttuuripalvelua, jos esimerkiksi yritys maksaa nuorten liput teatteriin. Myös orkesterit tekevät yritysyhteistyötä. Seinäjoen kaupunginorkesterin pankin kanssa tekemässä *Luova tauko*-yhteistyössä pankki saa konserteissa näkyvyyttä, orkesteri saa lisämainontaa ja rahaa. Merkitys on kuitenkin pienehkö. Käytännössä pankin kortilla saa alennusta esityksen hinnasta. Orkesterit voivat esiintyä erilaisissa paikoissa erilaisine kokoonpanoineen. Tämä palvelee sekä erilaisia kaupallisia mahdollisuuksia että taiteen saavutettavuutta. Moneen paikkaan ja tilaisuuteen voidaan mennä tilauksesta. Vahvinta yritysyhteistyö vaikutti olevan Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterilla. Yhteistyö yritysten kanssa nähdään siellä tärkeänä lisätoimintana. Orkesteri pyrkii aktiivisesti tarjoamaan yrityksille mahdollisuuksia ja tuomaan näiden kentälle niin sanottuja pehmeitä arvoja.

Useat Pohjanmaan taidetoimikunnan toimijat ovat kiinnostuneita Merenkurkun toisella puolella sijaitsevasta Uumajasta, joka on Euroopan kulttuuripääkaupunki 2014. Kulttuurivaihto on viime aikoina vilkastunut, Uumajan *Glashusetissa* oli Pohjanmaan viikko ja Vaasan kaupungin Taiteiden yössä oli esiintyjiä Uumajasta. Suuriin tapahtumiin yleensäkin (asunomessuista alkaen) osallistuu nykyisin taiteen ja kulttuurin toimijoita. Teoksilla saatetaan tällöin pyrkiä haastamaan ympäröivää todellisuutta ja taiteen suhdetta liiketaloudelliseen ajatteluun.

6.4 Esimerkkejä luovan talouden toimijakentältä

Tässä luvussa esimerkkeinä luovan talouden toimijakentältä ovat Loftet Oy, Stundarsin museo ja kulttuurikeskus sekä Juthbackan kulttuurikeskus. Ensimmäisenä lähestytään taiteen ja yrittäjän suhdetta taideteollisuudessa ja käsityötaiteessa **Loftet Oy:n** kautta. Taito Shop -ketju perustettiin ja ensimmäiset myymälät [taito | shop] -tunnuksilla avattiin vuonna 2000. Taito Shop -ketjun operatiivista toimintaa koordinoi Vaasasta Käsiyön talo Loftetin toimitusjohtaja.

Alueelliset käsi- ja taideteollisuusyhdistykset omistavat Taito Shop -myymälät. Talon toiminnasta vastaavat omistaja Österbottens hantverk rf ja Loftet Oy. Österbottens hantverk rf on vuonna 1913 perustettu yhdistys, jonka tehtävänä on edistää käsityötä kulttuurina ja elinkeinona Pohjanmaan maakunnan alueella. Yhdistys järjestää erilaisia kursseja, näyttelyitä, retkiä ja ajankohtaisia luentoja sekä alan ammattilaisille että harrastajille. Yhdistys on julkaissut kirjoja alueen käsityöperinteestä. Yhdistys perusti 1980-luvun puolessa välissä Loftet Oy:n hoitamaan talon liiketoiminnan. Osakeyhtiö vastaa Taito Shop Loftetin ja ravintola Konsulinnan kahvihuoneen toiminnasta, kuten ravintola- ja kokouspalveluista. Kahvilassa järjestetään tapahtumia ja näyttelyitä.

Loftet edustaa toimijaa, jossa yhdistyvät käsityö, taideteollisuus, kulttuuri-perintö ja luovan talouden innovatiivinen kehittäminen. Loftetin menestymiseen Vaasassa ovat vaikuttaneet kaksi keskeistä asiaa: hyvät suhteet kaupunkiin (jonka vuokralainen Loftet on) ja alan toimijoihin sekä alueen arvokas perinne. Perustaltaan ruotsinkielinen toiminta on kaksikielistynyt. Yhdistys toimii ja tekee yhteistyötä monella tasolla. Hanketoiminta liittyy pitkälti rakennuksen ja sitä ympäröivän alueen kehittämiseen. Taito Shop edistää käsityötaidetta ja tekee tiivistä yhteistyötä käsityöyrittäjien kanssa tarjoten myymälässä alueella tehtyjä tuotteita. Tästä merkiksi ketju on saanut avainlippu-tunnuksen. Yksi Loftetin menestystuote on ollut *pläkkilyhty*. Tämä suunniteltiin Loftetissa, mutta valmistus ulkoistettiin tekijälle, jolle tuote onkin osoittautunut taloudellisesti merkittäväksi. Lisäksi taiteilijoiden kanssa tehdään yhteistyötä näyttelyin. Vuosittain toistuvia tapahtumia ovat käsityöläistori Taiteiden yönä, joulumarkkinat ja vaihtuvat workshopit yleisölle. Loftet tekee yhteistyötä eri tapahtumien, kuten Korsholman musiikkijuhlien kanssa ja on yksi Vaasan keskustan matkailukohde. Pohjoismaista yhteistyötä tehdään kursseissa ja koulutustilaisuuksissa. Paikallisesti kurssiyhteistyötä on Vaasa opiston kanssa.

Yhteistyössä Loftet on onnistunut yhdistämään erilaisia asioita mallikkaasti. Aktiivisessa kulttuuritoiminnassa ja luovassa taloudessa kontaktit ja suhdetoiminta ovat tärkeä mahdollistaja. Pääasia on, että yhteistyö tukee toimintaa ja hyödyttää kaikkia osapuolia. Jotta jokin toteutuisi, on myös huolehdittava siitä, että yhteistyökumppani näkee toiminnan arvon. Kun resurssit ja tarpeet kohtaavat, kehitys on varmalla pohjalla. Täysin ongelmaton kaikki ei kuitenkaan ole: projektirahoitus ei aina ole varmaa ja toiminnassa on myös päällekkäisyyttä Vaasassa toimivan Etelä-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuusyhdistyksen kanssa.

Maakuntamuseoiden lisäksi paikallis- ja erikoismuseoiden kenttä Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella on runsas. Toisena esimerkkinä tässä luvussa esitellään paikallisen tason museoiden osalta ulkomuseo ja kulttuurikeskus **Stundars**, joka saa myös valtionosuutta. Stundarsia ylläpitää yhdistys Stundars rf. Opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi muut tärkeät rahoittajat ovat Mustasaaren kunta ja KulturÖsterbotten. Stundars on periaatteessa paikallinen toimija eli Mustasaaren

ulkomuseo ja kulttuurikeskus, joka välittää 1900-luvun vaihteen ruotsinkielisen Pohjanmaan maaseudun elämää. Kuitenkin Stundars on laajemmin tunnettu ja tärkeä Vaasalle. Stundarsiin on siirretty Vaasan ympäristöstä yli 60 rakennusta; alueella sijaitsee maalaiskauppa, kyläkoulu, talonpoikaistalo, käsityöläispajoja ja mäkitupia. Rakennuksien ylläpito aiheuttaa kustannuksia. Toiminta on ruotsinkielistä, mutta vähitellen kaksikielistynyt – lisäksi kansainvälistymisen myötä englantia on tullut kolmanneksi käyttökieleksi.

Stundars esittelee maaseudun kulttuuriperintöä viehättävässä miljöössä Sulvan kylässä ja järjestää suurempiakin ulkotapahtumia. Kulttuuriperinnön lisäksi taide kuuluu toimintaan näyttelyiden ja residenssitoiminnan kautta. Stundarsissa on kahvilan lisäksi tilausravintola *Hemmer*, jonka palvelu on ulkoistettu. Ravintolatoiminnan ulkoistaminen on suositeltava vaihtoehto kulttuurikohteille laajemminkin – seurueet voivat yhdistää museovierailun ja ruokailun vaivattomasti. Stundarsissa toimintatapa on todettu hyväksi ja siihen haluttaisiin panostaa lisää. Stundars on vuokrannut myös kaupan ja kahvilan muille yrittäjille ja tilaa voisi olla lisäksi erilaisille käsityöyrittäjille. Laajentuessaan Stundars luo mahdollisuuksia erityisesti luovan alan toimijoille.

Mainonnassa Stundars on Mustasaaren valtti yhdessä luontokohde *Söderfjärdenin* ja maailmanperintökohde Merenkurkun saariston kanssa. Matkailukohteena Stundars tavoittaa kävijöitä ja pystyy järjestämään elämyksiä suurelle määrälle ihmisiä kerrallaan – tosin vain kesäisin. Esimerkiksi Stundarsin markkinat keräävät 3 000–5 000 kävijää. Stundarsissa katsotaan yleisöpalvelun olevan paikan valtti. Stundarsilla on henkilökuntaa parhaimmillaan noin 8 henkilötyövuotta. Stundarsin saavutettavuuden voidaan odottaa vain paranevan, sillä se sai keväällä 2011 Museovirastolta 17 000 euroa Esteetön museo – Stundars ja erityisryhmät -hankkeelleen.

Yhteydet Vaasan toimijoihin Pohjanmaan museosta juuri käsiteltyyn Loftetiin ovat tiiviitä etenkin pienemmissä projekteissa. Stundars voi toimia yhteistyössä monin eri tavoin, niin hallinnollisena vetävänä tahona kuin yhteistyökumppanina. Yhdistys nähdään helppona muotona nopeiden päätösten tekemiseen ilman liiallista byrokratiaa. Yhdistys voi olla ”kaikkien ystävä”. SÖFUK:n KulturÖsterbotten koetaan Stundarsissa merkittäväksi alueen toimijaksi alueella. Yhteistyötä KulturÖsterbottenin kanssa tehdään esimerkiksi residenssitoiminnassa. KulturÖsterbotten ylläpitää ja Stundars toimii paikallisena isäntänä Ateljé Stundarsille, joka on toiminut 13 vuotta. Residenssi saa myös Taiteen keskustoimikunnalta residenssiavustusta. Residenssitoiminnassa Stundars ei halunnut vetovastuuta. Stundarsin paikallisuus estää laajempaa alueellista toimintaa; yhdistyksen toiminta kasvaa paikallisuuden ehdoilla. Myös BARKin taustaorganisaationa toimimisesta Stundars kieltäytyi juuri työn alueellisen luonteen vuoksi – vaikka Stundarsin toiminnassa olevat aikamatkat ja kulttuuriperintökasvatus ovat myös BARKin toiminnan ydin. Ennen kuin Pohjanmaan liitto otti tehtäväkseen toimia BARKin

taustaorganisaationa, lähestyivät KulturÖsterbotten ja Pohjanmaan liitto Stundarsia asiassa. BARKin toiminta oli Stundarsin tiloissa ennen siirtymistä Pohjanmaan liiton toimistoon ja Stundarsissa suunniteltiin BARKin toiminnan runko. Siten paikallinen yhdistys on auttanut ammattitaidollaan maakuntaa laajemminkin.

Haastattelun mukaan pienuus toisaalta mahdollistaa suuret teot, mutta ei ilman yhteistyötä ja tukea. Stundars on hyvä esimerkki siitä, mitä pienikin toimija voi kulttuurikentällä saada aikaan. Museo on kohde, joka vetää paikalle ihmisiä jokaisesta sukupolvesta, ja jossa sivistykselliset ja kulttuuriset arvot ovat hyvässä tasapainossa kaupallisten toimintojen kanssa. Toiminta on ollut pitkäjänteistä ja riippunut vapaaehtoistoiminnasta yli 70-vuotisella taipaleellaan. Perustavoitteiden ja liiketaloudellisen toiminnan yhdistelmä vaikuttaa järkevältä. Toiminnassa ja yhteistyössä perinteet ovat tärkeitä. Yhteistyössä on järjestetty muun muassa käsityöleirit Marttaliittojen kanssa sekä iltapäiväkerhot 4H-yhdistysten kanssa. Stundars sopii hyvin niin toimivan yhteistyön kuin luovan taloudenkin esimerkiksi. Stundars on osoitus siitä, kuinka aktiivisesta vapaaehtoistyöstä voi kasvaa toimiva tekijä ja haluttu yhteistyötaho kulttuurin kartalle. Mahdollisuuksia rajoittavat ainoastaan itse asetetut rajat.

Kolmantena esimerkkinä esitellään **Juthbacka kulturcentrum** (Juthbackan kulttuurikeskus), jossa on tehty vuodesta 2006 alkaen luovien alojen kehitystyötä. Juthbacka kulturcentrum on yhteinen nimittäjä Juthbackan säätiön toteuttamille projekteille. Nyt meneillään on kaksi hanketta *Utveckling av kulturföretagande på Juthbacka* (Kehitys kulttuuriyrittäjyyteen, 2008–2011) ja *Produforum Österbotten* (2010–2013). Säätiö kehittää luovan talouden yhteistyötä; luovista tekijöistä kootun verkoston on tarkoitus edistää markkinointiyhteistyötä esimerkiksi valmennuksella sekä koulutuksella. Työskentely luovien alojen yritysten kanssa on tiivistä. Markkinointia ja myyntiä kohdistetaan esimerkiksi yksityisasiakkaille nettigalleria *Hops-shopissa*, jossa myydään käyttöesineitä, sisustustuotteita ja lasten vaatteita. Juthbackan kulttuurikeskus on rakennettu laajalle ammatilliselle pohjalle. Kuvataiteilijat, tuottajat ja ekonomit työskentelevät yhdessä ja voivat siksi rakentaa toimintaa, joka luo uudenlaisia kulttuurin ja liiketalouden yhdistäviä konsepteja.

Juthbackan kulttuurikeskus toteuttaa Kehitys kulttuuriyrittäjyyteen -hankkeen Svenska Kulturfondenin tuella. Siinä kehitetään uusia konsepteja luovien alojen yrittäjyyteen esimerkiksi kehittämällä markkinointia. Produforum Österbotten taas on osa suurempaa suomenruotsalaista projektikonaisuutta – kolmevuotinen hanke on mittava panostus luovaan talouteen alueella. Projektia rahoittavat Euroopan sosiaalirahasto sekä Concordia, VASEK, KOSEK, KulturÖsterbotten ja Uudenkaarlepyyn kaupunki. Tarkoitus on kehittää kulttuurin vapaata kenttää projektipohjaisella toiminnalla. Hankkeen keskeinen lähtökohta on toimijoiden verkostoituminen ja yhteistyö. Tavoitteena on luoda mahdollisimman hyvät puitteet yhteistyölle ja tukea erityisesti projekti-, markkinointi- ja tuottamisosamista. Kartuttamalla kokemuksia ja taideoja, toimialoja ja kuntarajoja ylittävällä

uudella yhteistyöllä tavoitellaan vaikuttavuutta sekä Pohjanmaan alueella että laajemmin valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Juthbackan kulttuurikeskuksen toiminta on saanut hyvän vastaanoton sekä osallistuneilta toimijoilta että medialta. Kulttuurikeskus kokee onnistuneensa vahvan pohjan luomisessa toiminnalleen. Juthbackan toiminta ei ole suunnattu vain harvoille valituille kulttuurisektorilla. Tavoitteet toiminnan ja mukaan otettavien toimijoiden määrälle asetetaan vuosittain. Myös arviointi toiminnan laadusta tehdään vuosittain. Tähän asti toiminnan tavoitteet on täytetty. Juthbackan kulttuurikeskuksen toiminta tuntuu kasvavan jatkossa ja siten vaikuttavan myös Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella entistä laajemmin ja mahdollistavan uutta yhteistyötä. Produforum Österbottenin myötä toiminta on laajentunut Pietarsaaren alueelta ruotsinkieliselle Pohjanmaalle. Kun Kehitys kulttuuriyrittäjyyteen -hanke loppuu, on tarkoitus aloittaa uudet projektit kansainvälistymisessä ja kulttuuriviennissä. Esimerkiksi laajentuva yhteistyö Ruotsiin kiinnostaa ja yksi tulevista projekteista liittyy lisääntyneeseen yhteistyöhön Västerbottenin kanssa.

Juthbackan kulttuurikeskuksen yhteistyökumppaneita ovat rahoituksen yhteydessä mainittujen lisäksi esimerkiksi muut Produforum-hankeen toimijat, alueen luovien alojen yrittäjät ja Yrkeshögskolan Novia. Yhteistyötä halutaan laajentaa vastaavankaltaisiin luovan talouden sektorin toimijoihin (esimerkiksi Diges ry, Muova, MediaCity tai Loftet), joiden toiminnassa on yhteistyölle luonnollisia kosketuskohtia. Toiminta muiden organisaatioiden kanssa ja erilaisten yhteisöjen luovuuden yhteen saattaminen kiinnostavat. Yhteistyöstä vain yhteistyön takia on vaikea saada hyviä tuloksia. Joskus yhteistyö voi kaatua rakenteellisiin ja kilpailullisiin asioihin, vaikka yhdessä voitaisiin olla vahvempia. Yhteistyö vaatii paljon aikaa, sillä monien toimijoiden osallistuminen tekevät asioista monipolvisia. Yhteistyön laajentaminen suomenkieliselle puolelle kiinnostaa ja siinä nähdään monia mahdollisuuksia. Juthbackan kulttuurikeskus tekee tulevaisuudessa yhä enemmän alueellista yhteistyötä, mikä toivottavasti edistää luovan talouden toimijoiden työmahdollisuuksia jatkossa laajalla alueella pohjalaismaakunnissa.

6.5 Festivaalit

Festivaalit eivät kuulu selvityksen ydinalueeseen, mutta huomiotta tätä kulttuurin osa-alueetta ei voi sivuuttaa. Selvityksessä esitellään kolme festivaalia – yksi kustakin maakunnasta. Festivaalit ovat Kokkolan oopperakesä (Kokkola), Korsholman Musiikkijuhlat (Mustasaari/Vaasa) ja Provinssirock (Seinäjoki). Festivaalit voivat toimia malleina siitä, kuinka alueellinen yhteistyö kulttuurin ja taiteen edistämiseksi onnistuu. Seuraavaksi tarkastellaan näiden kolmen keskenään erilaisen Pohjanmaan taidetoimikunnan alueen festivaalin näkemyksiä toimimisesta kulttuurin kentällä. Siihen sisältyy yhteistyötä paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla.

Kiinnostavia ovat haastateltavien näkemykset siitä, kuinka kulttuurin kentällä on toimittava, jotta tavoitteet saavutetaan.

Festivaalit tarvitsevat yleisesti valtion tukea. Valtakunnallisesti 62 tapahtumaa sai valtiolta tukea vuonna 2011 yli 5 miljoonaa euroa. Korsholman musiikkijuhlat sai kuluvana vuotena pohjalaisista juhlista kolmanneksi suurimman 75 000 euron avustussumman opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Tätä suurempia olivat Kansanmusiikkisäätiön saama 150 000 euroa Kaustisen kansanmusiikkijuhlia varten ja Ilmajoen musiikkijuhlien 84 000 euroa. Summat eivät ole läheläkään Savonlinnan oopperajuhlien 750 000 euron tukimäärää tai Tampereen teatterikesän 250 000 euron suuruista tukea. Pohjalaisten festivaalien joukossa on useita pienempien tukien saajia, myös selvitystä varten haastatellut Kokkolan oopperakesä (30 000 euroa) ja Provinssirock (20 000 euroa) ovat mukana.

Kokkolan oopperakesän järjestäjä Kokkolan Oopperayhdistys ry perustettiin vuonna 2004 neljän taiteilijan toimesta. Toiminnassa tähdätään vahvaan osaamiseen ja korkeatasoisiin artisteihin. Kokkola on yhdistykselle tärkeä; se haluaa lisätä työskentelymahdollisuuksia ja taiteen tarjontaa kotiseudullaan. Festivaali haluaa välittää kuvaa Kokkolasta kaksikielisenä merenrantakaupunkina. Kokkolan oopperakesän merkitys liittyy siten vahvasti maakunnalliseen identiteettiin ja korkeatasoisen taiteen saavutettavuuteen suurten kaupunkien ulkopuolella. Kokkolan oopperakesä on saanut nopeasti tunnustusta ohjelmistostaan – Taiteen valtionpalkinto sille myönnettiin vuonna 2008.

Kokkolan Oopperayhdistyksen toimimisen aatteellisena yhdistyksenä nähtiin tuovan samankaltaisia etuja rahoituksen haussa kuin selvityksessä muidenkin yhdistyspohjaisten toimijoiden kohdalla on havaittu. Mahdollisuudet ovat laajemmat kuin julkisen sektorin alla toimittaessa. Sponsoreiden etsintä on haastavaa eikä alkuun pääseminen ole helppoa. Avainsanana on vakuuttavuus. Yhdistyksen jäsenten tausta ja yhteydet täytyvät olla tasokkaita, jotta toiminta käynnistyisi nopeasti. Yhdistyksen hallituksen on hyvä saada oikeanlaisia kontakteja, tai jäsenikseen näitä omaavia tahoja. Tapahtuman perusajatus ja luonne ovat tärkein asia, mutta Kokkolan Oopperayhdistyksellä on ollut erinomaisia kokemuksia hyvien suhteiden merkityksestä. Keskeinen toiminnan mittari on menestys. On näytettävä kykyä ja onnistuttava.

Oopperayhdistys ottaa tietoisesti riskin aina järjestäessään korkeatasoista ja -kustanteista ohjelmaa. Oopperan luonteen vuoksi tuotannossa on huomattava osuus ennakkokuluilla. Ensi-illassa kaikki on valmista, mutta vasta silloin saadaan lipputulaja. Oopperan kuluja kasvattavat esimerkiksi kuorot. Itse tapahtuman aikaan tapahtuma työllistää 140–150 ihmistä. Tapahtuma tuo onnistuessaan alueelle näkyvyyttä, vierailijoita ja tuloja. Kun yleisöä saapuu pääkaupunkiseudulta oopperakesään, jokaisen kävijän kuluista itse oopperalippu muodostaa vain viidesosan.

Festivaalin rahoitus vaihtelee vuosittain. Kokkolan oopperakesässä on kohdattu myös vastoinkäymisiä. W.A. Mozartin *Figaron Häät* oli tappiollinen vuonna 2007, mistä seurasi negatiivinen tase; produktion maksaminen vie resursseja tulevalta toiminnalta. Omaa rahaa joudutaan sijoittamaan myös talvikier-
tueeseen, jossa vierailaan esimerkiksi Helsingin musiikkitalossa tai Hämeenlinnan Verkatehtaalla. Vanha teos ei saa alueoopperatukea, vaikka kulut ovat ennallaan. Oopperaa tuottavia tahoja täytyisikin huomioida ja tukea laajemmin. Julkinen tuki sekä säätiöt ja rahastot, kuten opetus- ja kulttuuriministeriö, Suomen Kulttuurirahasto, LUSES, Taiteen keskustoimikunta, Svenska Kulturfonden ja Jenny & Antti Wihurin säätiö ovat tärkeitä. Alueellisesti Kokkolan kaupunki tukee tapahtumaa, yhteys kaupunkiin on jo tapahtuman nimessäkin. Myös erilaiset yritykset tukevat tapahtumaa. Tällöin ne antavat sponsorirahaa vähintään 10 000 euroa jokainen. Orkesterien ja teattereiden yhteydessä mainitut etukortit ovat tuttuja myös Kokkolan oopperakesälle. Taantuma on vaikuttanut tuen määrään, esimerkiksi kaupungin tuki tippui pahimmillaan 150 000 eurosta 80 000 euroon.

Kokkolan oopperakesän rahoitus koostuu siten avustuksista, sponsorirahasta ja lippituloista. Pelkkä rahallinen panostus ei riitä, vaan tapahtuma mahdollistuu viime kädessä paikallisella talkoovoimalla. Rahoituksen määrä ei välttämättä kata palkallista henkilökuntaa ympäri vuoden, vaan työntekijät saattavat olla lomautettuna syksystä vuoden loppuun. Myös syksyllä 2011 toimiston väki on lomautettu. Jatkuvuuden kannalta asia on harmillinen. Kokkolan Oopperayhdistys kaipaa valtiolta suurempaa rahoitusta etenkin jatkuvan toiminnan varmistamiseksi – tällöin myös tuotantoihin voitaisiin keskittyä paremmin. Tuotannon suunnitteluun ja budjettiin liittyen tapahtumalla on samat ongelmat kuin monilla valtion tukea saavilla: tukipäätösten ajankohtien aikaistaminen ja tukien muuttaminen useampivuotiseksi olisivat toivottuja.

Kokkolan oopperakesä tekee yhteistyötä esimerkiksi koulujen kanssa, ja koululaisia on mukana lapsikuorossa. Yhteistyön on lähdettävä tapahtumasta ja eri toimijoiden laatukriteerien on kohdattava. Yhteistyö Pietarsaaren Sinfonietan ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin kanssa on välttämätöntä. Kokkolan oopperayhdistyksen panos näkyy esimerkiksi alueen ammattikorkeakoulujen oopperakoulutuksen suunnittelussa. Lisäksi Kokkolassa on perustettu paikallisen tason yhteistyötä ja synergiaetuja ajamaan *Kokkola Events Karleby*-yhdistys, jossa Kokkolan Oopperayhdistys ry:n lisäksi ovat mukana Kokkolan Talviharmonikka ry, Kokkolan Talvitanssit yhdistys ry, Lohtajan Kirkkomusiikkijuhlat r.y., Pentti Koskimies-Lied-kilpailun kannatusyhdistys ry sekä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun taiteen yksikön Teatterifestivaali. Yhdistys on Kokkolan alueen luovan talouden tapahtumien verkostokeskittymä ja pyrkii auttamaan jäseniään esimerkiksi rahoituksessa ja markkinoinnissa. Vähitellen Kokkolan oopperakesä -tapahtuma on mukana kehittämässä koko Keski-Pohjanmaan maakunnan

alueellista kulttuuripalvelua ja edistämässä kulttuurimatkailun kasvua. Tapahtumat voivat tehdä mainonnassa yhteistyötä laajemminkin alueella, esimerkiksi Kokkolan oopperakesä tekee mainosyhteistyötä Ilmajoen musiikkijuhlien kanssa. Kun tapahtumien profiilit ovat erilaisia, on yhteistyö mutkatonta. Festivaalit ovat jäseniä *Finland Festivals ry:ssä*, joka toimii valtakunnallisena keskustelukanaavana.

Toisena tapahtumana esiteltävä **Korsholman Musiikkijuhlat** järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1983. Musiikkijuhlat on vuodesta 1989 kuulunut Finland Festivals -ketjuun. Mustasaaresta ja Vaasasta festivaali levittäytyy laajemminkin Pohjanmaalle. Kamarimusiikki-festivaali tukee alueen identiteettiä ja konsertteja järjestetään kulttuurihistoriallisesti kiinnostavissa monipuolisissa puitteissa. Festivaalin järjestää Musikfestspelen Korsholm rf – Korsholman Musiikkijuhlat ry. Musiikkijuhlien hallitus ja neuvottelukunta edustavat rahoittajia, mutta eivät ole varsinainen rahoituslähde. Suurimmat rahoittajat ovat Mustasaaren kunta, Vaasan kaupunki sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. Festivaali saa pohjalaisittain runsasta valtion tukea, mutta harkinnanvaraisesti vuosi kerrallaan. Rahoituksesta on sama epävarmuus kuin muillakin toimijoilla. Haastattelussa kannatettiin tuen myöntämistä kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Esiintyjä kansainvälisellä festivaalilla on kotimaasta ja ulkomailta. Toiminta on ruotsin-, suomen- ja englanninkielistä. Toiminnanjohtaja näkee festivaalin palvelevan alueen matkailua ja ymmärtää onnistuneen markkinoinnin merkityksen. Markkinoinnissa tehdään yhteistyötä alueen muiden tapahtumien kanssa. Yhteistyö tapahtuman sekä alueen ravintoloiden ja hotellien kanssa kuuluu asiaan, sillä ne liittyvät myös suurten yleisömäärien palvelun onnistumiseen. Tiedotukseen kiinnitetään erityisen tarkkaa huomiota. Esimerkiksi seuraavan vuoden festivaalin markkinointi aloitetaan jo edellisen juhlan aikana, jolloin seuraavan vuoden tapahtumasta järjestetään lehdistötilaisuus ja esitellään seuraavan vuoden teema. Teemojen ja graafisen ilmeen suunnittelua pidetään erittäin tärkeänä.

Musiikkijuhlille kahdeksi vuodeksi kerrallaan palkattu taiteellinen johtaja ei työskentele koko ajan, vaan keskittyy suunnittelemaan ohjelmiston. Tapa on suhteellisen yleinen taide- ja kulttuuritapahtumissa ja vaikuttaa toimivalta ratkaisulta asioiden järjestämisen ja onnistuneen sisällön yhteen saattamisessa. Vaasassa sijaitsevassa toimistossa on läpi vuoden työssä yksi työntekijä, jonka lisäksi toimistossa voi olla myös harjoittelija. Tapahtuman onnistumisen arviointi on tärkeätä ja päätöksillä pyritään lisäämään festivaalin toimivuutta tai yleisömäärää. Vuonna 2011 esimerkiksi festivaali siirrettiin järjestettäväksi juhannuksen jälkeen, koska alkukesästä yleisöä on vähemmän. Tarjonta ei kohdistu lapsiin, mutta festivaalin ohjelmistossa on esimerkiksi Pietarsaaren seudun musiikkiopiston tuottama musiikkinäytelmä Vaasan kaupunginkirjastossa. Tuotteena Korsholman musiikkijuhlat on haastattelun mukaan kansainvälistä tasoa. Se on saanut esimerkiksi Pohjanmaan taidetoimikunnan kulttuuripalkinnon. Yleisradio nauhoittaa musiikkijuhlien konsertteja ja Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin avajaiskonsertti lähetettiin radiosta suorana.

Korsholman Musiikkijuhlien talous on kunnossa, ja eteenpäin voidaan katsoa luottavaisin mielin. Festivaali tekee yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa runsaasti esimerkiksi esityspaikkojen suhteen. Tällöin se kustantaa esiintyjät ja hoitaa järjestelyt. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi Vaasan kaupunginteatterin, Kuntsin modernin taiteen museon ja Loftetin kanssa. Yhteistyössä kumppanuuksia toivotaan enemmän kuin sponsoreita. Musiikkijuhlien sponsorituki on kuitenkin huomattava, sillä esimerkiksi tukea antavien yritysten määrä liikkuu kymmenissä. Myös erilaisten pienempien tukijoiden, kuten säätiöiden, määrää voidaan pitää suurena. Haastattelun mukaan erilaiset esteet voidaan ylittää tekemällä asiat hyvin. Festivaali on tuote, jota on kehitettävä, markkinoitava ja myytävä.¹⁸ Sen on oltava toimiva ja sisällöllisesti rikas, jotta se muistetaan. Festivaali on muuttanut paikallisesta musiikkijuhlasta kansainväliseksi, mutta se ei ole irtautunut alueesta. Festivaalin kokoa pidetään sopivana. Suurin haaste tulevaisuudessa on nuoren aikuisyleisön tavoittaminen.

Kolmantena ja viimeisenä festivaalina käsitellään vuonna 2011 33. kerran järjestetty **Provinssirock**. Festivaalin taustajärjestö on *Selmu ry* eli *Seinäjoen Elävän musiikin yhdistys*. Suuren yleisön rock-tapahtuma työllistää viisi henkilöä ja lisäksi Selmu ry:n omistama Rytmikorjaamo, jossa myös festivaalitoimisto sijaitsee, työllistää osa-aikaisina kuusi henkilöä. Festivaalin työntekijämäärä vastaa sen kokoluokkaa. Itse festivaalin aikana työntekijämäärä on iso koostuen talkoolaisista, urheiluseuroilta ostetuista palveluista, järjestyksenvalvojista ja palkollisista. Rockfestivaalille on yhteistä muiden luovan talouden toimijoiden kanssa esimerkiksi näkemykset markkinoinnista, mutta esiintyjien kanssa käydään ehkä enemmän rock-tapahtumalle tyypillisiä neuvotteluita. Kaikkea ei tehdä omin käsin, vaan esimerkiksi alueen päälava voidaan vuokrata muualta. Provinssirockilla on juurensa Seinäjoen alueella ja talkootyöllä on edelleen tärkeä rooli festivaalin toteutumisessa. Kulttuuritapahtuman juuret kumpuavat taidekentän sijaan läheisemmin urheilutapahtumien perinteestä.

Verrattaessa tässä selvityksessä käsiteltyjä muita tapahtumia Provinssirock ei tee yhteistyötä niin laajalla saralla kuin muut. Tämä johtunee osin tapahtuman kaupallisesta laajemman yleisöpohjan tavoittavasta luonteesta. Yhteistyön arvo joka tapauksessa tunnustetaan, toimiminen edellyttää yhteistyötaitoja. Yhteistyön suhteen Provinssirock kuuluttaa aitoutta: tehdään yhdessä ja kaikkia hyödyttäen. Festivaalin tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat keskenään erilaisia. Yleisradio mediakumppanina taltioi festivaaliteltan ohjelmiston ja lähettää sen televisiossa sekä lähettää internetissä ja radiossa reaaliaikaisesti ohjelmaa festivaaleilta. Hartwall on nyt kaupallisista yhteistyökumppaneista suurin. Provinssirock tekee yhteistyötä myös Puolustusvoimien kanssa. Yhteistyö on käytännön yhteistyötä,

¹⁸ Ks. asiaan liittyen myös opetus- ja kulttuuriministeriön *Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen*. Toimintaohjelma 2009–2013 -väliraportti (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:23).

jossa raha ei liiku. Puolustusvoimien Varusmiessoittokunta vierailee festivaalilla ja alueen toinen silta on Puolustusvoimien lainaama ja pystyttämä. Festivaali tuotetaan pitkälle ilman tukirahoitusta. Festivaalin opetus- ja kulttuuriministeriöltä saamalla 20 000 euroa tuella on symbolinen arvo. Festivaalin budjetti on noin 3–3,5 miljoonaa. Vuonna 2011 festivaali oli voitollinen, mutta taantuma vähensi edellisen vuoden kävijämääriä. Huonoista vuosista selvittää hyvällä taloudenpidolla – talous- ja henkilöstöhallinnon merkitys ja toimiminen on siten erittäin tärkeitä. Provinssirock on valtakunnallisesti alansa arvostetuimpia tapahtumia. Festivaali esimerkiksi on palkittu vuoden tapahtumana Musiikki & Median Industry Awards -gaalassa.

Provinssirock kuuluu alan yhdistyksiin, joista kansainvälinen *Yourope* on isojen festivaalien yhdistys. Valtakunnallisella tasolla se kuuluu Finland Festivals ry:hyn ja *Suomen rockfestivaalit Surf* ry:hyn. Yhteyttä pidetään säännöllisin kokouksin ja palaverin. Muusta yhteistyöstä voidaan mainita muun muassa työntekijävaihto Joensuun popmuusikot ry:n Ilosaarirockin kanssa. Lisäksi Jyväskylän Jurassic rock järjestetään yhteistyössä Jelmu ry:n kanssa. Keväällä 2011 Seinäjoella perustettiin *Suomen Rock-klubien liitto*, johon kuuluu Rytmikorjaamon kanssa eri elävän musiikin yhdistysten ylläpitämiä klubeja eri puolilta Suomea. Selmun toiminta painottuu Provinssirockiin, mutta rinnalle on noussut klubi- ja konserttitoimintaan keskittynyt Rytmikorjaamo. Rytmikorjaamo-hankkeessa remontoitiin vanhasta postiautovarikosta taiteen, kulttuurin ja erityisesti rytmimusiikin osaamiskeskus. Remonttiin saatiin tukea TE-keskukselta (nykyinen ELY-keskus). Muuten remontointi tehtiin festivaalin tuotoilla. Rytmikorjaamo Oy:ssä on Selmun lisäksi mukana aluekehitysyhtiö Frami Oy ja Seinäjoen kaupunki. Rytmikorjaamosta pyritään tekemään luovan talouden keskittymä harrastajista ammattilaisiin. Seinäjoen kaupunki on ulkoistanut yhtyeitä tukevat bänditilansa Rytmikorjaamolle. Selmu ry tekee yhteistyötä Rytmikorjaamolla tapahtuvassa toiminnassa useiden Seinäjoen alueellisten toimijoiden kanssa. Tiloissa sijaitsevat niin Louhimo, Rytmii-Instituutti kuin Sibelius-akatemiaankin yksikkö.

Provinssirock ja Selmu ry on erittäin hyvä ja oivallinen osoitus siitä, kuinka yksittäisen tapahtuman onnistunut järjestäminen vähitellen ruokkii laajemman alueen, jopa valtakunnallisen tason kulttuuritarjontaa ja tuottaa alueelleen uusia palveluja. Yhdistyksen merkitys alueen luovan talouden kentälle on arvokas. Voittojen tuomin varoin luodaan uutta ja myös tappiot osataan kantaa. Seinäjoen seudun rytmimusiikin verkoston ympärille rakentuva luovan alan kulttuuritoimijoiden kehitys voi toimia mallina kulttuurityön tekemiselle. Vaikka menestys on luonut taloudellisen perustan, on huomattava, että yksittäisten tekijöiden yhteen hiileen puhaltamisella on saatu aikaan paljon sellaista, mitä ei välttämättä suurilla tukisummilla voida kestävästi rakentaa.

6.6 Visuaalisten alojen taiteilijoiden näkemyksiä

Tässä luvussa tarkastelussa ovat Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen visuaalisten taidealojen edustajien näkemykset taiteen harjoittamisesta ammatillisesti. Haastattelun otos kattoi viisi tahoja, jotka kaikki olivat yhdistyksiä. Pääpaino oli ammatillisen toiminnan tilan tarkastelussa ja toiveissa. Asia on hyvin ajankohtainen. Valtioneuvoston selonteon kulttuurin tulevaisuudesta mukaan taiteilijan työ eroaa luonteeltaan ja jaksotukseltaan perinteisestä palkkatyöstä. Työtä tehdään tulevaisuudessa yhä enemmän samanaikaisesti työsopimussuhteessa, ammatinharjoittajana, yrittäjänä ja apurahalla tai muulla julkisella rahoituksella, usein määräaikaisissa pätkätöissä. Luovan työn edellytyksiä koskevien säädösratkaisujen laadinta edellyttää sen erityisluonteen ymmärtämistä. Alaan kuuluvat vapaus, omaehtoisuus ja turvallisuus. Taiteilijoiden työllistymiseksi elinkeinon harjoittamisen on oltava kannattavaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011a: 17.) Taiteilijoiden tilanne ei ole helppo, ja ammatillinen työskentely on haastavaa. Taiteilijoiden aseman parantamista käsitellään Tarja Cronbergin *Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo tavoitteet* (2011) raportissa. Siihen on kirjattu luovan talouden edellytykseksi, että taiteilijoiden toimeentuloedellytyksiä parannetaan pohjoismaiselle tasolle ja myös ei-työsuhteessa toimivat taiteilijat saadaan sosiaaliturvan piiriin (Cronberg 2011: 10). Tässä luvussa avataan haastatteluissa esiin tulleita näkemyksiä.

Pohjalainen taiteilijaliitto on perinteikäs (perustettu 1943) alueellinen taiteilijoiden ammattijärjestö. Sen puheenjohtaja kokee toiminnan tärkeänä laajalla alueella asuvien ja työskentelevien taiteilijoiden kokoajana. Taiteilijoiden välistä yhteistyötä ei yhdistystoiminnan ulkopuolella ole paljon. Näyttelyiden järjestämisellä taiteilijaliitto pyrkii hakemaan näkyvyyttä kuvataiteelle ja -taiteilijoille. Tärkeää on taitojen ja kykyjen esiin tuominen. Taiteilijoiden ammatillisen uran luomisen edellytykset tulisi saada kuntoon. Yrityselämän kanssa yhteistyötä on vähän, mikä kiteytyy harvoin ja pieniin parinsadan euron sponsorirahoihin vuodessa. Alueen yritykset eivät osaa hyödyntää taiteilijoiden osaamista ja kykyjä. Pääkaupunkiseudulle keskittyvän kuvataiteen markkinoille on vaikea päästä osalliseksi. Tavoitteena voisikin olla, että Pohjalainen taiteilijaliitto vie taiteilijoita maailmalle. Ongelma on, että toiminta rakentuu talkootöiden varaan eli toiminnanjohtajan palkkaukseen ei ole resursseja. Yleiseksi todetun resurssien vajavaisuuden lisäksi alueella on jakautumista toisistaan erillisiin toimijoihin. Yhteistyö alueen taiteilijaseurojen kanssa ei onnistu. Yhteiseen hiileen ei puhalleta. Kaksikielisyys koetaan kuitenkin rikkautena ja kuvataiteen yhteistyö Ruotsiin nähdään myös suomenkieliselä puolella kiinnostavana.

Käytännön arjessa, jossa toimijoilla on oma toimeentulo kyseessä, on vaikea saada resursseja yhdistettyä. Päällekkäisyyttä on paljon ja kilpailu samoista apurahoista hiertää. Kun ajatellaan esimerkiksi tanssitaiteen ammattilaisten mah-

dollisuuksien kehittymistä niin tanssin aluekeskusverkoston kuin yleisen tanssin tukemiseen kasvaneen kiinnostuksenkin myötä, pitäisi laajan alueen kuvataiteen toimijoiden yhteistyötä kehittää. Usein ammatillisella kentällä yhteistyössä ratkaisevat henkilökohtaiset suhteet eli kuinka ihmiset tulevat toimeen keskenään. Siten yhteistyö eri toimijoiden välillä vaihtelee riippuen näiden toimintaan vaikuttavista henkilöistä. Pohjalaisen taiteilijaliiton yhteistyö toimii esimerkiksi Konsti ry:n ja Varikko ry:n kanssa.

Varikko ry on Seinäjoella vuodesta 2000 toiminut taideyhdistys. Yhdistyksenä toimiminen on mahdollistanut taiteilijoille kaivatut työtilat ja gallerian. Gallerian näyttelyt tuovat kaupunkiin taidetta ympäri valtakuntaa ja yhteistyötä tehdään myös kansainvälisellä tasolla. Yhdistyksen toiminnassa on painottunut naisten näkökulma ja taiteelliseen toimintaan vaadittavien kulujen kohtuullistaminen. Toiminnalla on saatu nostettua taiteilijoiden asemaa ja arvostusta – työ on tuonut muun muassa Ilkka-lehden kunniamaininnan ja Seinäjoen kaupungin kulttuuripalkinnon. Palkattu työntekijä hoitaa galleriaa. Kaupunki tukee työhuonekustannuksia ja kulttuurilautakunta myöntää yhdistystukea. Taiteilijat toimivat yhteistyössä kaupungin kanssa VR:ltä vuokrattujen tilojen saneeraamisvaiheessa ja tarkoitukseen saatiin TE-keskukselta EU:n EAKR-hankerahoitusta. Muuten rahoitus saatiin kokoon apurahoin ja erilaisin tempauksin, kuten taidehuutokauppa, paitamyynti ja konsertti. Myös Pohjanmaan taidetoimikunta on tukenut yhdistystä.

Toimiminen kaupungista irrallaan on katsottu Varikko ry:ssä toimivaksi ratkaisuksi. Taiteilijoiden yhteistyö on vaatinut satsauksia, mutta toiminta on nyt varmallalla pohjalla. Yhdistyksen merkitys näkyy siinä, että alueen näyttelytarjonta on kasvanut ja alueelle jää taiteilijoita. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on muutoin etupäässä tiedonvaihtoa. Yhteistyöpyyntöjä on saatu, mutta usein ilman lisäresursseja. Lähtökohtaisesti eri yhteistyömuotoihin suhtaudutaan positiivisesti. Yritysten kanssa ei kuitenkaan juuri ole yhteistyötä, vaikka yhteistyötä tehdään esimerkiksi Tangomarkkinoiden kanssa. Kuvataiteilijat eivät koe itseään yrittäjiksi. Taiteilijoiden toimintamahdollisuuksia on parannettu, mutta itse kuvataiteilijoiden asemaa ei muuten ole saatu kohennettua – monet tekevät muita töitä elättääkseen itsensä. Parhaiten taiteilijan uraa tukevat työt ovat opetuslalla. Taiteilijoiden tilanteeseen toivotaan parannusta Cronbergin viitoittamalla tiellä.

Kokkolassa toimivalla **Visu ry:llä** voidaan löytää monia yhteneväisyyksiä Varikon tavoitteisiin ja ajatuksiin. Visu ry perustettiin vuonna 2000 edistämään visuaalisten alojen taiteita Keski-Pohjanmaalla. Keskusten ulkopuolella elävien ja työskentelevien taiteilijoiden työn merkitys nähdään oman alueen henkiseksi voimavaraksi. Tavoitteena on tuoda kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävää taidetta alueelle ja vastaavasti viedä keskipohjalaisten taiteilijoiden näyttelyitä muualle.

Kokkolassa vuodesta 2006 toiminut Visu Galleria keskittyy nykytaiteeseen. Galleria perustettiin, koska nykytaiteelle ei ollut soveliaista galleriaa. Ensimmäiset

viisi vuotta galleria toimi hankkeena, jota rahoittivat Suomen Kulttuurirahasto, Svenska Kulturfonden, Pohjanmaan taidetoimikunta ja Kruunupyyn kansanopiston Kokkolan *Pohjoismainen taidekoulu*. Nyt resurssit ovat pienentyneet, eikä vientiin ole mahdollisuuksia – joka tapauksessa edelleen järjestetään kuukausittain vaihtuvia näyttelyitä ja kansainvälisiä näyttelyitä. Alkuperäinen ajatus Kokkolan kaupungin mukaan tulosta ei ole toteutunut, mutta kaupunki tukee galleriaa 10 000 euron avustuksella, jolla katetaan esimerkiksi vuokratulot. Muuten esimerkiksi Taiteen keskustoimikunta, KulturÖsterbottenin ja pohjoismaiset rahastot ovat tukeneet toimintaa. Kokonaisbudjetti on alle 30 000 euroa. Galleriassa ei ole enää taiteen asiantuntijaa töissä, vaan ainoastaan työllisyysvaroin palkattu valvoja. Taiteilijat toimivat yhdistyksessä ilmaiseksi talkoopohjalla ja hyödyntävät omaa kuvataiteen kentän tuntemustaan sekä gallerian että alueensa taiteilijoiden hyväksi. Toiminnan katsotaan onnistuneen: media on kiinnostunut, Kokkola on ajankohtainen nykytaiteen kentällä ja nuoria taiteilijoita on kasvanut. Yhteistyötä Visu Galleria tekee erityisesti Pietarsaaren tupakkamakasiinin kanssa. K.H. Renlundin kanssa yhteistyötä on ollut aiemmin. Yhdistys on erittäin mielellään mukana laajemmassa alueellisessa yhteistyössä. Yhdistys katsoo vahvuudekseen hyvät kontaktit erilaisilla rajapinnoilla.

Kaikki alueen toimijat ilmaisivat kiinnostuksensa aluetaidemuseoiden hankkeeseen kehittää Pohjanmaan taidetoimikunnan alueen kuvataiteen asemaa tapahtuman muodossa. Omalta osaltaan niiden erikoistaidot voivat toimia merkityksellisenä täydentävänä apuna. Järjestetystä keskustelusta vielä poissa olleet tahot suhtautuvat erittäin positiivisesti aluetaidemuseoiden tavoitteeseen alueen taiteen markkinoinnin edistämisestä. Tavoitteen onnistuminen palvelisi niitä kaikkia. Tapahtuman luonteen olisi kuitenkin oltava grafiikan alaa laajempi.

Vaasalainen nykytaiteen yhdistys **Platform rf** suhtautui positiivisesti yhteistyöhön, mikäli se sopii sen toimintaan. Hieman yli kymmenvuotiaalla Platformilla oli aiemmin oma näyttelytila. Nyt yhteistyötä tehdään etenkin silloin, kun tarvitaan näyttely- tai esiintymistilaa. Kuntsin kanssa yhteistyötä on tehty paljon ja siellä järjestetään (viiveellä) myös yhdistyksen 10-vuotisnäyttely loppuvuonna 2011. Pohjanmaan taidetoimikunta myönsi yhdistykselle taidepalkinnon vuonna 2006. Platform keskittyy nykytaiteessa kansainväliseen toimintaan tarjoten residenssiä, studiota ja projektirahaa vierailevien taiteilijoiden käyttöön. Kansainvälisen toiminnan konteksti on kuitenkin juuri paikallisuus. Paikallisuus tulee esille taiteilijoiden työn kautta esille. Sen kautta näkyy miten he kokevat elämän täällä. Näyttelyt eivät siis ole toiminnan keskeisin asia, vaikka taiteilijoilla onkin mahdollisuus pitää näyttelyitä studiossa. Vuonna 2010 tapahtumia ja esityksiä oli parisenkymmentä. Nykytaiteen osalta yhdistyksen toiminta edustaa Vaasan kansainvälistä identiteettiä. Alueellisessa yhteistyössä Platformin toiminta ei kuitenkaan ole yhtä hedelmällistä. Yhteydet kauas nähdään tärkeämmiksi kuin yhteydet naapurimaakuntiin. Toisaalta Platformin toiminta voi kannustaa esimerkiksi Uudenkaarlepyyn taideopiskelijoita jäämään Pohjanmaalle.

Platform rf on ruotsinkielinen yhdistys. Toisaalta toiminnan luonteen mukaisesti englanti on käytetyin kieli. Ruotsinkielinen tausta näkyy taiteen ja kulttuurin kentällä ehkä selkeämmin taustarahoittajissa kuin toiminnassa. Yhdistys saa Taiteen keskustoimikunnalta residenssiavustusta (toisena Ateljé Stundarsin lisäksi Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella). Muita tukijoita ovat esimerkiksi Norden – Nordic Council of ministers, SÖFUK ja Svenska Kulturfonden, mutta esimerkiksi Vaasan kaupunki ei haastatteluhetkellä tukenut toimintaa. Paikallisessa tunnettavuudessa Platform näkee parannettavaa, mutta toiveissa on, että useiden kulttuuritekijöiden keskittäessä toimintaa Vaasan vanhan kasarmin alueelle, paikallinen tunnettavuus myös Platformilla kasvaa ja ihmisiä saadaan enemmän tapahtumiin mukaan.

Platformin kasarmialueen studiotilan vuokran maksaa kaupungille *Pro Artibus* -säätiö, joka on itsenäinen osa Svenska Kulturfondenista. Säätiön tehtävänä on visuaalisen taiteen edistäminen kaikilla suomenruotsalaisilla alueilla. Säätiö on solminut kymmenvuotisen sopimuksen Vaasan kaupungin kanssa, ja vuokraa vanhalla kasarmialueella kymmentä ateljeeta yksittäisille taiteilijoille, taiteilijaryhmille sekä Platformille. Ateljeekasarmi on säätiön Pohjanmaan toiminnan tuleva keskus. Säätiö halusi lisätä nuorten ammattimaisten taiteenharjoittajien mahdollisuuksia saada tarkoituksenmukaiset, keskeisesti sijaitsevat ja kohtuulliset ateljeetilat. Vaikka hakemusten määrä ylitti vuokrattavien tilojen määrän, taiteilijoiden tilanne Vaasassa parani. Verrattaessa Varikko Galleriaan, on nähtävissä, että suomenkielisellä puolella kuvataiteen taiteilijoilta vaaditaan enemmän oma-aloitteisuutta parantaa asemaansa taiteen tekijänä ja taiteen kentällä.

Viimeisenä yhdistyksenä esitellään **Konsti taideteollisuusyhdistys ry** (jatkossa Konsti). Konsti on perustettu 1986. Konsti tekee tunnetuksi pohjalaista taideteollisuutta, suunnittelua, muotoilua, taidekäsityötä ja taidetta. Yhdistyksen pääasialliset toimintamuodot ovat näyttelyt, jäsenistön ammatillisen toiminnan tukeminen sekä yhteistyö eri kulttuurialojen kanssa. Vaikka jäsenistö on vanhan Vaasan läänin alueelta, yhdistykseen voi kuulua myös muualla asuva – taiteilijasta pidetään kiinni, mikäli tämä työskentelee myös pohjalaisissa maakunnissa.

Yhteistyötä tehdään paljon. Siitä esimerkkinä voidaan mainita niin sanottu sähkökaappihanke vuodelta 2009. Konsti sai apurahan Etelä-Pohjanmaan Kulttuurirahastolta ympäristöhaitta-kohteiden uudistamiseen taiteen keinoin Seinäjoella. Konsti uudisti 13 sähkökaappia usean taiteilijan ja Koulutuskeskus Sedun Ilmajoen yksikön erikoismaalauslinjan oppilaiden työnä. Hankkeen yhteistyökumppaneina olivat Sedun lisäksi Seinäjoen kaupunki, Seinäjoen Energia ja Anvia. Vaikka kyseisessä esimerkissä on yrityksiä mukana, niiden merkitys rajoittuu yksittäisiin projekteihin. Yhteisnäyttelyjä on ollut esimerkiksi Loftetissa ja 25-vuotisjuhlanäyttely on Varikko Galleriassa. Konsti on myös kahden vuoden ajan organisoinut Suomen osalta kansainvälistä näyttelyä *Connecting* Pohjanmaan museoon syksyksi 2011. Hankkeessa ovat yhteistyössä myös Pohjanmaan ja

Etelä-Pohjanmaan liitot. Alueellinen yhteistyötaito ja ammatillinen taso yhdistyvät Konstin toiminnassa hyvin. Mahdollinen yhteistyökuvio lähtee aina ideasta. Yhteistyö yhteistyön takia ei riitä. Aluepoliittiset tai taidepoliittiset rajoitukset voivat olla myös joskus esteitä. Konsti on kuitenkin löytänyt oman paikkansa, ja sen toiminta on laadukasta. Jäseniltä edellytetään koulutusta, näyttelyitä ja apurahoin vahvistettua ammattimaisuutta; korkeat kriteerit pitävät jäsenmäärän alhaisena. Suurin haaste on lisätä rahoituksen hakemista. Apurahat ja projekti-rahastot ovat toivottuja, ja Konstin saama rahoitus on ilahduttanut – onhan näyttelyn oltava hyvä saadakseen rahoitusta.

Myös Konstin toiminta on vapaaehtoistyötä. Palkattu työntekijä olisi kuitenkin toiminnan kehittymisen tae. Yhdistyksellä ei ole myöskään tiloja. Yhdistyksen kehittämistoiveiden ohella Konsti toivoisi alueelle taiteen välitystä tukevaa agenttia. Yhdistyksen jäsenet työllistyvät esimerkiksi opettajina, mutta myös yksityisyrittäjinä. He ovat ottaneet määrätietoiset askeleet tekijyyden ja yrittäjyyden yhdistämisessä. Tällaisten askelten alkuvaiheessa etenkin taidetoimikuntien ja muiden tahojen apurahat ovat ensiarvoisen tärkeitä.

6.7 Kolme säätiötä

Selvityksessä on otettu huomioon Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella taidetta ja kulttuuria rahoittavia säätiöitä. Mukana ovat Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Pohjanmaan maakuntarahasto (joka kattaa Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnat) ja Keski-Pohjanmaan maakuntarahasto sekä Svenska Kulturfonden. Selvityksen tavoitteena on avata näiden merkitystä ja näkemyksiä alueellisen yhteistyön edistämiseksi. On kiinnostavaa, miten säätiöt ovat tukeneet alueen taiteen ja kulttuurin aluekeskuksia. Luku auttaa omalta osaltaan hahmottamaan kokonaiskuvaa rajoista, joita pohjalaisen kulttuurin tukemisessa on.

Säätiöt vaikuttavat taiteen ja kulttuurin kentällä tukemalla toimintaa niin apurahoin kuin myös muulla rahoituksella. Säätiöt saattavat aloittaa esimerkiksi hankkeita. Keski-Pohjanmaan maakuntarahasto näki säätiöt aktiivisina hankkeiden käynnistäjinä. Ideat syntyvät maakunnasta käytännön toimijoilta. Keski-Pohjanmaan säätiö ottaa yhteyttä alueella toteuttajaan, valtioon sekä tekee hankehakemuksia Suomen Kulttuurirahaston keskusrahastoon yhdessä muiden kanssa. Svenska Kulturfonden pyrkii useinkin sitomaan muita säätiöitä mukaan – jos te tulette mukaan, lähemme mekin. Joskus menettely vaikeuttaa asioiden tärkeysjärjestyksen asettamista. Palttilan selvityksessä käsiteltiin Suomen Kulttuurirahaston ja Svenska Kulturfondenin roolia. Rahoituksen lisäksi säätiöt harjoittavat kulttuuritoimintaa kehittämishankkeissa omien painopisteidensä kautta. Periaatteet näkyvät maakuntarahastojen apurahojen jaossa ja omassa toiminnassa sekä keskusrahaston valtakunnallisissa hankkeissa. Maakuntarahastoilla

voi olla omia konkreettisia painotuksia, jotka noudattavat yleisiä painopisteitä. (Palttila 2009: 11.) Kentän näkökulmasta säätiöt ohjaavassa roolissaan ja kentän toimintaa mahdollistavina tahoina muistuttavat osin julkisen sektorin toimijoita. Kentän toimijoiden haastatteluissa etenkin Svenska Kulturfondenin rooli korostui myönteisenä. Toisaalta suomenkielistä toimintaa Kulturfonden ei tue, mikä nähtiin harmillisena. Suomen Kulttuurirahaston maakuntarahastojen tuki mainittiin myös, mutta niiden rooli ei ollut yhtä suuri: myönnettykään rahoitus ei välttämättä vastannut haettua ja siten tarvetta. Tilanne oli toinen kun säätiöt olivat itse lähestyneet toimijaa kysymällä mahdollisuuksia toteuttaa tietynkaltaista toimintaa, jota säätiö rahoittaisi.

Suomen Kulttuurirahaston 17 maakuntarahastosta kaksi on Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella. Rahastot muodostuvat yleisrahastosta ja nimikorahastoista. Maakuntarahastojen tarkoituksena on vaalia ja kehittää maakuntansa henkistä ja taloudellista kulttuuria. Alun alkaen vuonna 1959 perustettiin Pohjanmaan rahasto, josta Keski-Pohjanmaan rahasto irtautui 1963. Muuta aluetta – nykyistä kahta eri maakuntaa – jäi hoitamaan Etelä-Pohjanmaan rahasto. Suomen Kulttuurirahaston alkuperäinen ajatus oli parantaa suomenkielisten mahdollisuuksia saada apurahoja. Kun Kulttuurirahaston syntyyn vaikutti se, että tukien katsottiin menevän ruotsinkielisille, oli Keski-Pohjanmaan rahaston Pohjanmaan rahastosta erkaantumisen syynä samankaltainen asia – katsottiin, ettei rahoitusta saatu riittävästi Keski-Pohjanmaalle.

Etelä-Pohjanmaan maakuntarahasto pitää maakuntarahastoja merkittävänä pääkaupunkiseudun ulkopuolisina kulttuurin tukijoina. Tuen jakamisen osuus toiminnasta on 90 % muun toiminnan jäädessä 10 %:iin. Usein asiat etenevät kokouksissa (5-6 kertaa vuodessa) luottamushenkilöiden kautta. Rahastot vaalivat alueensa perinnettä ja rakentavat kulttuurielämää alhaalta ylöspäin. Kulttuurille on tarjottava mahdollisuuksia, koska niitä ei välttämättä synny automaattisesti. Kulttuurirahaston toiminta ja päätöksenteko ovat riippumattomia puolueista, etujärjestöistä ja instituutioista. Apurahoista päättää asiantuntijoista koostuva hoitokunta, joka edustaa rahaston toiminta-alueen taiteen, tieteen, yhteiskunnan ja talouselämän asiantuntemusta. Yksi tieteellisen ja taiteellisen toiminnan laadun mittari on sen yhteiskunnallinen merkitys, myös kansainvälisyydellä on oma arvonsa, mutta eri alueilla arvioidaan erilaisia asioita. Säätiön perustehtävä on tukea pohjalaista lahjakkuutta. Hakemusten määrä on suuri ja rajauksia on tehtävä. Hakuaika on kerran vuodessa, mutta rahastoa lähestytään viikoittain. Rahoituksen saajan pitää tehdä rahastolle selvitys työn päätyttyä. Selvitysten perusteella on tultu hieman varovaisiksi – alle puolelle hakemuksista myönnetään rahoitusta. Isojen hankekokonaisuuksien syntyminen ei ole helppoa, vaan vaatii paljon työtä ja keskustelua. Kun hanke vastaa painopisteisiin (lasten ja nuorten kulttuuri, yrittäjyyden edistäminen tutkimuksen avulla ja kansainvälistyminen), on toimintakin helpompaa.

Keski-Pohjanmaan maakuntarahasto on huomannut yksivuotisten tukien ongelmallisuuden esimerkiksi suhteessa toiminnan jatkuvuuteen. Säätiö painottaa-kin monivuotista hanketukea kulttuuriyhteisöille ja -työryhmille pitkäjänteiseen työhön. Myös hankkeen toiminnan arviointi on tällöin tarkkaa, sillä kolmivuotisen rahoituksen edellytyksenä on hankkeen eteneminen toteuttamissuunnitelman mukaan. Lasten ja nuorten kulttuuritoiminta ja maakunnallisesti merkittävät kulttuurihankkeet saavat Keski-Pohjanmaalla viidesosan myönnoistä. Alueen kulttuurikenttä nähdään harrastajapainotteisena ja kulttuuriyrittäjyyttä on halua kehittää.

Palttilan mukaan Suomen Kulttuurirahaston maakuntarahastot suhtautuvat pääsääntöisesti kielteisesti tuen myöntämiseen julkiselle toimijalle, kuten kunnalle. Monissa maakunnissa ongelman muodostaa se, että usein julkiset toimijat hakevat apurahoja, mutta kolmannen sektorin toimijoita ei ole hakijoina. (ks. Palttila 2009: 11.) Keski-Pohjanmaalla yhdistysmuotoiset toimijat kattavat hyvin laajan taiteen ja kulttuurin sektorin ja ovat siten säätiön tuen piirissä. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri ja Kokkolan kaupunginteatteri ovat yhdistyksiä. Etelä-Pohjanmaan maakuntarahaston mukaan rahoitusta ei myönnetä julkisyhteisöille. Kuitenkin rahastossa myönnettiin, ettei sääntöä välttämättä noudateta. Tällöin käytetään tarkoituksenmukaisuusharkintaa ja mietitään rahoitettavaa toimintatapaa: Onko toiminta sellaista, jota ei tehdä ilman rahoitusta. Menestyviäkin toimijoita tuetaan, sillä monet apurahaa saavat taiteilijat ovat menestyviä myös taloudellisesti. Tällöin apuraha on pikemminkin tunnustuksellista kuin työtä varsinaisesti tukevaa.

Suomen Kulttuurirahaston maakuntarahastot eivät nykyisin pidä kielen merkitystä niin tärkeänä kuin toiminnan kohdistumista maakuntaan. Vuonna 1908 perustetun Svenska Kulturfondenin¹⁹ tehtävänä on sen sijaan tukea ruotsinkielistä kulttuuria ja koulutusta, ruotsin kieltä ja suomenruotsalaista toimintaa Suomessa. Toiminta keskittyy ruotsinkielisen väestön pääasiallisille asuinalueille, joihin lukeutuvat pohjalaismaakunnista Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnat. Pohjanmaan asiamies on yksi rahaston kolmesta asiamiehestä. Svenska Kulturfonden toimii katto-organisaationa noin 450 rahastolle, ja sen omistaa Svenska litteratursällskapet (SLS). Rahaston tuoton jakavat Kulturfondenin luottamuselimet, jotka nimeää Ruotsalainen kansanpuolue. Suomenruotsalaisen toiminnan tukeminen liittyy vahvasti identiteetin tukemiseen ja mahdollisuuksiin elää ja toimia ruotsin kielellä Suomessa. Myös rahaston poliittinen kytkös on selkeä. Vaikka päämääränä on ruotsinkielisen kulttuurin tukeminen, eivät kaksikieliset projektit ole ristiriidassa tämän kanssa.

¹⁹ Palttilan mukaan rahaston toimintaperiaatteet ovat muuten hyvin samanlaiset kuin Suomen Kulttuurirahastolla, mutta kielen ja kulttuurin yhteys on korostunut (Palttila 2009, 11).

Svenska Kulturfondenin rahoitus näkyy Pohjanmaan maakunnassa ja siihen ollaan tyytyväisiä. Säätiöllä on samankaltaisia lasten ja nuorten tai luovan talouden kehittämisen painopisteitä kuin Suomen Kulttuurirahaston maakuntarahastoillakin. Kulturfondenin toiminnassa on valtakunnallinen strategia ja rakenne. Keskusrahasto ohjaa alueellista toimintaa tiukasti. Toiminta noudattaa SLS:n toimintasuunnitelmaa, joka sisältää panostettavat alueet. Toimintasuunnitelmassa esitetään toimintalinjat ja arviointiperiaatteet, joiden pohjalta jakopäätökset tehdään ja eri hankkeet valmistellaan. Toimintalinjoissa määritellään myös tukialueet, joihin rahasto erityisesti keskittyy. Keskustelu on aktiivista ja alueelliset asiamiehet toimivat yhdessä. Alueellisia linjanvetoja voidaan tehdä, mutta suuressa mittakaavassa toiminnan on oltava samantyyppisiä. Liian erilaiset linjat on helppo huomata. Vaikka esimerkiksi Wasa Teateria tukee keskusrahasto, on erittäin tärkeätä, että Pohjanmaalla on oma toimistonsa – instrumenttina se on joustava ja nopea toimimaan. Alueen edustajana se esittelee suuret alueelliset hankkeet keskusrahastolle. Vaikka alueen ruotsinkielinen kenttä on laaja ja monipuolinen, säätiön yhteydet eri toimijoihin vaikuttavat tiiviiltä.

Svenska Kulturfonden on tyytyväinen toimintaansa. Toiminta on laajaa ja kohdistuu kattavasti eriasteisiin toimijoihin. Yhteistyö on mahdollista aina kun se sopii määrättyihin linjauksiin. Osaa rahoituksesta voi hakea koko ajan ja yhteydenotot ovat jatkuvia. Taiteen ja kulttuurin aluekeskuksista Svenska Kulturfonden on myöntänyt rahoitusta BARKille. Pohjanmaan tanssin aluekeskusta ei ole tuettu, mutta rahoitusta on myönnetty taustaorganisaatio Watt ry:lle. Suomen Kulttuurirahaston maakuntarahastot eivät ole tukeneet aluekeskuksia, vaikka esimerkiksi tanssin aluekeskus nähtiin sellaisena, jonka tukeminen voisi olla mahdollista. Etelä-Pohjanmaan maakuntarahasto näkee toisaalta aluekeskusten tukemisen ylätasoinen tukemisenä, kun rahaston toiminnassa keskitytään kulttuurityön tukemiseen alhaalta ylöspäin. Eräänlainen ongelma on myös valtion tueltaan heikkojen keskusten tukeminen, sillä säätiötä ei ole tarkoitettu pitkällä tähtäimellä kompensoimaan valtion tukea. Kun maakuntarahaston rooli on kannustaa, on pelastamisen problematiikka vaikea asia.

6.8 Koulutussektorin merkitys kulttuurin alueellisessa yhteistyössä

Selvityksessä koulutussektorin käsittely periaatteessa rajautuisi ulos, mutta laajemmin toimivaa alueellista yhteistyötä käsiteltäessä ei sitä voi jättää huomiotta. Kulttuurialan ammatillisista ja korkea-asteen koulutusta annetaan ammatillisissa oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Raportissa keskitytään niihin toimijoihin, jotka tulivat kulttuurikentän haastatteluissa esiin. Siten mukana on niin tutkintoon johtava kuin johtamaton taide- ja kulttuurialojen koulutus.

Tämän selvityksen esiin tuoma näkökulma on, että erilaiset koulutuspaikat ovat huomattava alueellinen kulttuurin kentän tekijä ja yhteistyökumppani, jota ei juuri mitata sen aikaan saaman toiminnan näkökulmasta. Painotus on sen sijaan esimerkiksi siinä kuinka opiskelijat työllistyvät valmistuttuaan.

Taiteen ja kulttuurin työpaikat, rahoitus ja mahdollisuudet sijaitsevat pääosin pääkaupunkiseudulla. Kulttuurialan koulutuspaikkojen määrää kasvatettiin niin nopeasti, ettei työpaikkoja voida odottaa syntyvän läpi maan samankaltaista tahtia. Haastatteluissa tuli esiin näkemyksiä, että opiskelijoita on myös kannustettava lähtemään ja kasvamaan tekijöinä maailmalla. Toivomuksena oli, että jotkut heistä aikanaan palaavat rikastamaan ja mahdollistamaan kotiseutunsa kulttuurin kasvua. Kokkolan teatterin johtajat saivat maaliskuussa 2011 Teatterin tiedotuskeskuksen Tinfon *Silmänkääntäjä*-palkinnon, koska he palasivat kotiseudulle töihin. Toinen heistä kyseenalaistikin asennetta, jonka mukaan taiteen tekeminen pääkaupunkiseudun ulkopuolella nähdään ihmeellisenä. Korkeatasoista ammattiteatteria tulee tarjota koko Suomessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on esittänyt syksyllä 2011 kulttuurialojen ammattikorkeakoulutason koulutusta vähennettäväksi. Tämä kohdistuu myös Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella oleviin ammattikorkeakouluihin. Kulttuurialan koulutus saattaa loppua Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoululta kokonaan. Siinä, missä koulutussektori on sidoksissa ympäröivän alueen kulttuurin kenttään, ovat koulutuspaikkojen valtakunnallisen tason supistamisvaatimukset uhkaamassa luotuja alueille tärkeitä yhteistyöverkostoja.

6.8.1 Ammattikorkeakoulujen merkitys

Useissa haastatteluissa kiitettiin alueen ammattikorkeakoulujen kulttuurin ja taiteen osastoja yhteistyötahoina. Opiskelijat suorittavat taide- ja kulttuurialan työpaikoilla harjoitteluja ja tekevät projekteja. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan liiton eSisällöntuotannon kehittämishanke *TrissaTV:ssä* Seinäjoen ammattikorkeakoulun (SeAMK) opiskelijoiden panos on ollut huomattava. Hankkeen päättymisen yhteydessä on valmisteltu *TrissaTV:n* siirtoa ammattikorkeakoululle, jolloin *TrissaTV:stä* tulisi osa SeAMK:n toimintaa. SeAMK:n kulttuurituotannon koulutusohjelma tekee tiivistä yhteistyötä Seinäjoen seudun yritysten ja yhdistysten kanssa ollen huomattava voimavara kulttuurielämässä. Osa lähiopiskelusta on Rytmikorjaamolla. Esimerkiksi Provinssirockissa voidaan puolestaan suorittaa työharjoittelua. Kokkolassa sijaitsevassa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikössä keskitytään sananmukaisesti kulttuurin hyvinvointia edistävään merkitykseen. Yksikössä mahdollistuu yhteys musiikin, teatterin ja hyvinvoinnin ammattilaisten välille. Alueen yhteistyökumppaneista voidaan mainita esimerkkeinä Kokkolan kaupunginteatteri, K.H. Renlundin museo

ja kirjasto. Hyvinvoinnin kulttuurin yksikköä pidetään hyvänä resurssina, jota käytetään paljon. Tämä mahdollistaa esimerkiksi teatterin musikaalien teon.

Oppimismenetelmänä SeAMK:n koulutusohjelmassa on työelämälähtöinen projektioppiminen – tavoitteena on valmennus työelämään. Kulttuurin ja median kentällä suoritettavaa työharjoittelua on kaksi jaksoa neljän vuoden aikana (25 op ja 20 op). Lisäksi tuotantoa opiskellaan 20 opintopistettä erilaisten tapahtumien tuotantoon osallistumalla. Osa tuotannoista on työelämälähtöisiä eli tuotantoja tehdään tilauksesta. Myös Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikkö pyrkii edistämään työelämään kiinni pääsemistä koulutuksen aikana. Opiskelijoiden työharjoittelumahdollisuudet ovat erinomaiset ja osallistumista useisiin projekteihin opiskeluaikana kannustetaan. Projektien toivotaan avaavan ovet työelämään valmistumisen jälkeen. Esittävän taiteen koulutusohjelma kokoa teatteri-ilmaisun ohjaajaopiskelijoiden tuotannot kolmeksi *Teatterifestivaaliksi*. Teatterifestarit ovat osa Kokkola Events Karlebytä. Yhteyksillä luovan talouden ammatilliseen kenttään tähdätään siihen, että alueelliset rakenteet tukisivat taiteilijoiden pysyvyyttä alueella. Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikön musiikin ja esittävän taiteen koulutusohjelmien opiskelijat ovat suunnitelleet ja toteuttaneet *CentriART* -ohjelmalvelun, jolla myydään esimerkiksi musiikki- tai teatteriesityksiä erilaisten ja -kokoisten tapahtumien yhteyteen. Kaikesta huolimatta kummankaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden valmistumisen jälkeinen työllistyminen alueelle ei ole vahvaa.

SeAMK:n mukaan alueella arvostetaan opiskelijoiden tuomaa panosta ja useat tahot tunnustavat työn rahallisen arvon. Osa toimijoista pahoittelee, ettei työstä makseta opiskelijoille, mutta on nähtävissä myös tämän mahdollisuuden hyväksikäyttöä. Käytännössä opiskelijoita ei pakoteta tuotantoihin, vaan osallistuminen lähtee itsestä. Tuotannoissa opiskelijoilla on ohjaaja. Opiskelijat ovat itse aktiivisia etsimään työharjoittelukohteita ja tuotantoja. Pieni koulutusyksikkö takaa joustavuuden. Koulut ja opiskelijat itse synnyttävät myös uutta kulttuuri-toimintaa ja ovat mukana eri tahojen toiminnassa, kuten SeAMK:n opiskelijat Elokuva- ja elokuvakeskus Botniassa. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoululle pyyntöjä opiskelijajayhteistyöstä tulee enemmän kuin voidaan tarjota. Opiskelijat ovat halpaa työvoimaa, mutta tuottavat alueelle paljon hyvää. Opiskelulinja tuottaa kymmeniä palveluja, kuten tapahtumia, yli maakuntarajojen. Opiskelijat myös esimerkiksi vetävät lasten ja nuorten ryhmiä ilmaisutaiteen lukioiden tai harrastajateattereiden kanssa. Opiskelijat kuuluvat yhdistyksiin ja johtokuntiin. He ovat siten vahvasti linkittyneet alueeseen. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu tekee myös valtakunnallista yhteistyötä teatterialaan liittyvien toimijoiden kanssa.

Pohjanmaalla taiteen ja kulttuurin koulutusta tarjoaa Novia, joka on Suomen suurin ruotsinkielinen ammattikorkeakoulu. Koulutuspaikkakuntia Pohjanmaalla ovat selvityksen tekohetkellä Vaasa, Pietarsaari ja Uusikaarlepyy. Novian kuvataiteen opiskelijat järjestävät alueella näyttelyitä, joita halutaan myös seurata

esimerkiksi aluetaidemuseossa. Pohjanmaan museoon pystytettiin keväällä 2011 Uudenkaarlepyyn kuvataiteilijoiden näyttely. Näyttelyitä on paljon ja haastattelun mukaan puolet Pietarsaaren tupakkamakasiinin näyttelyistä kytkeytyy jollain tavoin Noviaan.

Novian kulttuuriyksikön Tutkimus- ja kehitysyksikön toiminta keskittyy taiteeseen, terveyteen ja hyvinvointiin. Yksikössä tutkitaan ja kehitetään ammattimaisen taiteen yhdistämistä yhteiskunnan muuhun kehitykseen. Novia toimii etenkin ruotsinkielisen Pohjanmaan alueellisena vastuunkantajana. Novialla on tutkimuksen ja koulutuksen lisäksi vastuu alueellisesta kehittämisestä. Novia on valinnut tietoisin linjan kulttuurielämän rakenteiden kehittämisessä ja vahvistamisessa. Alueellisen hyvinvoinnin voidaan katsoa lisääntyvän sitä myötä, kun alueellinen kulttuuri kehittyy. Hankkeiden osalta Novia vaikuttaa tehneen huomattavaa työtä, jonka nähdään hyödyttävän Pohjanmaan aluetta taiteen ja hyvinvoinnin sekä nuorten taiteilijoiden ammatillisen työskentelyn edistämässä yli kielirajojen. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama *Taide ja hyvinvointi* (Art and wellbeing)-projekti on työllistänyt nuoria ammattitaiteilijoita ja -muotoilijoita, joilta hanke ostaa taidetta ja muotoilupalveluita tai -esineitä hoitoympäristöihin. Projektiin kuuluu useita osaprojekteja, joissa suunnitellaan ja luodaan viihtyisiä hoitoympäristöjä. Työ tehdään yhteistyössä hoitohenkilökunnan ja käyttäjien kanssa lähtökohtana käyttäjien erityistarpeet. Osaprojektit toimivat pohjana jatkotutkimukselle. Novialla on ollut muitakin aluetta hyödyttäviä hankkeita, joista tämä projekti on vain yksi hyvä esimerkki. Novia on mukana myös Proforum Österbottenissa. Novian merkitys EU-projekteissa on iso, sillä se on organisaatio, joka voi hoitaa byrokratian ja joka sallii sisällön luojien keskittyä työhönsä. Kulttuuritoimintaan ei haluta kielirajoja. Toisaalta ymmärretään, että toimintakulttuurit voivat olla kieliryhmissä erilaisia. Kokemusten vaihtaminen koetaankin tärkeäksi.

6.8.2 Rytmimusiikin verkosto

Seinäjoen seudun rytmimusiikin verkostoon liittyen selvitykseen haastateltiin Rytmii-instituuttia ja Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikköä. Rytmimusiikin verkosto on esimerkki alueella toimivasta hyvästä yhteistyöstä. Yhtä lailla se osoittaa myös koulutussektorin merkitystä laajan yhteistyön edistäjänä. Rytmii-instituutti on vuonna 1990 perustettu populaarimusiikin koulutus- ja tutkimuslaitos Seinäjoella. Rytmii-Instituutti on yksi viidestä valtiontukea saavasta musiikki-instituutista. Musiikki-instituuteilla tarkoitetaan tiettyyn musiikin alaan tai instrumenttiin erikoistuneita keskuksia, joiden palvelut ovat valtakunnallisesti hyödynnettäviä. Instituutit kehittävät musiikin alan tutkimusta, koulutusta ja harrastamista. Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella on myös kaksi muuta ins-

tituuttia: *Kansanmusiikki-instituutti* Kaustisella ja *Finlands svenska folkmusikinstitut* Vaasassa. Instituuttien välillä ei juuri ole yhteyksiä.

Rytmi-instituuttia ylläpitää Rytmi-instituutin kannattajayhdistys ry ja se on erikoistunut populaarimusiikkiin. Vaikka toiminta on valtakunnallista, sijoittuu toiminnasta iso osa alueelle, Rytmi-instituutin tapauksessa Etelä-Pohjanmaalle. Valtakunnallisesti laajaa kiinnostusta ovat herättäneet esimerkiksi erilaiset lyhytkurssit, musiikkileirit ja seminaarit, joita on järjestetty populaarimusiikkiin liittyvistä eri aihepiireistä. Seinäjoella Rytmi-instituutti järjestää viikoittain soitinopetusta ja bändiohjausta. Musiikkikerhoja 2–5 -vuotiaille lapsille sekä tilauskursseja järjestetään tarpeen mukaan. Lasten ja nuorten opetus toteutetaan Seinäjoen kansalaisopistossa. Rytmi-instituutin arkisto on kaikkien kiinnostuneiden käytettävissä sopimuksen mukaan. Arkiston suurimman yksittäisen kokonaisuuden muodostaa Provinssirock-tapahtuman historiaan liittyvä materiaali.

Rytmi-instituutin tarjoama koulutus ja muut palvelut ovat yksi olennainen osa Seinäjoen seudun rytmimusiikin kehitystä. Instituutti löytääkin hyvin yhteistyössä paikkansa. Taiteen ja kulttuurin aluekeskusten toiminnasta yhteys Louhimoon on läheinen, kummatkin sijaitsevat Rytmikorjaamolla. Rytmi-instituutin toiminnanjohtaja oli vuonna 2005 tekemässä Louhimon hakemusta Taikalamppu-verkoston. Yksi merkittävä Rytmi-instituutin toimintamuoto on hanketoiminta, jota se toteuttaa vakuuttavasti. Hankkeilla työllistetään projektityöntekijöitä. Rytmi-instituutin luovan talouden alan toiminnassa voidaan käyttää myös harjoittelijoita, sekä kulttuurituottajia että liiketalousyksikön opiskelijoita. Rytmi-instituutin koulutustoiminnan ulkopuolinen osa ei ole toimintatavoiltaan kovin kaukana siitä, mitä taiteen ja kulttuurin aluekeskukset voisivat tehdä. Esimerkkinä hankkeista voidaan mainita kolmivuotinen Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen (nykyinen ELY-keskus) ja Euroopan sosiaalirahaston rahoittama *Rytmimeraatti*²⁰-hanke, joka kehittää Etelä-Pohjanmaan bändien ja musiikkialan yritysten toimintaympäristöä. Rytmi-instituutti on yhteistyön kannalta erinomainen: se osaa mahdollistaa asioita ja haluaa tukea tekijöitä. Rytmi-instituutti kehittää Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen elävän musiikin yhdistysten yhteistyötä. Tähän se sai vuonna 2011 avustusta Pohjanmaan taidetoimikunnalta.

Vuonna 2005 aloitettu rytmimusiikin verkosto on hyvä esimerkki yhteistyöstä. Tuolloin rytmimusiikin toimijat kohtasivat ja kirjasivat ylös kehityshaaveensa. Vuoden päästä ne olivat toteutuneet, kun asioihin oli tartuttu yhdessä. Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikkö²¹ otti vetovastuun rytmiverkoston koordinoimisesta. Yhteistyötä saadaan aikaan osana Seinäjoen yliopistokeskusta. *Luova*

²⁰ Meraatti-termi juontuu sanasta konglomeraatti, joka tarkoittaa löyhää yhteenliittymää.

²¹ Yksikkö koostuu Kansanmusiikin osastosta ja täydennyskoulutuskeskuksesta. Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan alat yliopistokeskuksessa ovat rytmimusiikki, musiikin teknologia, auditiivinen media ja musiikin historia. Aikuiskoulutuksen alat ovat rytmimusiikki ja orkesterinjohto. Sibelius-Akatemialla on Seinäjoen yliopistokeskuksessa rytmimusiikin professori yhdessä Tampereen yliopiston kanssa.

Suomi-hankkeessa yksikkö vastaa valtakunnallisesti luovien alojen tiedotustyöstä ja vastaa puolesta tusinasta kehityshankkeesta. Luova Suomi -hankkeen tavoitteena on edistää luovien alojen ja talouden kehittäjien, päättäjien, rahoittajien sekä yrittäjien ja ammatinharjoittajien välistä vuoropuhelua ja tiedonvaihtoa. Tieto- ja viestintäpalveluiden, erilaisten tapahtumien ja tilaisuuksien sekä hyvien toimintamallien jalkauttamisen avulla luodaan aktiivinen luovien alojen ja talouden toimijaverkosto.

Rytmimusiikin verkosto laati vuonna 2009 vision vuodelle 2016, ja asiat ovat edenneet hyvin. Avoin verkosto kasvaa, uusia organisaatioita tulee mukaan neljä kertaa vuodessa järjestettävissä tapaamisissa. Jokainen tapaaminen aloitetaan esittäytymisellä, sillä mukana on aina uusia toimijoita. Nyt mukana on jo noin 40 henkilöä 15 eri organisaatiosta. Yhteistyön nähdään kannattavan ja epävirallisetkin tapaamiset ovat todella tärkeitä – ilman niitä ei yhteistyön määrä olisi vastaavalla tasolla. Rytmiverkosto voidaan nähdä yhtenä sovellettavana mallina myös aluekeskusten keskinäiselle yhteistyölle. Verkoston pyörittäminen on teknisesti helppoa. Järjestelmällisen etenemistavan lisäksi huolehditaan siitä, että verkosto toteuttaa tarkoitustaan ei sitovana yleisen tason keskustelukanavana. Verkostossa keskitytään strategian luomiseen. Keskeinen toiminnan osa on tiedonvälitys. Rytmikorjaamo, joka on kasvamassa täyteen mittaansa, toimii fyysisenä puitteena tavoitteiden toteuttamiselle.

Rytmimusiikin verkoston rooli on muotoutunut tiedotusväyläksi ja sillä on vaikutusta esimerkiksi hankkeiden hakemisessa. Erilaiset hankkeet keskustelevat ja vertaavat suunnitelmiaan parin viikon välein niin kutsuttujen hankekahvien yhteydessä. Jos jokin taho lähestyy esimerkiksi yrityksiä, voi se samalla tehdä sen vaikka kahden muunkin puolesta. Esimerkkinä rytmiverkoston toiminnasta on Musiikkialan toimijoiden tapahtuma *MARS*, joka vuonna 2011 koostui esitystekniikkamessuista, musiikkialan seminaareista, soitinmessuista ja rocklyriikka-kilpailusta. *MARS*-tapahtumasta vastaavat Selmu ry, Sibelius-Akatemia ja Rytminno-hanke, Rytmii-instituutin Rytmimeraatti- ja Roadness-hankkeet, Frami Oy, Louhimo sekä SeAMK. Tapahtuman yhteistyökumppaneita ovat Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus Fimic ja Seinäjoen seudun elinkeinokeskus. Rytmiverkoston toiminnan koordinoimisen lisäksi Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikkö näkyy alueen kulttuurikentällä ja yhteistyössä. Toimintaan kuuluvat kurssien ja seminaarien lisäksi konsertit ja festivaalit, kuten FOLKPOLIS -hankkeen *Rytmiä, Piitu ja Pate!* -lastentapahtuma, jonka tuottaa SeAMK. Myös Rytmimusiikin tutkimusyksikkö toimii Rytmikorjaamon tiloissa. Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikön suurin yksittäinen rahoittaja on Seinäjoen kaupunki. Keskinäinen sopimus velvoittaa, että toiminta tapahtuu Seinäjoella.

6.8.3 Kulttuuria opistoista

Rytmi- instituutissa tuli esiin yhteistyö kansalaisopistojen kanssa. Vapaan sivistystyön, kuten myös musiikkiopistojen rooli on tärkeä alueellisessa yhteistyössä, ja toimiva yhteistyö niiden kanssa mainittiin useissa haastattelussa. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Kulttuuriteemaryhmän mukaan kansalaisopistoverkosto on vakiintunut vapaan sivistystyön toimija, joka voisi jatkossa olla vahvemmin mukana kulttuuri-toiminnan kehittämisessä. Kansalaisopistot toimivat sivistyksellisen tasa-arvon edistäjinä ja auttavat maaseutua sopeutumaan esimerkiksi väestön vanhenemiseen. Kansalaisopistoilla on tiiviit suhteet kolmannen sektorin toimijoihin, mikä mahdollistaa erilaiset kulttuuriset yhteistuotannot. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Kulttuuriteemaryhmä 2010: 32.) Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen jakaantuminen tilastoissa vanhan Vaasan läänin yhtenäisen alueen sijasta kolmeen maakuntaan vaikeuttaa alueen vahvuuksien näkymistä valtakunnallisissa vertailuissa. Monilla muilla alueilla maakunnat ovat suurempia vastaten alueellisen toimikunnan rajoja. Vapaan sivistystyön oppilaitosten kulttuurialan koulutuksen määrä ja musiikkioppilaitosten määrä on taidetoimikunnan alueella hyvä. Vapaana sivistystyönä kulttuurialan koulutusta tarjoaa Etelä-Pohjanmaalla 16 oppilaitosta, Pohjanmaalla 22 oppilaitosta ja Keski-Pohjanmaalla seitsemän oppilaitosta. Yhteensä niitä on 45 kappaletta, mikä on valtakunnallisesti huomattava määrä. (ks. Ekholm 2009, 133–134.)

Haastatteluun valittiin Etelä-Pohjanmaan opisto, joka edustaa sisäoppilaitosmuotoisia kansanopistoja – ei kansalaisopistoja. Kuitenkin Suomen toiseksi vanhimmalla kansanopistolla (perustettu 1892) on hyvät yhtymäkohdat kulttuuri-opintoja tarjoaviin vapaan sivistystyön oppilaitoksiin. Opisto on myös kulttuuriopisto, jossa vapaan sivistystyön merkitys on suuri. Opistossa tehdään yhteistyötä opintoihin liittyen lähialueiden koulutussektorin ja kulttuuri-toimijoiden kanssa. Opistossa opetetaan Ilmajoen ilmaisutaidon lukion oppilaita ja SeAMK:n kulttuurituottajia. Kulttuuriopisto sisältää opintolinjat kirjoittamisessa, rytmimusiikissa, tanssitaiteessa ja teatteritaiteessa sekä maskeerauksessa. Lisäksi Kaustisella on kansanmusiikin opintolinja. Seinäjoen rytmimusiikin keskittymään opisto liittyy ammattitutkintoon johtavalla rytmimusiikkituotannon linjallaan.

Alueellisesta kulttuuri-toiminnasta ja yhteistyöstä voidaan Etelä-Pohjanmaan opiston osalta nostaa esiin *Lasten ja nuorten kulttuuriasiamieshanke*. Opisto teki hankkeessa yhteistyötä Kokkolassa toimivan *Nuorisokeskus Villa Elban* kanssa ja rahoittajana toimi Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakuntarahastojen hakemuksesta Suomen kulttuurirahasto. Hankkeen taustalla on rahaston Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakuntarahastojen teettämä tutkimus nuorten kulttuuriharrastuksista vuodelta 2007. Hankkeen tavoitteina oli muun muassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa saada aikaan nuorten toivomaa mielekästä kulttuuri-toimintaa, toteuttaa erikseen valittavia pilottihankkeita, sekä vaikuttaa alueiden kuntiin, kulttuuri-toimijoihin,

paikallistoimijoihin ja vanhempiin nuorten kulttuuriharrastusten edistämiseksi. Haastattelussa hanketta kuvailtiin onnistuneeksi – tosin haastavaksi sen teki suuri alue ja iso ruohonjuuritason toimijoiden lukumäärä. Kulttuurirahastojen erillisellä määrärahalla toteutettiin uusia kokeiluja, kuten koulujen kulttuuri- ja tanssipäivät, Nuorten teatteri *Kulttuurimyrsky*, *Kirja ja tähti* -sanataidetapahtuma ja *Vimma*-tapahtuma-areena. Lasten ja nuorten kulttuuriasiamieshanke vältti toiminnassaan päällekkäisyydet Taikalamppu-verkoston toiminnan kanssa.

Etelä-Pohjanmaan Opisto näkee roolinsa kulttuurihistoriallisessa ympäristössä toimijoiden yhdistäjänä. Opistolla on hyvät edellytykset monipuolisten hankkeiden toteuttamiseen. Yhteistyötä tehdään koulutussektorin ja kulttuuritoimijoiden lisäksi alueen kaupunkien ja maakuntien liittojen kanssa. Etelä-Pohjanmaan opisto ei toimi vain Etelä-Pohjanmaalla, vaan laajemmin Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella. Pohjanmaan liitto ja Etelä-Pohjanmaan liitto liittyvät taustaltaan yhteen opiston perustamisessa.

Etelä-Pohjanmaan opiston haastattelussa sivuttiin kiinnostavasti myös opiston roolia taiteilijoiden työllistäjänä. Yleisesti kulttuurialan opistot tukevat taiteen ja kulttuurin palveluiden lisäksi myös taiteen tekijöitä. Valtakunnallisella tasolla on huomattu taiteen ammattilaisten työllistävän itseään opettajina usein silloin, kun itse taiteen tekemisestä saatavat tulot eivät ole riittävät. Monet haastatelluista kolmannen sektorin toimijoista esimerkiksi työskentelevät opettajina kansalaisopistoissa tai ammattikorkeakouluissa. Näin sekä oppilaat että opettajat hyötyvät. Taiteen ammattilaisten työtehtävä on opettaa ja siirtää asiantuntemusta eli toimia valmentavassa roolissaan. Toisaalta on kyseessä vuoropuhelu harrastajakentän kanssa. Opettajana taiteilija voi arvioida omaa asemaansa ja saada työstään palautetta. Myös Novian tutkimus- ja kehitysyksikössä on tarkasteltu taiteilijan suhdetta opetukseen: Taiteilija, joka on opettaja. Opettaja, joka on taiteilija. *Nattskift – Nightshift* julkaisu käsittelee sitä, kuinka pedagogisen mission ja taiteellisen työskentelyn voi yhdistää.

7. LOPUKSI

Selvitys on osaltaan avannut Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen taiteen ja kulttuurin kentän näkemyksiä alueen toiminnasta ja yhteistyöstä. Kentällä on runsaasti toimijoita ja paljon hyvää yhteistyötä tehdään. Vaikka kulttuuritoimijoiden osalta painotetaan rajattomuutta, alueen toiminnassa on erilaisia raja-aitoja, joihin vaikuttavat niin maakunnalliset ja kielelliset rajat kuin taidealakohtaisuus tai sisällölliset rajauksetkin. Kuitenkin avoimuus tahto edistyä tulivat haastateluissa päällimmäisinä esiin. Ne mahdollistavat kehityksen tulevaisuudessa. Tämä selvitys on pyrkinyt osaltaan toimimaan tiedon- ja yhteisten kiinnostuksenkohteiden jakajana. On selvää, että tulevaisuudessa saadaan paljon enemmän aikaa, mikäli toimijat tuntevat toistensa toimintatavat ja harjoittavat keskinäistä yhteydenpitoa. Kehitykselle on annettava aikaa. Yhteistyöllä voidaan kehittyä astumaan suuria askeleita. On tärkeätä, että aktiiviset ja aikaansaavat verkostot keskustelevat keskenään – kehittäjätahojen yhteensaattaminen hyödyttäisi ja tiivistäisi alueellista yhtenäisyyttä.

Aiemmat valtakunnalliset selvitykset (Palttila 2009 ja Ruokolainen 2010) ovat osin ohjanneet tämän selvityksen asetelmia, eikä suuria ristiriitoja tämän selvityksen ja niiden välillä ole ilmennyt. Esiteltyjen yhteistoimintamallien osalta tässä selvityksessä nostettiin kaksi yli muiden. Aluekeskusten keskinäistä yhteistyötä tiivistäisi ja toimintaa parhaiten palvelisi koordinaattori, jona toimisi yksi Pohjanmaan taidetoimikunnan läänintaiteilijoista. Aluekeskusten ja alueellisten valtionosuuden piiriin kuuluvien alueellisten toimijoiden yhteistoimintamalliksi esitettiin projektiyhteistyötä, jossa pyritään jatkuvaluonteiseen yhteistyöhön. Asiassa edettiin pisimmälle Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen ja alueteattereiden keskustelussa, jonka pohjalta tanssin aluekeskus jatkaa suunnittelua aiesopimuksen aikaansaamiseksi keskuksen ja teattereiden välisestä yhteistyöstä.

Selvityksen kuudes luku on suhteellisen laaja, mutta silti vain raapaisu kolmannen sektorin ja kulttuurin koulutussektorin merkityksestä. Esitetty otos kuitenkin valaisee erilaisten toimijoiden tavoitteita ja rajoitteita taiteen ja kulttuurin pohjalaisella kentällä. Kolmannen sektorin toimijat ovat aluekeskustoiminnan kannalta merkityksellisiä. Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen taustaorganisaationa toimii WATT ry. Myös muiden aluekeskusten osalta alueella toimineet kolmannen sektorin tahot ovat olleet merkittäviä toiminnan suunnittelussa. On siis tärkeätä, että vahvuudet ja tarpeet tunnistetaan erilaisten toimijoiden välillä avoimella kommunikaatiolla – ja tätä kautta pyritään luomaan uusia mahdollisuuksia. Selvityksen anti on jakaa toimijoille tietoa toisistaan samalla, kun se esittelee toimivia käytäntöjä, joista etenkin yhteistyön kannalta merkittävimäksi malliksi voidaan nostaa Sibelius-Akatemian koordinoima rytmimusiikin verkosto Seinäjoella.

Vaikka toiminta monella tahoin vastaa hyvin resursseja – ja niihin suurelta osin ollaan tyytyväisiä – toivotaan taiteen ja kulttuurin rahoituksen kasvavan. Toiveet kohdistuvat päätösten ajankohtien aikaistamiseen, sekä myönnettävien tukien pituuteen: opetus- ja kulttuuriministeriöltä toivotaan useampivuotisia rahoituspäätöksiä pitkäjänteisen työn mahdollistamiseksi. Tärkein valtakunnallisen rahoituksen ongelma Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella on taiteen ja kulttuurin aluekeskusten rahoituksen pienuus verrattuna muihin aluekeskuksiin. Kehittyäkseen toiminta tarvitsee palkatut (täysipäiväiset) henkilöt. Myös Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien tuessa on parantamisen varaa. Tilastojen keskittyessä maakuntiin vaimentuu Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen koko suhteessa monen muun yhden maakunnan kokoisen alueellisen taidetoimikunnan toimialueeseen.²² Rahoituksen osalta maakuntia ynnäämälläkään ei myönnetyn tuen suuruus tee vaikutusta muuta kuin pienuudellaan. Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien (ei sisällä alueellisia taidetoimikuntia) myöntämän vuoden 2008 tuen osalta kolme pohjalaismaakuntaa sai yhteensä 2,1 %:n osuuden koko maan tuesta. Periaatteessa saman kokoluokan Pirkanmaa sai vastaavasti 6,9 %:n osuuden. (Ekholm 2009: 116.) Vuonna 2011 julkaistun opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysin *Kulttuuritoimijoiden, luovan talouden ja palvelutuotannon toimintaedellytykset Suomessa alueittain* mukaan valtion menot kulttuurille vuonna 2006 olivat Etelä-Pohjanmaalla Suomen pienimmät eli 37 euroa asukasta kohti. Pohjanmaalla (alueellinen jako oli tehty ELY-keskusten hallintoalueiden mukaan, jolloin Keski-Pohjanmaan maakunta on Pohjanmaan yhteydessä) tuen määrä 67 euroa vastasi maan keskiarvoa. Kuitenkin kummankin alueen kulttuuritoimialoille työllistyneiden määrä²³ oli pieni suhteessa maan keskiarvoon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b: 27–30.) Mikäli valtion tuen määrään ei tule Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella huomattavaa parannusta suhteessa valtakunnalliseen keskiarvoon, on vaikea nähdä kehityksen mahdollistuvan.

Haastatteluotoksen perusteella voidaan nähdä, että alueen toimijat ovat yhteistyökykyisiä, aikaansaavia ja valmiita toteuttamaan paljon nykyistä enemmänkin. On valtakunnallisen tason ongelma, että Pohjanmaan taidetoimikunnan alueella on kokoaan heikommat resurssit. Pohjanmaan taidetoimikunnan alueen taiteen ja kulttuurin aluekeskukset saavat vähiten rahoitusta koko Suomessa.

²² Toisaalta laskennallisuudessa on hankaluuksia, eikä analyysi anna kattavaa kuvaa kulttuuritoimijoiden tilasta alueilla. Kolmannen sektorin toimintaa ei tilastoida riittävästi ja osa merkittävästä ammatillisesta ja harrastajatoiminnasta jää pois tarkastelusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b: 3.) Ongelmia on politiikka-analyysissä löydettävissä myös aluekeskusten osalta. Pohjanmaan tanssin aluekeskus on virheellisesti nimetty Turussa sijaitsevan Läntisen tanssin aluekeskukseksi. Tanssin aluekeskuksen ja valokuvan aluekeskuksen toiminnan kerrotaan kattavan ELY-keskusten Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan alueet, mutta Elokuvakeskus Botnian toiminta sijoitetaan ainoastaan Pohjanmaalle. (Emt. 27–30.)

²³ Tilastokeskuksen tilastoissa vapaan sivistystyön oppilaitosten huomattava lukumäärä jää tilastoinnissa epäselväksi. Sama asia ilmenee esimerkiksi kulttuurirakennuksien lukumäärässä, joiden yhteismäärä 280 kappaletta on valtakunnallisella tasolla suuri (ks. Ekholm 2009: 18).

Opetus- ja kulttuuriministeriössä arviointia kulttuuripalveluiden tasa-arvoisesta saatavuudesta koko maassa tulee kehittää – kuten myös tukijärjestelmien toimivuutta. Epämääräisyyksiä tuen jakamisessa on karsittava. Jos opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa ja arvioi mahdollisesti tulevaisuudessa entistä enemmän aluekeskusten toimintaa, voidaan ymmärtää myös huoli alueellisen toiminnan itsenäisyydestä. Toisaalta on nähtävissä esimerkiksi alueellisten toimijoiden osalta se, että mikäli rahoitus vastaa toiminnan vaatimuksia, saadaan hyviä kokemuksia.

Kuten tämän selvityksen johdannossa esiteltiin, Etelä-Pohjanmaan liitolle (selvitys toteutettiin Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen sekä SÖFUK:n KulturÖsterbottenin yhteistyönä) myönnettiin rahoitus selvitykseen Pohjanmaan taidetoimikunnan, maakuntien liittojen sekä ELY-keskusten hallinnollisesta yhteistyöstä. Rahoituksen taustalla on konkreettinen tarve selkeyttää aluehallinnon uudistuksen jälkeistä tilannetta kulttuurin alueellisessa hallinnossa²⁴. Levón-instituutin ja Etelä-Pohjanmaan liiton hankkeet ovat edenneet yhteistyössä ja päällekkäisyyksiä on pyritty määrätietoisesti välttämään. Hallinnollisten toimijoiden yhteistyö on rajautunut maakuntien liittojen hankkeelle. Rajaus on kieltämättä hankala, mutta on vaikuttanut selvitystyön kannalta toimivalta. Monet toimijat kuitenkin liittyvät toisiinsa, eikä rajan vetäminen ole helppoa. Esimerkiksi Pohjanmaan liitto on taustaorganisaationa Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARKissa.

Selvitystyön haastatteluiden yhteydessä käsiteltiin myös alueellisen taide- ja kulttuurihallinnon toimijoita, heidän toimintaansa sekä mahdollisia toiveitaan taiteen ja kulttuurin alueellisen edistämisen näkökulmasta. Kommentteja ei tullut paljon, mutta näkemykset olivat melko yhdenmukaiset. Koska palaute ei sinällään sovi muun selvityksen osaksi, mutta sisältää tärkeitä kentän näkökulmia, vastusten yhteenveto esitellään nyt loppuluvun yhteydessä. Ensimmäiseksi esitellään Pohjanmaan taidetoimikunnan saama palaute. Haastateltavat arvostivat Pohjanmaan taidetoimikunnan työtä, ja suuri osa heistä tunsivat taidetoimikunnan työn hyvin. Myös tahot, joilla ei ollut yhteistyökokemusta läänintaiteilijoiden kanssa, olivat siitä kiinnostuneita. Läänintaiteilijoiden osalta esimerkiksi kirjallisuuden ja musiikin alan läänintaiteilijaa toivottiin. Vaikka palautteessa tuli esiin läänintaiteilijan työpanoksen arvo etenkin tämän sijaintipaikkakunnan taiteen ja kulttuurin toimijoille, läänintaiteilijan työn katsottiin palvelevan koko taidetoimikunnan toimialuetta. Taidetoimikunnan haluttiin toimivan koko alueella.

²⁴ Alueelliset taidetoimikunnat siirtyivät lääninhallinnosta opetusministeriön (keväästä 2010 alkaen opetus- ja kulttuuriministeriö) ja Taiteen keskustoimikunnan alaisuuteen vuoden 2008 alusta. Tällöin Pohjanmaan taidetoimikunta siirtyi Länsi-Suomen lääninhallituksesta opetusministeriön alueelliseksi toimijaksi. Aluehallinnon uudistuksessa lääninhallituksen tehtävät siirtyivät aluehallintovirastoihin, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin (ELY-keskukset) sekä maakuntien liittoihin vuoden 2010 alussa. Taidetoimikunnan kolmivuotiskautisen asiantuntijaryhmän nimitysoikeus tuli myös tuolloin maakuntien liitoille. Aluehallintouudistuksessa Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueella tapahtui pirstoutumista, ja nyt taidetoimikunnan toimialueella kaksi ELY-keskusta: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus Seinäjoella ja Pohjanmaan ELY-keskus Vaasassa.

Toisena palautteen kohteena oli maakuntien liittojen kulttuurihallinto. Pohjalaiset maakuntien liitot ovat panostaneet valtakunnallisestikin huomattavalla laadulla kulttuurin kehitystyöhön, mistä vankkana osoituksena ovat kulttuurilautakunnat ja -johtajat. Kulttuuritoiminnassa astetta hiljaisemmin toiminut Keski-Pohjanmaan liitto on aktivoitumassa joko vahvistamalla Keski-Pohjanmaan kulttuuriliiton asemaa tai mahdollisesti perustamalla kulttuurilautakunnan. Haastateltujen toiveet Keski-Pohjanmaan liitolle eivät olleet muuttuneet Paltilan selvityksessä esiin tulleista toiveista, joissa Keski-Pohjanmaan liitolta vaaditaan parempaa panostusta ja suurempia näyttöjä kulttuurin tukemiseksi (Paltila 2009: 54). Liitolta toivottiin enemmän osallistumista kulttuurin rahoitukseen ja hankkeisiin. Maakunnan liittoon kaivataan resursoitua kulttuuriyöntekijää. Nyt kulttuuriasioista vastaavan työnkuvassa ovat myös maakunnan kansainväliset asiat ja hyvinvointiasiat.

Haastatteluissa Etelä-Pohjanmaan liitto, Pohjanmaan liitto ja SÖFUK²⁵ saivat hyvää palautetta. Etenkin ruotsinkielisellä alueella liiton, rahastojen ja toimijoiden suhde vaikutti hyvältä, eikä kritiikkiä esitetty. Mikään toimijataho ei esimerkiksi tuntenut jäävänsä painopisteiden ulkopuolelle ja ilman rahoitusta. Erään palautteen mukaan Pohjanmaan liitto on rahoittajana tullut Pohjanmaan taidetoimikunnan tilalle, sillä toimikunta ei ollut vuosiin myöntänyt rahoitusta hakemuksista huolimatta. Etelä-Pohjanmaan liiton kanssa yhteistyötä tehneet toimijat antoivat liitolle kiittävän palautteen, mutta se sai liitto myös kritiikkiä toiminnastaan. Joidenkin näkemyksien mukaan maakuntaliiton toiminnassa ei riittävästi oteta huomioon alueen toimijoiden näkemyksiä. Osallistavan suunnittelun toivottaisiin kehittyvän siitä, miten sitä nyt toteutetaan. Ammattilaisten tuntemus kulttuurialasta pitäisi ottaa toiminnassa paremmin huomioon. Erään haastattelun mukaan taiteilijoiden tehtävä yhteistyössä on tuoda vakuuttavuutta, mutta heidän saamansa vastine on vähäinen.

Kritiikki osaltaan todistaa toiminnan aktiivisesta muotoutumisesta. Toisin kuin monella muulla alueella Suomessa, keskustelua maakuntien liittojen kulttuuritoiminnasta on mahdollista käydä. Yleisesti Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialueen maakuntien liittojen osalta odotetaan, että ne toimivat aloitteen tekijöinä. Liittojen odotettiin edistävän alueen ja tekijöiden ammattitaitoa ja kehittävän markkinointia. Tähän liittyen esitettiin toiveita esimerkiksi agentista, managerista tai laajemmasta organisaatiosta, joka tukisi taiteen vientiä. Internet-palvelulla voitaisiin hoitaa edellä mainittujen tehtävien tukemisen lisäksi tiedonvälitystä. Myös erilaisten verkostojen tapaamisten järjestämisen toivottiin kuuluvan liittojen tehtäväksi. Maakuntien liittojen yhteistyön tiivistäminen nähtiin positiivisena.

²⁵ Pohjanmaan liitto ja SÖFUK perustettiin 1990-luvun puolivälissä. Kunnat päättivät, että SÖFUK-kuntayhtymän kulttuurilautakunta valvoo alueen ruotsinkielisen väestön ja Pohjanmaan liiton kulttuurilautakunta alueen suomenkielisen väestön kulttuuriasioita. Maantieteelliset toimialueet eivät täysin vastaa toisiaan, sillä myös Kokkola on SÖFUK:n jäsen.

Alueella on toimijoita, joiden toiminta-alue kattaa koko vanhan Vaasan läänin ja maakuntien liittojen täytyisi tehdä yhteistyötä, jotta esimerkiksi EU-rahoitteiset hankkeet mahdollistuisivat paremmin. Lisäksi kaksi tahoja esitti ajatuksen, että maakuntaliitto voisi toimia alueellisen toimijan taustaorganisaationa kaupungin sijaan SÖFUK:n alaisen Wasa Teaterin tapaan.

Maakuntien liittojen merkitys näkyy myös taiteen ja kulttuurin aluekeskuksissa etenkin Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen ja Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARKin osalta. Lisäksi Etelä-Pohjanmaan liitto ja Pohjanmaan liitto ovat tukeneet esimerkiksi Elokuvakeskus Botnian toimintaa luontoelokuvaseminaarin yhteydessä. Kaudeksi 2009–2013 Taikalamppu-verkoston yhdessä Louhimon kanssa hyväksytty BARK on Pohjanmaan liiton hallinnoima. Toiminta tulee jatkumaan todennäköisesti myös kauden jälkeen. On kuitenkin muistettava, että Pohjanmaan liiton rooli on käynnistää hankkeita, ei välttämättä ylläpitää niitä. Toisaalta on tärkeää huomioida, että lastenkulttuurikeskuksien toiminta-alue ei kata Pohjanmaan taidetoimikunnan toimialuetta. Mikäli pohjalaiset maakuntien liitot tekisivät BARK:n osalta tulevaisuudessa yhteistyötä samoin kuin Pohjanmaan tanssin aluekeskuksen kanssa ovat tehneet ja resurssit kasvaisivat, voitaisiin toiminta ulottaa koko vanhan Vaasan läänin alueelle. Tämä vaatii organisaatioksi esimerkiksi kolmannen sektorin toimijan tai muun lastenkulttuurin toimintaan sitoutuvan tahon – kiinnostusta asiaan on ilmaissut esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan opisto.

Selvityksen tekeminen taiteen ja kulttuurin alati elävällä kentällä vaatii sen jatkuvaa seuraamista. Niin mahdollisuudet kuin ongelmatkin toimijoiden rahoituksessa saattavat yllättää ja muuttaa nopeasti kurssia. Henkilöstön vaihtuvuus ja määräaikaisuudet ovat asiassa oma mausteensa. Ehkä selvimmin tämä selvitys on tuonut esiin kaksi asiaa, joista ensimmäinen on rahoituksen ongelmallisuuden ja pienuuden vaikutus taiteen ja kulttuurin kentän toiminnan laatuun. Toiseksi selvitys on tuonut esiin vahvan kentän, jolla on tahtoa yhteistyöhön sekä paljon jo olemassa olevaa toimivaa ja hyväksi havaittua yhteistyötä. Rajattomasta yhteistyöstä ei voida puhua, alueella vaikuttavat erilaiset rajat kielestä, maakunnasta tai kilpailullisista asetelmista alkaen. Selvityksessä ei kuitenkaan ilmennyt lopulta kovinkaan montaa tahoja, joka piti näiden rajojen olemassaoloa ehdottomana tai edes tärkeänä. Suhtautuminen alueen muihin toimijoihin on avoimen kiinnostunut. Alueella ollaan halukkaita pohtimaan erilaisia tapoja ja mahdollisuuksia yhteistyölle. Yhteistyöverkoston keskinäisen yhteydenpidon voimistaminen olisi yksi alueen toimijoiden mahdollisuuksia tulevaisuudessa edistävä toimenpide.

LÄHTEET

- Cronberg, Tarja (2010). Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010: 6. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Cronberg, Tarja (2011). Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo. Raportti selvitystoimenpiteistä ja selvittäjä Tarja Cronbergin esitys hallitusohjelmataavoitteiksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011: 19. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Diges ry/Kosonen, Hanna & Pekkarinen, Helena (2010) Kulttuurialan kolmas sektori. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010: 24. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Ekholm, Jukka (2009). Alueiden kulttuurit 2009. Helsinki: Tilastokeskus.
- Häggström, Lotta (2011). Selvitys Pohjanmaan taidetoimikunnan hyvinvointipalveluhankkeista. Vaasa: Pohjanmaan taidetoimikunta.
- Kekki, Kirsti, Sulin, Hannu & Wigell-Ryynänen, Barbro (2009). Opetusministeriön Kirjastopolitiikka 2015. Yleiset kirjastot. Kansalliset strategiset painotukset. Opetusministeriön julkaisuja 2009: 32. Helsinki: Opetusministeriö.
- Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Kulttuuriteemaryhmä (2010). Luovien vastakohtaisuuksien maaseutu. Maaseudun kulttuuriohjelma vuosille 2010–2014. Toimittaja Heli Talvitie. Julkaisusarja 3/2010. Helsinki: Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä.
- Opetusministeriö (2005). Alueellisen audiovisuaalisen toiminnan kehittäminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005: 42. Helsinki: Opetusministeriö.
- Opetusministeriö (2009a). Kulttuuripolitiikan strategia 2020. Opetusministeriön julkaisuja 2009: 12. Helsinki: Opetusministeriö.
- Opetusministeriö (2009b). Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuus uudistus 2008–2010; Loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009: 19. Helsinki: Opetusministeriö.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2010). Luovan talouden ja kulttuurin alueelliset kehittämistoimenpiteet 2010–2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010: 13. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2011a). Valtioneuvoston selonteko kulttuurin tulevaisuudesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011: 8. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2011b). Kulttuuritoimijoiden, luovan talouden ja palvelutuotannon toimintaedellytykset Suomessa alueittain. Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysjä 2011: 1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

- Palttila, Pertti (2009). Alueellinen taiteen edistäminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009: 9. Helsinki: Opetusministeriö.
- Ruokolainen, Vilja (2010). Alueellisten taiteen edistämisen organisaatioiden yhteistyön edut, haasteet ja mahdollisuudet. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010: 17. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Tilastokeskus (2010). Kulttuurin rooli aluetaloudessa vaihtelee – pääkaupunkiseutu omaa luokkaansa. Kulttuuritilasto 2007: Kulttuurityövoima katsaus 10.2.2010. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/kl/2007/01/kl_2007_01_2010-02-10_kat_001.html [viitattu 20.9.2011].

Taulukot

Taulukko 1: Opetus- ja kulttuuriministeriö (2011). Myönnöt valtakunnallisten elokuvajärjestöjen toimintaan 2011. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/av_elo/Elokuvajarjestot.myonnot2011.pdf [viitattu 20.9.2011].

Taulukko 2: Opetus- ja kulttuuriministeriö (2011). Taikalamppuverkoston tukemiseen vuonna 2011. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/ky_avustukset/myonnetyt_avustukset/taikal11.pdf [viitattu 20.9.2011].

Taulukko 3: Opetus- ja kulttuuriministeriö (2011). Tanssin aluekeskusten toimintaan 2011. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/ky_avustukset/myonnetyt_avustukset/2011tansalue.pdf [viitattu 20.9.2011].

Taulukko 4: Valtion valokuvataidetoimikunta (2011). Valokuvataiteelle apurahoina ja avustuksina 656 000 euroa. Lehdistötiedote 18.1.2011. Saatavissa: http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/default.asp?WCI=wciFrames&strlanguage_id=fi&strSub_page=artfield&Intid=12 [viitattu 20.9.2011].

Taulukko 5: Valtion elokuvataidetoimikunta (2011). Elokuvataiteelle apurahoina ja avustuksina 870 000 euroa. Lehdistötiedote 26.1.2011. Saatavissa: http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/default.asp?WCI=wciFrames&strlanguage_id=fi&strSub_page=artfield&Intid=1 [viitattu 20.9.2011].

LIITE 1. HAASTATTELUT

Varsinaiset haastattelut (36 kpl)

- 7.3.11 Pohjanmaan tanssin aluekeskus & Watt ry/Mia Wiik & Mari Omars
- 15.3.11 Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK/ Projektipäällikkö Seija Punnonen
- 16.3.11 Wasa Teater/ Johtaja Ann-Luise Bertell
- 17.3.11 Vaasan kaupunginteatteri/Johtaja Erik Kiviniemi
- 18.3.11 Vaasan kaupunginkirjasto/Kirjastotoimenjohtaja Birgitta Auren
- 25.3.11 Taidekäsiyökeskus Käsiyön talo Loftet/Österbottens hantverkeri/
Toimitusjohtaja & toiminnanjohtaja Anna-Maija Bäckman
- 1.4.11 Vaasan kaupungin orkesteri/Tiedottaja-tuottaja Jukka Mäkelä
- 4.4.11 Konsti Taideteollisuusryhmä ry/Puheenjohtaja Minna Tuohisto-Kokko
- 4.4.11 Louhimo/Tuomo Kallio
- 4.4.11 Seinäjoen kaupunginkirjasto/Johtaja Mervi Heikkilä
- 4.4.11 Varikko galleria/ Liisa Malkamo, Tiina Laasonen, Katri Kokkinen & Hanne Kontiola
- 5.4.11 Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry/Puheenjohtaja Benjam Pöntinen & Museotoimenjohtaja Esa Honkimäki
- 5.4.11 Seinäjoen kaupunginorkesteri/Toiminnanjohtaja Jarmo Anttila
- 5.4.11 Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Pohjanmaan rahasto/Asiamies Juha Alarinta
- 6.4.11 Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo/Museotoimenjohtaja Susanna Tyrväinen
- 6.4.11 SeAMK/Kulttuurituotanto/Koulutusohjelmapäällikkö Esa Leikkari
- 6.4.11 Seinäjoen kaupunginteatteri/Johtaja Vesa Valo
- 7.4.11 Etelä-Pohjanmaan opisto/Rehtori Kyösti Nyysölä
- 7.4.11 Rytmi-Instituutti/Toiminnanjohtaja Suoku Siren
- 11.4.11 Stundars/Toiminnanjohtaja Gunilla Sand
- 12.4.11 Svenska Kulturfonden/Asiamies Håkan Omars
- 14.4.11 Pohjanmaan museo, Tikanojan Taidekoti & Kuntsi/Vs. Museotoimenjohtaja Katarina Andersson & Aluetaidemuseotutkija Jaakko Linkamo
- 19.4.11 Kokkolan kaupunginkirjasto/Kirjastotoimenjohtaja Susann Forsberg
- 19.4.11 West Coast Kokkola Opera – Kokkolan oopperakesä/Kokkolan oopperayhdistys ry/Toiminnanjohtaja Annika Mylläri
- 19.4.11 Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri/Intendentti Gun-Maj Peltoniemi

- 19.4.11 Keski-Pohjanmaan AMK/Hyvinvoinnin- ja kulttuurin yksikkö (Taide)/Marjo-Riitta Ventola & Kirsi Karvonen
- 20.4.11 Suomen Kulttuurirahaston Keski-Pohjanmaan rahasto/Rehtori Juha Saari
- 20.4.11 Visu Galleria & Novia tutkimuskeskus/Puheenjohtaja & kulttuurialan tutkimuspäällikkö Jaana Erkkilä
- 27.4.11 Korsholman Musiikkijuhlat/Toiminnanjohtaja Monica Johnson
- 27.4.11 Valokuvagalleria Ibis ry/Puheenjohtaja Vincent Westberg
- 4.5.11 K.H. Renlundin museo – Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo/Museotoimenjohtaja Kristina Ahmas
- 4.5.11 Kokkolan kaupunginteatteri/ Johtaja Jarkko Lahti
- 5.5.11 Etelä-Pohjanmaan aluetaidemuseo Nelimarkka-museo/Museon johtaja Leena Passi
- 11.5.11 Platform/Norah Natasha Nelson & Maria Nordbäck
- 16.5.11 Elokuvakeskus Botnia/Puheenjohtaja Marjatta Nyrhinen
- 17.5.11 Provinssirock/Toiminnanjohtaja Harri Pihlajamäki

Lisäkeskustelut tai -haastattelut (10 kpl)

- 18.4.11 Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikkö/Koulutuspäällikkö Mika Virkkala (puhelimitse)
- 21.4.11 Vaasa Wildlife Terranova naturefilm festival/Vesa Heinonen (puhelimitse)
- 21.4.11 Pohjanmaan liitto/Kulttuuripäällikkö Tarja Hautamäki
- 2.5.11 Juthbacka kulturcentrum/Verksamhetschef Linda Blomqvist (sähköpostitse)
- 16.5.11 Pohjalainen taiteilijaliitto/Puheenjohtaja Tiina Laasonen (sähköpostitse)
- 1.6.11 Pohjanmaan tanssin aluekeskus/Mia Wiik & Mari Omars
- 8.6.11 Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK/ Koordinaattori Annina Ylikoski
- 9.6.11 Elokuvakeskus Botnia/Hallituksen kirjallinen palaute yhteistoimintamalleista.
- 22.6.11 Pohjanmaan valokuvakeskus Lakeus ry/Puheenjohtaja Benjam Pöntinen (puhelimitse)
- 10.8.11 Louhimo/Tuomo Kallio (puhelimitse)

Peruuntuneet haastattelut 2 kpl